EPISTOLÆ

JOAN. RAVISII TEXTORIS,

Non vulgaris Eruditionis.

Nunc recens, in gratiam ſtudioſæ juventutis, multò quam antehac unquam emendatiores in lucem editæ.

MUSEUM BRITANNICUM

LONDINI,
Excudebat *Joannes Richardſon*, pro Societate Stationariorum.
Anno Dom. 1683.

Robertus
Coppinq Ejus
Liber 1693

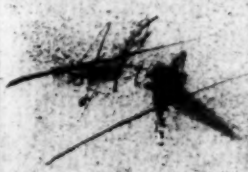

Hic nomen pono qui
Librum perdere nolo

MVSEVM
BRITAN
NICVM

3 B.

Ad Lectorem Textoris,

In bonis literis Alumnus.

CUm certò viderem, Lector amice, non defuturos otiosæ garrulitatis & qualitatis importunæ homines, qui Textori viro clarissimo vitio verterent, quòd has Epistolas emisisset in lucem (sunus enim naturâ ad maledicendum proni) putavi meâ interesse, nec interesse tantum, at oportere, me hanc refellendæ calumniæ provinciam, etsi non æquam viribus, humeris tamen meis imponerem; quanquam, ex Phavorini *Philosophi* sententia animo dubitabam, Turpium esse frigidè & exiguè quempiam laudare, aut eum à nota eximere, quam insectaver & graviter vituperare. Primùm omnium velim scias, quod facilè (puto) tibi persuadebis; Non in hoc scriptas has esse Epistolas ut ederentur; tum quòd neque ab Autore elaboratas, neque exquisitè comptève ornatas, expertus videris; tum etiam quòd non ignoraret vir ille multiscius, non eodem scribendum esse stylo crudis & immaturis adhuc ingeniis, quo fœcundis & felicissimis: sequut hac in re optimum vivendi ducem Naturam, quæ, citrà omnem exceptionem, nunquam nisi ex rudibus & adhuc imperfectis ad elimatiora con-

surgit. Exempla erunt avicula, prius incerto quodam alarum remigio per dumeta, perque spinas volitantes, quam eleganti illâ & frequenti corporis agitatione sese in altum aera elevant. Ut enim non est credibile, tenellum adhuc stomachum durissima & amara quaque digerere, cui vel mollicula omnia, & planè mellita vomitum provocant, pariuntque fastidium: ita sanè non est verisimile, ut in majoribus non succumbant oneribus qui permodico satiscunt rudes adhuc & elementaris. Cæterùm, Lector benevole, si quid non satis tersum & politum occurrat, tua erit prudentia, partim etiam juvenum in scribenda incuria atque adeò ignorantia, non Autoris culpæ (quæ nulla est) id totum adscribere. Bene vale, & tuum ac meum Textorem *votivas preces Deo oblaturus, in memoriam revoca.*

DISTICHON.

Quid graphiis limâve opus est? exporrige frontem:
Nil tibi cum lævis hîc, pie Lector, erit.

JO-

JOANNIS RAVISII TEXTORIS Nivernensis

Epistola I.

HAbui jampridem in votis, mutatis te verbis convenire; & paucis admodum, quæ in rem tuam sint, amicorum precibus, hortari. Cœnabamus pridie hujus diei domi meæ ego & aliquot parentum tuorum, qui te à parvulo semper sibi demeruerunt. Inter cœnandum cum variis de rebus unà loqueremur, accessit insperatus nescio quis nuncius, tuus (ut dicebat) familiaris. Protinus (ut liberorum curiosi sunt parentes) mater tua percunctari cœpit quomodo esset filio suo, quàm prosperè valeret quantúmque in literis profecisset. Respondet ille: Bene quidem tibi esse, teque parentum monitis ubique semper acquievisse, præterquam quòd literarum studia non amavisses. Quod ubi cœpit pauperrima illa muliercula, (miserum me!) quantum indoluit? Verba mea apud te fidem non caperent, si ejusdem de tua hac negligentia querimonias tibi aperiem. Indoluit si quidem vehementius, quàm ut credi valeat. Te oro, si hactenus dementaveris, nunc respicias, & ad literas animum convertas. Si enim tuâ semper negligentiâ Epimenidis (quod aiunt) somnum indormires, esses ei causa mortis, quæ tibi fuit vitæ. Vale.

Epistola 2.

AMicorum tuorum permulti satis ægrè tulerunt, quòd quotidianis penè convitiis tui te honoris jampridem monuerint, neque tamen assiduis eorum clamoribus locum reliqueris. Volebant, & ita sperabant, futurum, opera tua, quæ jamdiu cum blattis ac tineis rixantur, in lucem emitti: cum, ut ex ea editione aliquid tibi laudis accederet; tum etiam, ut inde fructum caperent studiosi adolescentes, Quam, quæso, jacturam faceres, si nostris omnium votis responderes? Existimásne parentibus esse permolestum, repulsam à te pati, à quo omnia sibi promittebant? Non sum adeò imprudens rerum, ut non facilè videam nihil non maturum & concoctum curiosis hominum judiciis committi oportere. Quinetiam summorum quoque scriptorum opera & labores criticis lectorum unguibus & lituris plerumque vapulant. Nihilominus cum multos annos tu (hoc est, homo doctissimus) vigilias tuas ad unguem elimaveris; securè (meâ quidem sententiâ) potes parere, quod jampridem parturis. Ego enim te extra omnem liturarum & obeliscorum aleam esse dijudico: neque jacturam ullam inde futuram video, præterquam quòd docilem tibi juventutem demereberis, & amicorum precibus satisfacies: quibus si non pareas quamdiu certè vives, tamdiu malè audies. Vale.

Epistola 3.

PUdet me nostri hujus seculi, quo jam ea inolevit consuetudo, ut si quis vel proletarius vel semidoctus opus aliquod rudi (quod aiunt) Minerva compegerit magis quàm fabrefecerit; dignum statim existimemus, quod nihil non vellicantibus hominum judiciis committatur, quódque lecturiam omnes & empturiant. Quasi verò non esset nobis compertum nil esse usque adeò elimatum, quod

no

non interdum lectorum unguibus & graphiis expungatur severissimis. Quorsum verò hæc, roget aliquis? Hortabaris me paucis abhinc diebus, ut ego frivolas quasdam nugas à me tumultuario & interrupto plerunque studio congestas, curarem imprimendas: quinetiam me stultitiæ arguere videbaris, quòd tamdiu hoc ipsum facere supersedissem. Næ tu ipse multum deliras, qui Horatii non perpendis consilium, monentis, nè præcipitetur editio, nonúmque prematur in annum. An verò non vides plerosque primæ in dicendo celebritatis viros, delebiles Censorum spongias pertulisse? Si ergo has mei laboris primitias eventitarem, quid inde futurum diceres, cum nihilum commentatione dignum scripserim, nihil, quod marcentem lectoris stomachum non magis ad somnum provocet, quàm ad amplius legendum everberet? Quicquid habeo, parentibus refero acceptum: magis tamen nitar [illegible] nori meo consulere, quàm incautis eorum ju[illegible] temerè assentiri. Vale.

Epistola 4.

CUm propter voluptates eò tui te parentes miserunt quò solent, qui bonas amant disciplinas: da operam, quæso, ut eam quam de te ceperunt omnes, non fallas opinionem. Dicebam novissimis, quas ad te dedi literis, quantum matri tuæ doluisset, quod accepisset, te parum adhuc aut nihil omnino, in bonis literis promovisse. Esses malignæ conditionis, si amicorum (qui tibi honesta & profutura consulunt) precibus nihil condonares. Tuum est nobis obedire, ut nostrum te hortari. Aliquidne tibi suademus, quod factu non sit utile? Nos, si nescis, tuæ, [illegible] nostræ utilitatis satagimus. Negli[illegible]ntiam tuam [illegible]nertiam sùsque dèque ferr[illegible], nisi eam s[illegible]us tibi futurum detrimento. F[illegible] ergo quod [illegible]emus, & prosperè tecum age-

tur. Si enim feceris, omnia ex animi ſententia abundè tibi ſuppeditabimus. Vale.

Epiſtola 5.

CUm certò videas ut nullius rei ſummum niſi præcedentibus initiis perveniri poſſe: miror maximè quòd minores diſciplinas (ſine quibus tamen non eſt majoribus locus) adeò ſpreveris, ut earum ſtudio tibi omnino interdixeris. An quia procul ab oſtentatione Poſitæ ſunt, inutiles propterea & infrugiferæ tibi videntur? Uſu venit, ut qui minoribus primùm elementis exerceri vel recuſant vel erubeſcunt; in his quæ ſublimiora ſunt, infirmum ingenii ſui captum præbeant, & experiantur. Neque enim credibile eſt, firmum fore ædificium, quod invalidis ruinoſiſque nititur fundamentis; aut eos magno oneri non ſuccubituros, qui permodico fatiſcunt. Si ſaperes, altiora non molireris; ſed potiùs imitareris aviculas; quæ nidis ſuis nunquam egrediuntur implumes; neq; prius aeri corpuſcula committunt, quàm facto primùm periculo, ſeſe idoneas ad volatum didicerint. Vale.

Epiſtola 6.

EMergunt quotidie novæ mihi anxietates, quæ animum meum ſuprà quàm cuiquam credibile ſit, varè diſtorquent. Sed nihil eſt, quod dolorem meum magis adaugeat, quàm cùm turpiſſimæ tuæ vitæ venit in mentem. Effluxit jam triennium ex quo ſumptu non modico tui te parentes in ſcholis nutrierunt, tibique omnia ex animi tui ſententia abundè ſuppeditarunt. Fuere tamen receptæ fidei homines plerique, qui paucis abhinc diebus mihi narrârunt te parùm adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis pronoviſſe: ita ut tertio quoque vocabulo barbariſmum committas, Egeris ut voles: vive tuis legibus, ego te miſſum faciam: ſciveris tamen, rebus

tuis

tuis peſſimè conſultum iri, niſi vitam in melius commutaveris. Vale.

DISTICHON.

Tot fortunati ſine morbo ſint tibi menſes.
Tempore quot verno parturit Hybla favos.

Epiſtola 7.

NIhili facis, ut audio, amicorum conſilio: qui tuæ tamen ſtudent utilitati. Neque laboro, neq; gravatè fero, quod verbà mea ſuſque deque habeas. Doleo tamen quod his non pareas, qui tibi nocere non minùs quàm prodeſſe valeant. Peſſime, ut video, rebus tuis conſuletur, ſi ſolitæ ſemper dementiæ inſtiteris, neq; apud amicos culpam deprecabere, niſi eis acquieſcas, quibus & animam debes. Vale, & me ſeriò non joco loqui exiſtimes. Nam niſi feceris quod moneo, periclitaberis parum tibi frugis accidere. Iterum Vale.

DISTICHON.

Non prius incurras duri contagia morbi,
Quam ſeſe immiti copulet agna lupo.

Epiſtola 8.

SI exiſtimarem literas meas aliquíd ad ſtomachum tuum facturas, tibique fore plauſibiles; ego te non minùs ſcribendo ſatiarem, quàm tuis ipſis clamoribus ad hoc agendum me jampridem compuliſti. Culpam enim deprecari, aut noxâ me eximere non poſſem, ſi repulſam â me patereris, cui te hactenus, totum devoviſti, quèmque tuis ſemper opibus juviſti, & conſiliis. Sed cum videam eorum nomen periclitari maximè qui ſuas ineptias, viris ſaltem eruditis, tuiq; ſimilibus non tam legendas, quàm ridendas exponunt & eventilant; ego infirmitatis meæ deterritus conſcientiâ, nugas meas tanti viri judicio non auſim exponere. Nam ſi ſcriberem, riſum (certò ſcio) moverint tibi mei barbariſmi, & te ab amore

mei

mei fortaſſe diverterent. Quare noſtræ vellem deprecationi veniam non deroges. Vale, decus literarum.

DISTICHON

Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta,
Poma quot Alcinoi nobilis hortus alit.

Epiſtola 9.

EX quo tempore ad bonam frugem te recepiſti, caviſtiq; ab eorum commercio, quos, more pecudum, Veneri & voluptatibus non pudet indulgere, tantam ubique locorum famam tui nominis concitâſti, ut vicatim compitatimque te prædicent omnes, ad deum penè faciant. Quod ſi eo, quo cæpiſti, pede perrexeris, certò ſcio, tantam amicis futuram inde lætitiam, ut ne digitum quidem transvertſum à nominis tui commendatione receſſuri ſint. Pater tuus (nihil commiſcar) tantam ex ea recepit voluptatem, ut jam ſe totum tibi devoviſſe, relictiſq; omnibus aliis, quos habet, liberis, in tuam unius jurâſſe utilitatem videatur. Quare prudenter, meâ quidem ſententiâ, feceris, ſi à ſcopo virtutis non declines. Vale, & rectè monentem ſequere.

Epiſtola 10.

CRedebas, ut opinor, te tuis verbis fore mihi formidoloſum, cum nuper iraſcereris, evomereſq; quicquid in buccam veniret. Non ſum is qui fulgura ex vitro reformidem, cuiq; terrori ſint ſutiles & importunæ, qualibus tunc temporis ſtrepebas, comminationes. Convitia tua nullo me detrimento afficiunt. Si tamen ſolitâ ſemper loquacitate ſtomachum mihi moveris, faciam te tuæ ſtultitiæ pœnitere: ſecus enim illatæ ſibi injuriæ culpam præſtarem; veruntamen rebus ſuis perinde ac meis, hactenus ſemper conſulerim. Vale.

Epiſtola 11.

NEſcio quàm odioſa mihi ſemper fuerit ſuperba & impudens hominum arrogantia, eorum maxime

imè, qui, cùm ex humili & peregrina conditione ad perpinguem conscenderunt, adeò protinus insolescunt, primæque paupertatis obliviscuntur, ut neminem præ se ducant hominem. Cujusmodi morbo, quoniam totâ laboras cervice, periclitari mihi libuit, possem necne aliquo velut helleboro contagiosam hanc cerebri tui expurgare dementiam. Qui utinam pressiùs paulò generis tui vilitatem examinares, ac reminiscereris, quoties pater tuus ostiatim domesticatimq; stipem emendicavit. Tu pridie quàm huc venisses, ne obolum quidem habebas, unde restim emeres. Nudus eras tanquam ex matre. Si benignior tecum fortuna luserit, & utramq; (quod dicitur) mammam dederit lactandam, debes propterea tantum tibi arrogare, tuòque indulgere supercilio, ut jam pavonis flabellum & exuvium leonis præ te feras? Si divitias illas tuæ virtuti magis quàm fortuito casui adscribis, totâ erras viâ: nam si Fortuna ex hominum meritis opes dispensaret & largiretur, multi certè emendicarent, & inediâ consumerentur, qui bonorum habent myrmecias, multi contrà (in quos novercatur eadem fortuna) opulescerent & drachmæ grandine operirentur. Quare, nosce teipsum, & tuorum natalium, qui ortu Nili sunt obscuriores, reminiscere. Vale.

Epistola 12.

NOn desisto literis fere quotidianis aures tuas onerare, tèque hortari, ut verbis antiquatis & inusitatis tibi interdicas. Nihilominus tamen quotiescunque scribis, tota tua oratio obsoletis adeò scatet vocabulis, ut conjectare plerumque me oporteat, quid sibi velint tua verba. Nescio an inusitatum ejusmodi sermonem gratum cuiquam existimes: sciveris tamen tantum mihi displicere, quantum literatis placet Cicero. Pluris multò facerem protritas & proculcatas dictiones, quam priscas

illas

illas, quæ nec tibi frugem afferunt nec eruditis voluptatem. Proinde (si me amas) Phavorinum sequere consulentem, Ut verbis utamur præsentibus, & moribus priscis vivamus. Vale.

Epistola 13.

NUper mihi quidam retulerunt; eò te impudentiæ conscendisse ut jam non erubescas cum ganeonibus perditissimisque patrimoniorum decoctoribus conversari, qui omnia prandiorum gurgitibus absumunt & abliguriunt. Quod ubi primùm accepi, non potui à lachrymis temperare: adeò me tuæ calamitatis miseruit. Quid autem de patre tuo loquar? Vix certè fidem impetrarem, si verbis vellem consequi quantum se distorqueat, & excruciet. Miror quòd te non pudeat tuæ immanitatis, qui decrepitum illum, morti & capulo vicinum, & jam in Proserpinæ (quod dicitur) peculio annumeratum, sic affligas: qui ab amore tui nunquam ne latum quidem unguem recessisse visus est. Egeris ut voles, nunquam tamen satyras & virulenta linguarum verbera declinabis, quantisper ad bonam frugem te receperis. Vale.

Epistola 14.

QUI miseriam sibi fabricant, & ascian cruribus suis illidunt, si fortè fortunâ in discrimen aliquod impegerint, non est quod cuiquam irascantur, aut in alios quàm seipsos acerbitatis suæ virus evomant. Tu, ubi satis Veneri & gulæ indulsisti, virtutesque omnes, reclamantibus nequicquam amicis, à te relegâsti; eò tandem miseriæ redactus es, ut quorsum te vertas, aut quem implores, nescias? Quis quæso in culpa? Nonne certatim omnes hoc ipsum prædiximus tibi futurum? Verba nostra contemptui tibi fuerunt & ludibrio. Nunc si tuâ unius causâ infortunium feras, patienter patere. Vale.

Epistola

Epiſtola 15.

INcredibilis me tenet admiratio, quòd creſcentibus annis nihilo plus ſapias, quàm cum in puerilibus balbutires cunabulis. Nemo eſt adeò delirans animi, quem ſuæ tandem ſtultitiæ non pœniteat. Te verò nec piget nec pudet, rebus tuis etiam peſſum euntibus, cunctiſq; naſo te ſuſpendentibus, & poſticâ eludentibus ſannâ, quod nuces nondum reliqueris. Dic, quæſo, quonam modo apud parentes ſuper vitia ratiocinabere, niſi his ignorantiæ tenebris emergas? Fuerat nobis in ſumma votorum, bene ſemper de te mereri, æque nullo non honoris genere proſequi. Videretúrne tibi vacantis operæ, ſi his obedires qui tuæ ſatagunt utilitatis? Hactenus, quantâ maximâ potui benevolentiâ te monui. Verum, niſi blandis hujuſmodi verbis animus tuus remolleſcat, præceps in convitia ruam, tuiſq; (quod dici ſolet) te pingam coloribus. Vale.

Epiſtola 16.

NEſcio quid in patrem deliqueris, tamen nudiuſquartus cùm epiſtolam tuam, me præſente, legeret, viſus eſt mihi frontem caperare. Eſt enim credibile, aut barbariſmum aliquem reperiſſe, aut aliquod aliud ignorantiæ tuæ feciſſe periculum. Da operam, quæſo, ut eum in amore tui contineas, ejuſq; indignationem exarmes. Quod erit tibi factu facile, ſi quid in bonis literis te profeciſſe viderit. Hæc ego jampridem tacitâ & in aurem tibi dixeram: iterum dico, ne poſthac excuſationis veniam ſore tibi confidas. Obſervare debes quantum hactenus te dilexerit, cum nihil unquam tibi deeſſe permiſerit. Niſi feceris quod moneo, peſſimè rebus tuis video conſultum iri: nam, præter ludibrium, quo afficieris, amici tui omnes te deſerent; quod ſi fiat, quomodo vives, nullo manum porrigente? Vale.

Epiſtola

Epistola 17.

EO foras, quando rediturus nescio: quàm citissimè tamen potero, redibo. Commendo tibi rem domesticam. Suffragium meum demereberis, si me absente sine tumultu omnia & citrà pulveris jactum, sese habeant: ita vivas, ut nihil in te notatu dignum percipiant liberi mei. Habent enim nasum; & hæc propius observant, quæ deteriora sunt. Si cui flagitio succumbas, reminiscentur; nec te poterunt revereri quem crimini obnoxium cognoverunt. Quòd si inculpatam tuam vitam, perceperint, non solum mandatis tuis assurgent, sed & aspectum reformidabunt. Vale.

Epistola 18.

PUerum habeo eleganti formâ, & ingenio facili, quem, quoniam magnam spem futuræ virtutis pollicetur, studio literarum devovere constitui, & tuæ primum committere disciplinæ. Si quid sub te profecerit, faciam ut tui te laboris non pœniteat: Si quid fortasse tibi offerat, nolo ut assem quidem, aut eo plus in muneribus ab illo accipias. Laboribus tuis cumulatè & largo fœnore satisfaciam, si modò eum talem reddas, qui aliquando suâ doctrinâ amicos omnes ab injuriâ mortalitatis asserat, & oblivionis. Quod faciet, si tantum docendi illum desiderium te teneat, quanto discendi ille trahitur. Vale.

Epistola 19.

NEscio quo pacto alienæ semper calamitatis teneat me commiseratio; quotiescunque tamen amici mei quid detrimenti capiunt, aut fortunæ flagellis vapulant & confodiuntur, eorum jacturâ non minus animum meum everberat, quàm si ipse naufragium facerem, aut meis quoque rebus pessimè viderem consultum. Propterea, cùm videam famam tuam in dies periclitari, me oportet (ut dolori satisfaciam, & animus meus, conquiescat) rebus tuis manum

anum dare. Omnes magnoperè tristamur, quòd erditissimis quibusdam & libidinis compertæ neulonibus adhæreas, qui neque Deum timent neq; omines reverentur. Qui si corruptis suis moribus, liquantò diutius te inebriaverint, jam nullam tui berandi spem relinques, & actum erit de tuo nomine. Sin eorum vinculis properè te eximas, adhuc norbo tuò mederi poterimus. Et quamvis primi ui mores patri stomachum moverint, tamen (velit, olit) ab illo veniam extorquebimus, modo in hisce ongiùs morari desinas, & meam expectationem on destituas. Per me non stabit, quo minus in parentum amorem redeas. Dii faciant, ut nostra hæc xhortatio aliquem tuæ menti relinquat aculeum, Vale, & verborum meorum reminiscere.

Epistola 20.

AMo te plusquam capiat humanæ mentis conjectura, Corneli suavissime; neq; est mihi frequentius votum, quàm ut tuæ semper voluntati respondeat fortuna, & omnia ex animi sententia consequare; &, si scirem operâ meâ tibi esse opus, accommodarem me tuis rebus, vel usque ad aras. Cùm tamen venit in mentem canescentis illius & decrepiti parentis tui, quem non sine nota & postilla multorum famâ turpissimè reliquisti, nequeo mihi temperare, quo minùs ingratitudini tuæ irascar, vel (ut verius dicam) impietati. Quid enim inhumanius debet dici, quàm si trementem senio, & morbis affectum parentem filius gravatim videat, eodem non adjuvet, cùm ratione carentibus brutis, imodicisq; animantibus hoc ipsum sit odiosum? Ciconiæ genitricum senectam invicem educant. Gliires genitores suos fessos senecta, aiunt insigni pietate. Quid autem hæc testimonia exemplis præpono domesticis ac vernaculis? Canes ipsi alumnos à morte tutantur sæpenumerò: à quibus tamen

nil

nil præter viliſſimam ſtipem (utpote modica pan idque hordeacei, fragmenta) ſuſcipiunt. Neque no veris, tuam ipſius naturam videri brutis deteriorem Quis hoc non execretur? Quis temperet ab invectivi Pater tuus aſſiduè languet; nullâ non horâ labora morbo, & capris ipſis (quod aiunt) eſt febriculoſio neque tamen morienti dextram porrigis. Dii im mortales, ut jam exulat probitas! ut peſſum iêr boni mores, cum jam natos nihil parentum miſere Dic bona fide, ſi nunc epularis lautè, ſi abund rerum omnium tibi ſuppetit, id ipſum cui acceptum referri convenit, niſi patri, cui vitam ipſam debe etiamnum? Meditariſne, impudentiſſime, quid de t vicatim prædicetur, aut quanto tibi crimini vertatu cum nitida & bene curata cute ac probè ſaginato cor pore incedis ampulloſus, patre tuo jam ſemimortuo Mortuam Murænam flevit Hortenſius Orator mult dies atratus: tu patris morientis non miſerebere? O mala tempora! O perditam ætatem! Velim, nolim taceam oportet. Plura enim dicere non permitti animi ægritudo. Supereſt tantum, ut reſipiſcas aut non ægrè feres, ſi ab amore tui receſſero. Vale

Epiſtola 21.

QUàm bene decipiuntur, qui domûs veſtræ rui nam ſperant propediem tuâ virtute reſtaura tum iri, cùm tu (cujus intereſt aſſiduo labore lucrum venari & domeſticarum rerum ſatagere) non ſo lum nihil acquiras, ſed & jam parta devores, ludiſ que & conviviis omnia abſorbeas, quæ pertinaci & improbo ſudore parentes tui collegerunt! Hæccin eſt illa tui expectatio? ſic amicorum opinioni re ſpondes? Neſcis, (me miſerum!) neſcis, quàm gra vem tibi tuiſque facias plagam. Pigritare quamdi voles, porrectiſque (quod aiunt) pedibus, & in u tramvis aurem quieſcas; timeo tamen, ne ubi diu

turnus

urpium stultitiæ tuæ somnum indormiveris, ad resi-
piscendum serò consurgas & expergiscare. Demum
si casu aliquo infortunium feras, & novercam tibi
Nemesim experiare, quis cachinnis temperabit? quis
e naso non suspendet? quis de te otiosa garrulitate
non fabulabitur? Scio verba mea nullum menti tuæ
aculeum relicturæ: ne tamen causeris, tuæ te utili-
atis nunquam monitum fuisse, nec jacturam tuam
uiquam impropries & impingas, doceri voluj, per
me non stetisse, quo minùs bene & prudenter vixeris.
Vale, & desertam omni ornatu ac verborum lautitiâ
pistolam boni consulas.

Epistola 22.

MIrum non debet videri, si nostræ ætatis liberi,
ab omni morum honestate recesserint, &, ve-
ut impudentes ac inverecundi ganeones, unicuique
iam virtuti dixerint extremum vale. Neq; enim
ieri potest, quin, cùm à nobis infantuli, & ab ipsis
quidem serpentibus corruptelam & improbitatem im-
biberint, adulti quoq; tenacissimè retineant. Nos
(autore Fabio) cum adhuc repunt, infantiam deli-
iis solvimus: gaudemus si quid turpe & impudicum
lixerint, verba ne abjectissimis quidem porcariis,
ut mulionibus permittenda, risu & osculo excipi-
nus: aut (quod turpius est multò) aliis dicenda
n aurem susurramus. Quid, hac innutriti contagi-
one, ubi adoleverint, flagitiis non experientur? qui
priusquam hiscere, aut rectè proloqui possent, turpi-
simis & impurgabilibus maculis jam se totos & auri-
um tenus immerserunt, voluptatúmq; delicias conci-
taverunt, priusquam quid esset voluptas agnoscerent.
Demum, quam illis mercedem rependent, à quibus
licenter adeò & molliter sunt innutriti? Eos, ut
suæ turpitudinis autores, arguent & insimulabunt;
nedum eis non assurgent. Prudenter quocirca fece-

rit, cui aliena jactura melioris consilii suggeret argumentum. Vale.

Epistola 33.

QUoniam ego multis audientibus nuper docui, quantum pueris detrimentum afferat mollis illa educatio quam Indulgentiam dicimus; effl agieàsti, ut aliquanto uberiùs tibi aperiam, quibusnam institutis & moribus liberos tuos formare debeas. Quod (quamvis ægrè feram studia mea quibuscunq; negotiis interpellari) facere tamen non recusabo, ne nihil omnino amicitiæ nostræ videar condonâsse. Imprimis, quod ad mores spectat, cave ne corruptis juvenibus adhæreant, qui pernoctant in alea, dies integros compotant & lasciviunt. Nam si hujusmodi maculas ab infantia contraherent, nihil esset de futura probitate sperandum. Compara tibi præceptorem sanctissimum, cujus sanctitas teneriores ab injuria tueatur, provectiores à licentia deterreat gravitas. Neque enim, si me audis, eorum doctrinæ magis quàm moribus consules: absit enim studiis magis quàm virtuti scholas prodesse. Secus enim, bene vivendi ratio potius esset eligenda, quàm vel optimè dicendi. Laboribus paulatim sunt assuefaciendi, non tamen pondere cui supereſſe nequeunt, opprimendi. Si delinquunt, si mendacii convincantur, si jugum detrectent, si vel tantillum quidem remurmurent aut mugiendum, acerrimè vapulent, neq; prius parcatur flagellis, aut animadversioni remperetur, quàm & arrogantiam cognoscant emollitam, & tranquilliores ideo aut pepones molliores facti sint. Quòd si verborum lenocinia iram præceptorum velint exarmare, adulabilis eorum sermo omnino dandus est ventis. Ante omnia cavendum puto maximè, ne eorum delictis connivent, aut, neu consultò dissimulent errata, ubi palam sceleris comperti fuerint. Si bene fecerint, laus eorum quandoq;

Comparandus præceptor morum sanctimonia insignis.

quandoq; non est supprimenda, ut eo velut gloriolæ fumo pellecti, acriùs solito virtuti dent operam. Importuna redeuntis ad te nuntii festinatio, plura scribere non permisit. Vale.

Epistola 24.

SI essem ex eorum numero, qui criminatorias amicorum epistolas cum bile & stomacho excipiunt non paterer tamdiu me tuis literis objurgari: aut enim desidiam meam culpas, aut arrogantiam criminaris, aut in voluptates declamas. Sed cùm non ignorem, te hoc alioversum facere, quàm ut nomini meo maculam inuras, quicquid scribis boni consulo; tantum abest, ut aures tuis consiliis velim occludere. Sit vita mea moribus non usquequaq; probatis adhuc, tamen dabitur mihi laudi, si probè monenti assurrexero. De his hactenus, Porrò siqua ex tuis illis monumentis sub incudem jam satis revocata maturuerint, fac in lucem prodeant & eventilentur: tum ut nos pleniore obsequio tibi demerearis, tum etiam ut seipsum ab omni incommodo mortalitatis & oblivionis asseras. Vale.

Epistola 25.

NEscio certe si existimes te operæ pretium facere, aut multum haurire lucri, dum severè adeò & Stoico velut supercilio vitam meam criminaris. At, ut intelligas, te nec hilum proficere, ego verba tua nihili penitus duco. Nam cum tetrici nimium censores mihi displiceant; hi omnium maximè, qui se erratis alienis ingerunt Aristarchos, & aliis prædicant bene vivendum, cùm ipsi turpissimè vivant. Si audiveris me vel minimum peccâsse, exclamas protinus, & naso non aliter suspendis, quàm si vel parricidii vel stupri me compertum haberes. Quasi verò mores tui intus & in cute, unicuiq; non essent explorati. Tu bonam ætatis tuæ partem contrivisti ludo; universum fere

monium latrunculis & aleâ prodegisti; nihilominus tamen simulatâ & quadam vulpinâ sanctitate alienis illatras delictis. Dices, non meâ interesse quid agas observare. Certè non video, cur plaris tuâ referat mores meos objurgare, quàm me sceleribus tuis irasci. Propterea, vel alienam vitam culpare desinas, aut ipse ducas inculpatam. Secus tuæ censuræ nec unius assis æstimabuntur. Vale.

Epistola 26.

FIeri nequit, ut missum te faciam, nisi prius culpandi tui argumentum mihi auferas. Si dixeris te culpâ carere, ac nihil commeruisse, dicto citiùs sub manum, mendacii te convincam. Nuper cùm unà cœnaremus, suaseram tibi, ut relictis quibusdam magis Græcas amplecteretis literas, quod ab his fluxerint Latinæ, & ad imponendum bonis studiis colophonem plurimùm conducant; & adeò quidem ut sine his perfectum dici debeat nemo. Fidem dederas, facturum te quod dixeram; neq; omnino quidem stetisti promissis: nam primis elementis desististi biduum; verùm mutatâ post paulo sententia aliò negotii animum convertisti, sola (ut credibile est) levitate ductus & inconstantiâ; quæ te Protea mutabiliorem arguit facilè. Si dicas, terrori tibi fuisse ejus rei difficultatem: non diffitebor, amaras esse studiorum radices; verùm hanc molestiam dulcissimorum inde fructuum comes penset utilitas. Propterea, si quid loci apud te habent nostræ exhortationes, eò reverere, unde imprudenter desilisti, neq; primo labore terrearis: nam quas in portu credis tenebras, tibi postea sole clarius elucescent. Si annum integrum sub hoc jugo durare non graveris, nullius postea desiderabis operam. Solus poteris sine cortice natare. Vale!

Epistola 27.

UBI pater tuus sumptu domesticæ charybdis rem omnem usq; ad assem & pulviſculum prodegit, ne ostiatim liberos stipem oporteret emendicare, coactus est omnes mechanicis artibus colligare, præter unum, quem meo unius beneficio Academicis devovit, eâ expectatione, ut proficeres, & vestræ omnium consuleres paupertati. Cæcutis plurimùm, si non ideas tecum meliùs quàm cum cæteris actum esse. Fratrum tuorum alter est alutarius, alius lapicida, alius institor, alius figulus, alius phrygio, alius fullo, alius segasarius. Omnes, quotquot sunt, cum paupertate nocturno diurnóq; labore dimicant. Nulli omnium meliùs quàm tibi consultum; modò fortunam sequaris ducem, & occasionem nunc capillatam effugere & calvam fieri non permittas. Si vis evadere in virum magnæ & reconditæ literaturæ, priùs oportet ut ab ipso statim principio te totum labori devoveas. Ante omnia, solida jacias fundamenta, ne corruat quicquid superstruxeris. Nullam de te mihi frugem polliceor, si remissus primùm videreris, & in ipso (quod aiunt) portu impingeres. Cum te studiorum tenebit satietas, non offendet me aliquantula studioris remissio; parcè tamen hanc tibi indulgeas: nam qui diu nimis ab instituto opere desuescunt & feriantur, otii consuetudinem plerunq; induunt. Constitui de te mereri quàm optimè, nec sententiam mutabo, ut calculum reducam, modò spem meam non fefelleris. Dura patere: futurum est enim, ut te laboris tui non pœniteat, cùm satis olei consumpseris. Vale.

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obstat Res angusta domi.

Epistola 28.

VUlgò dicitur, eos non facilè emergere quorum virtus paupertate caligat. Quod adeò verum est, ut paucis admodum pauperibus liceat opulescere

nisi vel utramq; fortunæ mammam suxerint, au
prodigiosum aliquid suâ comminiscantur industriâ.
Cui infortunio supremum illud accedit malum, quod
ubique fere gentium miseris illudunt felices & scara-
bæos contemnunt aquilæ. Neque tamen propterea
melior tibi conditio desperanda est: nam quamvis
hoc seculo sufficiens virturi merces non exsolvatur
neq; tamen usq; adeò exularunt literæ, quin quan
doq; principibus placeant & familiarescant literati
singulorumq; fortunam sibi ipsi faciant. Quod si
nihil melius tuis unquam votis accesserit, adhuc futu
rum est, ut te studiorum tuorum non pœniteat; ho
saltem lucrifeceris, quod scientiâ & multarum rerum
cognitione à brutis differes. Vale.

Epistola 29.

NUnquam ferè ad me scribis, quin opinionem
meam roges, quid de stylo tuo mihi videatur;
sed sanè, quid respondeam, nihil dum certum habeo,
quod certum & sui similem scribendi modum non ha-
beas. Nunc enim te impensiùs delectat Laconismus,
nunc variâ verborum supellectile orationem locuple-
tas. Nihil tamen (ut verè dicam) adhuc reperi quo
abhorreat à castimonia linguæ Romanæ; neq; est u
lus qui sermonis tui puritatem non deosculetur, ni
quibusdam molestum & grave esset auditu, quòd pl
raq; triduo tibi fingas elaborata, in quibus tamen tem
poris multum & operæ collocâsti. Hâc ostentatio
si careres, nihil daretur tibi probro; at dum ingen
gratiam studes demereri, otiosam lectorum in te ga
rulitatem excitas suscitásq; & facis ut immodicis nu
gis obstrepant arrogantiæ tuæ. Quare, vide ne du
tibi placeas, multis displiceas. Vale.

Epistola 30.

HActenus aures tuas verbis onerare non destiti, ut & torpere desineres, & tandem aliquando ad virtutes expergiscereris. Quod te facturum dejeraveras, si vetus tibi condonaretur culpa. Condonata est. & puerilem stultitiam omnes connivente oculo dissimulavimus, neque tamen experimur te factum aliquantò meliorem. Si tui sceleris te non pudeat, periculum est, ne ea mali suboriatur consuetudo, cui, cùm velis, mederi nequeas. Interrupi interim negotia mea, ut honori tuo consulerem: nec me quidem pigebit hoc feciſſe, modò respiscas tandem & dementari desinas. Sin pergas semper facere ut cæpisti, finem faciam exhortationibus. Liberum tibi relinquemus utram sequaris viam, Voluptatisne an virtutis. Demum, si casu aliquo infortunium feras, aliorum esto judicium, quis fuerit in culpa. Vale.

Epistola 31.

CUM ea ferè sit omnium natura, ut suarum potiùs rerum quàm alienarum satagant; adeò tamen utilitas tua semper mihi fuit curæ, ut vix effluxerit momentum, quo me ceperit tui oblivio. Quare non ægrè feras, aut ab amore tui me recessisse arbitreris, si interim vitiis tuis irascar. Reclamavi, fateor, quòd illiteratis quibusdam fabulis tempus contererem. Sed hoc ipsum feci, ut aliud studium complecterer, unde plus frugis aliquando referres. Et si non putarem tibi probatum iri quæ dico, sanè missum te facerem. Hoc unum tibi persuadeas, me tui semper studiosum fuisse, & qui te ardentiùs amet esse neminem: sed cùm video famam tuam apud verbosas hominum linguas periclitari, tacere nequeo; neq; si vellem, permitteret laudis tuæ desiderium: quo, disperem, si quid unquam ardentiùs cupiverim. Vale.

Epistola 32.

QUatuor abhinc annos frequentiùs literis te salutavimus; neq; tamen certiores sumus facti rerum tuarum. Quid sit in causa, conjectare non possumus. Credibile non est, tantis te negotiis districtum fuisse, ut tanto tempore nullum omnino scribendi otium potueris tibi suffurari. Aut ergo nostri te cepit oblivio, aut negligentiæ culpâ non cares. Quampridem enim te monuimus, ut non solùm scriberes, sed ad nos ipse revertereris, & matrem capulo vicinam reviseres. Si venires, amici omnes quos longa tui fatigat expectatio, animi curas discuterent, incolumitati tuæ gratularentur, obviis te manibus exciperent, & longâ salutarent præfatione. Meditare, quanto spectandi tui desiderio ardeant omnes. Nullâ non horâ de te loquimur, & vitam nobis acerbam putamus, quòd tamdiu consuetudinis tuæ fructu careamus. Propterea, si nos amas, fac nobis aliquantulùm vivendi tui copiam. Vale.

Epistola 33.

Gymnosophistarum consuetudo laudabilis. Amasis regis Ægypti probanda sanctio.

LAudabilis mihi videtur Gymnosophistarum consuetudo; apud quos, pueris, qui nihil quotidianæ frugis afferunt, cibus denegatur, Nec minus probanda est Amasis regis Ægypti sanctio, qui edicto jussit, ut singuli quotannis apud cujusq; præfecturæ præsidem ratiocinarentur, unde viverent; eisq; mors inferretur qui non facerent. Quod utinam nostro quoq; seculo observaretur: Non tot passim nequam & nihili reperirentur nebulones, quot ubiq; fere gentium reperiuntur: quibus nullum est aliud negotium, quàm ut prona & obedientia ventri pecora, toto die crapulari, aut alienæ insidiari vitæ. Quorum perditos mores quotiescunq; memoriâ repeto, videre videor desolatam & multis madentem lacrymis Justitiam, quæ & principum negligentiæ irascatur, & senatum

im sepultum somno, aut conniventem arguat. Et, isi obviam ab omnibus properè eatur, resistatúrq; ullulantibus abundè flagitiis, in tantum se propaga-it iniquitas, ut nullus sit futurus virtuti locus. Actum rit de bonis moribus, exulabit probitas, & improbi-ati jus relinquetur sedendi in Orchestra. Proinde, Corneli, siquidem me amas, (ut amas) cave ne eorum umero adscribaris, qui Naturam sui partûs pœnitere aciunt, & antiquissimum illud Chaos confusis adhuc lementis appetere. Da operam, ut, cùm parentes ui interrogabunt quid profeceris, dignus reperiare qui vivas & quem ament. Hoc si feceris, neq; te pigebit feciſſe, neq; illos bene de te meruisse. Vale.

Epistola 34.

NAturâ ferè comparatum est, ut, quò quisq; ma-jore sit doctrinâ, hoc & superbiat magis, & supercilium severiùs contrahat. Nec sanè mirum: Nam & volucribus, quo plures sunt plumæ, hoc sub-imiùs in auras efferuntur. Et pavones hoc sese mi-rantur magis, quo latiùs flabellum proferunt. Sed est nominum genus, qui cùm sint elementarii, & bonas iteras ne à limine quidem salutârint, se tamen om-nium primos (si diis placet) haberi volunt; ferùntq; egrè, quòd non æstimentur plurìs, & quòd qua-quaversum transierint, transeuntibus non assurgatur. Cujusmodi erat nescio quis magistellus & gramma-ista, qui audiente nuper idiotarum & vetularum turbâ, multis fabulis sic strepebat immodicè, ut im-portunis illis commentationibus populo esset admira-tioni, & magnam doctrinæ opinionem sibi mererе-tur. Huc ergo cùm ejus videndi causâ certatim om-nes convolarent, cœpi protinus percontari, quid illud esset. Eodem omnes ore responderunt, alterum mundo redditum Ciceronem. Tunc ego, cum reli-quis accessi ut percontarer, Verum esset necne, quod

de

de nebulone sibi persuaserat vulgus. Sed dii boni, quàm nihil inveni, cùm accessi proximè! Vix orationem proferebat, in qua non tot erant barbarismi, quot dictiones. Cum ego nugis illis aliquandiu fatigatus pertæduissem, temperare mihi non potui, quin eum sua sede disturbarem; quod cùm feci ssem, parùm abfuit quin delusa nugis plebecula in me saxis irrueret: tot jam fumos ille vendiderat turbæ, tot veneficiis universum excantaverat theatrum: Quod quotiescunq; memoria repeto, non possum nostro seculo non irasci, cui non sit aliud in Doctorum literis discrimen. Vale.

Epistola 35.

PLerumq; mihi doluit quod conveniendi tui nulla sese offerret opportunitas. Eram enim nescio quæ tibi dicturus, in rem tuam magnopere spectantia. Paucis abhinc diebus pater audivit, te voluptatibus irretitum usque adeò & illaqueatum, ut jam virtutes omnes aspernatus fueris, ac æstimaveris nihili. Vale.

Epistola 36.

EST genus hominum, quorum utilitati dum consulitur, se præbere gravantur dociles; ita ut videantur minus habere cerebri, quàm cimex sanguinis. Nihil tibi blandiar, nec oleum (quod dicitur) in auriculam tibi instillabo: sed mihi videris unus ex iis qui nec scelera sua vellicari, nec viscera sibi tangi volunt. Novissimè cùm me consuleres, ad quem vitæ scopum arcum intenderes, Petiveram te, ne insectareris aulicos istos palpones, qui pellace vulpe benigniores, & in ostio tantùm formosi, aureos montes pollicentur, & à tertio usq; jugere manum porrigunt; his tamen sæpenumero fucum faciunt, à quibus amplissima acceperunt munera. Nescio quâ diluendi tui scelera fiduciâ consilium meum nauci feceris: hoc ipsum tamen est tibi maximo malo futurum. Nescis quàm austerum

uſterum ſit inculpatè vivere, ubi probitas & virtus exulant? in aula qui Arabicè olent, & in cute ſunt purpurati, intus ulceribus & leprâ ſcatent. Poſtremò, videtúrne à virtute alienum, in multam noctem pergræcari, in aleâ pernoctare, ære alieno obrui, nihil non inhoneſtum audire? Et ne multa, nihil eſt non proloſum. Oportet imprimis ab alterius juſſu pendere. Religioſè & ad anxietatem uſq; obſervandum eſt, non tantùm quid verbis jubeat dominus, aut imperet; ſed quid nutu ſignificet aut digito crepet. Alienâ vivendum quadrâ: Bullatis nugis aures ſunt præbendæ: unicuiq; virtuti mittendum repudium. Nihil dicendum eſt, quod aures tyranni gravet. Si caleat, æſtuandum eſt, ſi frigeat, tremendum: & plerunq; cùm diuturnam ſervitutem ſerviveris, ſi in ipſius iram impingas, ob rem nihili, ob floccos, ob vitioſam nucem te relegabit, perinde ac viliſſimum Canopi vernam: nec primorum laborum ſtipendium extorquere poteris. Jampridem te hujus rei monueram, tamen verba mea nihili feciſti. Si tui infortunii fueris autor, æquanimiter feras. Æquum eſt enim ut faber quas fecit compedes ipſe geſtet. Vale.

Epiſtola 37.

MOris eſt mihi, ubicunq; locorum vixerim, eorum ſemper reminiſci, quorum beneficio bonæ literæ, injuriâ temporum priùs ſepultæ, reviviſcunt paulatim & repullulant. Nec ſanè mirum: Nam meâ quidem ſententiâ non minoris (minoris autem? imò verò longè pluris) æſtimandi ſunt qui linguam Latinam à morte vindicant, & priſtinæ reſtituunt dignitati, quàm qui civitatibus ampliſſimis jugum ſervitutis excutiunt redditâ libertate. Sed eſt hominum genus, qui, cùm rudere magis quàm loqui noverint, probis eruditorum votis & conatibus reluctantur, timentq; ne optimæ ſe propagent diſciplinæ. In quos

Quanti æſtimandi qui linguam Latinam propriæ reſtituunt dignitati.

ſi

In quos si reclamet aliquis: Deus bone, quibus verborum tonitribus fulminabunt? quot plaustra convitiis onusta revoment? Non tantùm non assurgent autoribus renascentis eloquentiæ, sed factâ velut conjuratione in eos certatim confertimque dimicabunt; neque priùs concutere parietes theatrorum, verbisq; obtundere desistent, quàm sui similes ad latrandum in laudabiles illos linguæ Latinæ candidatos, & redivivos eloquentiæ Camillos excitaverint. Diceres esse Gothorum Vandalorúmq; reliquias; quæ in Romanam Rempublicam arma parare, resarcire, suisq; barbarismis togatum sermonem corrumpere velint. Quare autem velint non video, nisi quòd fortè verentur, ut ne qui suis nugis idiotas priùs eluserunt, agrestibus imposuerunt ingeniis; redeunte Minervæ principatu ridiculi fiant, & ipsis etiam contemptibiles quibus priùs fuerant admirationi. Sed longè suâ spe falluntur. Nam si suscitandæ semper eloquentiæ animum adjecerint eruditi, tantúmq; operæ quantum jam ceperunt, barbaris hujusmodi retrudendis collocaverint, non est mihi dubium, quin pudore deterriti hoc genus Gothi causâ cæsuri, ac arena cessuri sint & ad extremum sese in pedes daturi. Quòd si suis ineptiis contenti viverent, neq; cæteros hominum eodem cuperent sordere luto; essent quidem ridendi, non tamen tanto odio habendi: Verùm (quod omnium multò turpissimum) cùm nullo non verbo solœcissent, indignanter ferunt, non omnes eadem infantia iisdemq; barbarismis juvenari & ineptire. Et (quod magis rideas) sacras literas eo esse fato arbitrantur, ut cum his stare nequeat regina rerum Eloquentia: quasi Hieronymus, Ambrosius, Lactantius, Athanasius, & alii plus sexcenti barbarè semper sint locuti, aut Eloquentiam cum Theologia non ita conjunxerint, ut nescias utri duarum magis debeas. Quæscite, quæscite, Philosophastri; nostræ omnium

Invehitur in barbaros.

aures vestris jam deliciis calent. Magno vobis malo futurum est, nisi à tuscepto in literas & literatos bello pedem retuleritis. Nam ut numerosas Xerxis copias pauciſſimæ Græcorum turmæ pepulerunt; ita & pauculæ eruditorum centuriæ infinitas vestræ gentis Vandalicæ myriadas, nullo negotio, & victoriâ expugnabunt incruentâ. Ridiculum est, quod publico exclamatis theatro, Renasci hæreses, Antichristos surgere, fidem catholicam ruinam minari. Qui (malùm) religionis hostes reviviscunt? hinc qui ex Græcis ad verbum docent Latina? Quieta erat fides, quis eam commovit? Vos plebeculam in re nihili concitatis, ut eruditis terrori sitis: monstra confingitis, quæ nec fuerunt hactenus, nec posthac sunt futura: neq; est quisquam, cui à satyris vestris securo esse liceat, quique loquacitatis vestræ retia possit declinare, cùm audiente vetularum turbâ sermocinanimi: quasi verò ad serendum ocymum sitis nati, & major quædam maledicendi libertas vobis, quàm cæteris mortalium, sit concessa. Quòd si quisquam reluctari satagat, aut eadem tragulâ vos referite; tantisper illatrabitis, dum rudi vulgo persuaseritis, eum vel cervicem matris rupisse, vel in patrios minxisse cineres. Et (quod pejus odi) neminem putatis dignum, nisi qui vestra vestigia (si diis placet) lambat & osculetur: quasi verò legitimi sitis naturæ filii, nos spurii tantùm; aut sit aliquid in vobis doctrinæ, quod nemo quisquam sperare audeat. Si eloquentiam creditis viliorem, quàm cui vacari debeat: respondebo, vos similes esse procis Penepoles, qui cùm dominam assequi non possint, ad ancillas divertebant. Vos quoq; infirmitatis vestræ conscientiâ deterriti quoniam ad eloquentiam, ut ad solem noctuæ, caligatis, ad quæstiones quas Fabius Ceratinas vocat, Crocodilinosque divertitis syllogismos. Quos tametsi vestrûm pleriq; inutiles fateantur, neminem tamen

habendum

habendum in pretio putabitis, qui futiles hoc genus nugas nesciverit. Nunc (nè multis agam) si sapitis, veteris insolentiæ cristas retundite. Secùs, non deerunt, qui tanti fastûs pertæsi, acutas sibi sagittas esse, suis vulneribus sanguinem sequi, se domi urbinam habere (ut vos machæram) doceant, testenturq; non esse edendam glandem, reperto jam tritico. Vale.

Epistola 38.

EGo cùm rerum tuarum studiosus, tuique longè amantissimus semper fuerim, nec ullum obsequiosi hominis officium tuâ in re prætermiserim; speravi, imò verò intrepidè mihi sæpenumero pollicitus sum, te mei perpetuò fore memorem; ac, si quando novercantis fortunæ Boreas mihi insultaret, eum te fore qui in accepti beneficii hostimentum primus adjutricem manum mihi porrigeres. Sed, dii boni! quàm longe mea me fefellit opinio, dum te mei memorem expectavi qui tui dememineris; dum, inquam, te rebus meis adjutorem speravi, qui tuarum, plerisq; mirantibus, imò verò illudentibus, nunquam satigas, quin omnia, quæ multo parentum sudore tibi parta sunt, avidè consumas, & cum flagitiosis hominum corruptissimorum gregibus universum patrimonium stultissimè profundas; &, quod longè deterius & ab humanitate magis alienum videtur, patris defuncti obliviscare, cujus viventis labor tibi omnia peperit: qui te suavissimè educavit, effusis charitatis habenis amavit, tibiq; omnia quæ ad bene & beatè vivendum pertinebant, ubertim semper & ambabus suppeditavit manibus. Cui jam capulo instanti, & (quod dici solet) alterum pedem in cymba Charontis habenti, fidem dederas, te annuis parentalibus ac sacrificiis Deo immolaturum. Quinetiam dum mortui cadaver per sandapilarios efferretur, ejulabas, vociferabaris, & ad ravim

tavim usq; clamitabas; ita ut pro eo vitam paciſci velle videreris. Nunc autem, ubi fides viventi præſtita? ubi ſimulata pietas cadaveri exhibita? O ingratæ mentis juvenem! O perdrtiſſimum adoleſcentem! Nihil ſanè jam conqueror, quòd mei dememineris, quem parentis cepit oblivio. Jam quoniam in nequitia tua ita occalluiſti, ut lapideam magis quàm humanam videaris effigiem indutus, pluribus te verbis hortari deſiſtam. Vive ut lubet, egeriſq; ut volueris; profundas, perdas, pereas; nihil ad me futurum. Sciveris tamen ex Pittaci ſapientis dicto, Tales te habiturum liberos, qualem erga parentes te præſtiteris. Vale.

Epiſtola 39.

POlitioris literaturæ viri, multâq; lectione exercita, qui de liberis educandis libros ediderunt, bene & doctè mihi inſtituiſſe videntur, ut infantibus adhuc vagientibus ſtudioſæ adhiberentur nutrices, quæ eos cibis mollioribus, utpote lacticiniis, ſuaviter paſcerent; ne ſi duriuſculos ori tenero fortaſſe inculcâſſent, flaccidæ adhuc & bullâ fragiliores maxillæ, dentibus immunes, non frangerent, aut molliores pepone ſtomachi non decoquerent. Cautè ſiquidem obſervârunt, tenellum corpus vix bene compactum, eſculenti paulò aſperioris non eſſe capax. Hunc ritum qui de eruditendis pueris aliquid repoſuere, iidem obſervari voluerunt, ut videlicet rudibus crudiſq; ingeniis, quæ ſunt veluti tabula raſa, in quâ nihil depictum eſt, præficerentur viri moribus non minùs quàm doctrinâ conſpicui, qui nutricibus nihilò aſperiores, ipſos primis literarum eduliis, utpote minutulis elementis imbuerent, atque animum virtutibus perinde ac doctrinâ formarent, excolerent; non ignorantes eos arduis oneribus non ſufficere,

cere, quorum vires modicis etiam rebus succumberent: eos præterea majoribus disciplinis non esse idoneos qui in ipso vestibulo deficerent. Cognitis demum elementis liminaribúsque literis, Grammatices rudimenta studuerunt his inculcanda, quo facilius rationem grammaticam, licèt ornatu & cultu immunem contexerent. Quod ubi facere jam probè sciviſſent, orationibus partim ſolutis, partim pedeſtribus, lepórum & venuſtatis ſucco affatim delibutis, componendos voluerunt: ut imitatricis inſtar ſimiæ alienis inhærerent veſtigiis, quòdq; ab aliis factum inſpicerent, ipſi facere, aut ſaltem æmulari, à tergo & eminus conarentur. Hoc uno motus argumento, cùm pridie hujus diei audiiſſem, Petroni chariſſime, te ad artis Dialecticæ ſtudia, remis veliſq; aſpirare: non potui, ut utilitatis tuæ ſemper ſtudioſus, quin id deſiderium literis conarer excitare; difficillimum factu ſuſpicatus, te illius ſuccos ebibere, qui aliarum artium parvulos rivulos vix bene labellis primoribus deguſtaveris. Nec enim te latet, caduca & fragilia architectorum fore ædificia quorum debile fundamentum extiterat. Agedùm ergo, priuſquam immaturis condeſcendas affectibus, ſagaci examine perpendas, quid tibi ſit utile: neq; quicquam panes extruere, priuſquam ſtabili fulcro illud ſolidaveris. Futurúmq; dubio procul expecta, te à cunctis artibus longè exulaturum, ſi hanc á te flocci factam proſcripſeris, proſcriptam flocci feceris. Cui enim, per deos immortales, idoneus videberis diſciplinæ, ſi hanc (Grammaticen dico) ignores? Quid ad ſtomachum tuum faciet rivus: cujus fons tibi odioſus fuerit? Eris juris Civilis aut Canonici peritus, qui Latinarum dictionum ſenſus ignoraveris? Callebis Phyſicas rationes, qui verborum etymologiam neſciveris? Extricabis difficiles ſophiſmatum mæandros, qui apertiſſima quæq; explanare nequiveris?

Grammaticam diſcere perutile.

Scru-

Scrutaberis cœlestes & altissimas Astrologiæ aut Theologiæ causas, qui quæ infima sunt, & pedibus tuis vicina, contemplari desciveris, Degustabis arborum, herbarum, unguentorum, ac radicum succos, cui odiosa fuerit primarum literarum delibatio? Aliorum morbos unguentis aut antidotis repelles, qui tuæ ignorantiæ remedium adhibere neglexeris? Declamabis in Senatu, aut ages in theatris priusquam in schola loqui didiceris? Aliisne persuadebis, qui, quæ tibi prævides utilia, suadere nequiveris? Perpende, velim, & in memoriam aliquantisper revoca ex majorum annalibus, quam frugifera, quam jucunda sit artium humanitatis lectio, cujus amœnitas, lepos, suavitas Italos (à quorum scatebris linguæ Latinæ rorem primum constat emanâsse) ità pellexerit, ut parum gravatè tulerint, cæteras omnes disciplinas à se rejici & eliminari, ut has obvijs ulnis amplecterentur, harum odorem assiduis naribus olfacerent, saporem linguâ inexplebili deguſtarent, venustatem labellis arctissimè compactis deoscularentur. Quotusquisque etiam philosophus aut Sophistes in ipsis etiam Italiæ penetralibus comperitur? Quot illic Medicos, quot Astrologiæ peritos, quot Jurisconsultos invenies? Nullos sanè aut paucos. Contrà verò, Poetarum nominibus civitatum compita ebulliunt: Rhetoribus ac declamatoribus vix theatra sufficiunt. Grammaticos non capiunt Scholæ. Historicorum verbis passim locorum compita fulminant. Novus quotidie Servius nodosos enodat. Novus assidet Valla mulcosos emungit: & (ut semel dicam quod sentio) laudanda videtur Italorum Latini sermonis parentum constantia; qui (quod has artes cæteris jucundiores semper credidere) ab earum cassis nunquam defecerunt. Legimus oratorum principem, provectæ jam ætatis, Tullium, Rhodiis præceptoribus sese recoquendum tradidisse; quin & eosdem ar-

Italis gratissima artium humanitatis lectio.

Itali sermonis Latini parentes.

tes à priſcis Regibus tantopere excultas, ut libero ſuos præceptorum ferulis ac flagris, perinde ac infima ſortis aut conditionis peregrinæ puerculos, ſubmitt voluerint; ipſoſque inſtitutores ampliſſimis plerumq; muneribus cumulaverint. Sic Marcus Antonius Impe rator Frontoni Philoſopho, quem dicendi præcepto rem habuerat, ſtatuam erexit: ſic Scipio Africanus, E nnii ſtatuam ſepulchro ſuo imponi; ſic Archelaus, Eu ripidem ſibi convivam adeſſe; ſic Trajanus Roman ingrediens Dionem Pruſium curru ſuo donatum ho norari; ſic Ptolomæus Philopater templum Homero dedicari voluerint: Sic denique (ut à peregrinâ ad do meſticam tranſeamus hiſtoriam) Clotharius Sarago fillum ludimagiſtrum, quod Dagoberti filii ſui Pæda gogus eſſet, Ducatu Aquitanico donavit. Hæc & alia permulta, quæ adduci poſſent teſtimonia (ut opinor) ſufficient quæ artes humanitatis attentiùs excolendas in animum (niſi lapideus fueris) inducant. Verbis meis igitur acquieſcas velim, qui nihil tibi non utile non frugiferum conſulam. Id ubi feceris, meo in te amori, licèt infinitus propè fuerit, plurimum incre menti adjectum periclitabere. Vale.

Clotharii liberalitas in filii ſui pædagogum.

Epiſtola 40.

REm à me tibi frugiferam, nedum jucundam, ſemper factum iri opinatus ſum, ſi, parentis inſtar, quod ad animi tui cultum & morum honeſtatem pertineret, dictim tibi legendum, ac pro ſuaviſſimo delibandum eſculento proponerem: ſtatui apud me breviſſimis ſæpenumero codicillis (quoniam id etiam quotidiano penè convictu efflagitabas) quid tibi lau di, quid utilitati futurum; contra, quid honori tuo fuligînem & tenebras inducturum ſit, aperire: quo certiùs meæ in te benevolentiæ, licèt tibi tuis ungui culis notior ſit, periculum nunc facias: Feciſſe au

tem

tem operæ pretium videbor, si prius omnes in te vitiorum favillas funditus extinxero, quàm te ad virtutis studium inflammare studeam: si inquam, docti agricolæ instar, prius tribulos, lolium, carduos, & urticas radicitus exstirpavero, quàm purgatissimum & purum tritici granum sulcis immittam. Inter cætera, quæ nomini tuo magnopere officiant, primas sibi vendicat Ebrietas, quam ideò primum eliminandam censui, quòd ea rationis usum hominibus excutiat, vitiis omnibus incrementum præstet, virtutibus ortum & nutrimentum impediat. Hinc eò faciliùs eam claustris tui corporis interdicere speravi, imò & mihi sum pollicitus, quòd non ignores, vinolentiam tabificum multis venenum fuisse. Quis enim nescit florentissimis civitatibus & opulentissimis earundem incolis pernitiosam & exitialem fuisse? Quis nescit, Trojam, multis antè temporibus ineluctabilem, & Martis rabie indomabilem, sepultis vino Phrygibus, captam fuisse? Quis ingentes Rutilorum copias à Niso & Euryalo propter vindictam jugulatas? Romam a Brenno Senonum duce obrutis Baccho civibus, incendio datam? Fuitne & contagiosa summis etiam Principibus, hæc temulentia? Qua autore, Antiochus magnus, hyeme totâ vino & Venere contrità profligatus; Olofernes à Judith muliere interemptus; Polyphemus ab Ulysse excæcatus; Deiphobus à Mendoa interfectus; Alexander ab Iola pincerna veneno potatus; Cynaras filiæ incestu contaminatus; Bonosus imperator à Probo superatus ac suo sibi laqueo jugulatus; Athamas Learchi, Agavæ, Penthei, filiorum sanguine pollutus; Anacreon acino uvæ passæ suffocatus; Lacides Philosophus nimio hausu obrutus; Cyanippus à Cyane. Aruntius à Medullina, filiabus, occisi creduntur. Infinita propè testimonia, quæ inexhausto orationis stylo mihi suppeditantur, in medium evocarem; nisi hæc satis

Incommoda quanta ex vinolentia oriantur.

esse arbitrarer, quæ vel temulentiam omnem tibi adimerent, aut saltem aliquâ ex parte refrigerarent. Perinde, velim & apud te sagaciùs paulo contemplari, quid inde veneni pullulet, quanta exhaletur mephytis. Obruti vino sensus hominem gliribus somnolentiorem efficient, è gradu mentis dejiciunt, & rectam tollunt de cardine mentem. Resipisce igitur, & ab hoc exitiali veneno linguam revoces: aut si factu tibi videatur difficile eo prorsus abstinere, quod tamdiu tantopere dilexeris; ne saltem Scythisses, id est Scytharum morem imitere, qui nectar vel meraciſſimum Acheloio poculo nunquam diluunt: quin (ut scribebat Androcydes Philosophus ad Alexandrum) memento cum vinum potas, sanguinem te bibiturum: nam cicuta homini venenum est, cicutæ vinum: hoc est, considera, quanta vini vis sit, ut veneni sit venenum. Vale. Datum ex ædibus nostris, pridie Calendas Decembris.

Epistola 31.

FAcit tua in omnes, vel ignotos, comitas, nedum in liberos humanitas, pater colendissime, ut quamvis præter hoc corpus, & quicquid in eo est, tanta semper abs te acceperimus obsequia, plura semper dictum appetere non erubescamus. Quinetiam ità naturâ comparatum esse non ignoramus, ut (autore Virgilio) Omnis in Ascanio chari stet cura parentis; Contra verò, liberorum spes omnis in parentibus, veluti naturæ refugium in anchora constituta permaneat. Audaciores igitur paulò in eis quæ utiliora nobis fore conspicimus, vel ob id unum facti sumus, quòd pictorem in excolendis morticini imaginibus, simulacris fictilibus, sensu & animâ vacui, non auro, non argento, non deniq; pretiosissimis parcere pigmentis conspiciamus. Validius igitur argumentum cùm nobis visum sit, nec patrem in excolendis suis animatis

animatis imaginibus debere facultatibus parcere, intrepidè quæ ad ingenii noſtri, nedum corporis cultum pertinent, expoſcimus; te nihilo in his, quæ ad ornatum noſtrum ſpectant, pictore tenaciorem, exſpectantes. Nè autem diutius te pendulum remoremur, lucidiùs quid verba hæc noſtra velint, aperiemus. Defecimus à primo præceptore, quem dum ruſticaremur, menſæ tuæ convivam adhibuiſti: nunc ſub alio militamus, primæ itidem claſſis præfecto, qui diſcipulos, ſolutâ partim orationis venuſtate, hiſtoriæ partim floſculis explorare ſatagens, Fabium Quintilianum, & Cæſaris Commentarios aſſumpſit legendos, nec tamen ità aſſumpſit, quin revocato calculo facilè recanter, ſi alios ad ſtomachum tuum & palatum magis facientes eidem legendos injunxeris. Hoc tamen præ cunctis eligit, Quod Quintilianum, licet mendoſum & maculis ſcatentem, ab omnibus laudari; Cæſarem, ut hiſtoriæ domeſticæ ſcriptorem, à paucis, imo nullis, reprobari videat. Nè autem à majorum veſtigiis aberrare, & (quod triviali fertur adagio,) cornicum oculos configere, & ſexagenarios de ponte dejicere videretur, ſex noviſſimos Æneidos Virgilianæ libros explanandos & ad finem (ſuperis arridentibus) deducendos accepit: teſtatus Lucanum, Silium, & Statium, ut duriuſculos; Mantuani carmen, ut paulò flaccidius, a pleriſque non uſquequaque probari: unum Maronem heroici carminis ſcriptorem ab omnibus (nullo reclamante) laudari, amari, deoſculari. Nunc igitur, pater æquiſſime, perpendas, videaturne utilis horum autorum lectio: quam ſi probaveris, da operam, ut condiſcipulis proficientibus oſciuantes non pigritemur, pigri non oſcitemur, ſed novis auctì codicibus cæteros omnes curſu & lectione præverteramus. Vale.

Cornicum oculos configere.

Epistola 42.

STomachum mihi aliquantisper movit, ac bilem excitavit, multidica illa verborum tuorum licentia, qua in me ut merulentum & vino marcentem, & (quod dicitur) ad ambas usque aures ingurgitatum, severiùs incessivisti: movisseque acerbius paulo, nisi indubitatâ fide mihi compertum esset, te non morbo animi, aut livoris stimulo ductum id egisse; quin potius, ut me tibi jampridem obnoxium; ampliore semper obsequio demererearis. Ego sanè inficias neutiquam iero, me præter modum vinolentiæ deditum fuisse; eâ tamen in re culpæ meæ veniam eò facilius me exoraturum spero, quòd non ignores, neminem tantæ esse probitatis hominem (ferit licet diis ipsis Proximus) cujus vita aliquantulis vitiorum tenebris non obnubiletur. Æneam sua commendat pietas, dedecorat proditio. Alexandrum bellica virtus extollit, deprimit ebrietas. Solomonis prudentiam quisque laudat, lasciviam nemo non vituperat. Neq; tamen propterea licere mihi existimo, sceleratis aliorum vestigiis impune ut adhæream, verum id unum summopere abs te oratum vellem, ut convitiis aliquantò mitioribus me increpares. Non sum pectoris adeò obtusi, ut verbis humanis non molleseam. Cæterùm quoniam me â potu nimio multis & immodicis sermonibus deterruisti, te deprecabundus postulo, ut prolixiore orationis stylo mihi adaperias, & enarres, quid contraria ebrietati & crapulæ temperantia utilitatis afferat. Secus haud facile mihi persuasero, fugiendam esse prorsus vinolentiam: quam semper (absit tamen verbis tuis contrà niti) non solum jucundam, sed & utilem mortalibus existimavi; nec existimavi tantum, sed ex receptæ fidei autoribus, in omni doctrina locum facile principem obtinentibus, collegi. Ennius in primis Horatiano testimonio, succinere,

cinere, & calculum adjicere voleus mero despumans ac carmen promptior exstitit: quin & Cratinus asserit Nulla placere diu, nec vivere carmina posse, Quæ scribuntur aquæ potoribus. Musæus quoq; vinum animo & corpori robur addere testatus est. Quòd si horum testimonia, quòd profani fortasse autores tibi videantur, sùsque dèque fuleris; Christianæ religionis cultorem Baptistam Mantuanum tibi objiciam qui Faustum pastorem ità loquentem inducit.

Vina sitim minuunt, animique dolóribus obstant:
Vina ut amicitias, vires ita corporis augent.
Funde iterum: potare semel, gustare: secundus
Colluet os potus: calefacta refrigerat ora
Tertius: arma siti bellumque indicere quartus
Aggreditur: quintus pugnat; victoria sexti est:
Septimus (Oinopli sensi est doctrinâ) triumphat.

Nè igitur laborem tuum hac in re mihi adhuc deneges: quin ubi crastina fulserit hora, epistolam ad me remittas, qua lucidius omnia verbis complectare. Literum pridè hujus diei ad aures meas pervenit, te fibris affluere compluisculis, quos ut minimè tibi idoneos nunquam revolvas, sed in serinis putrescere, cum blattis ac tineis rixari permittas: hos velim properè ad me cures deferendos, ne non sit, quo corporis & ingenii mei vires exerceam. Vale.

Epistola 43.

VIx satis (ut opinor) verbis exprimi possit, in quam profusum ac vehementem risum me vel invitum traxerit novissima, quam ad me dedisti, epistola; notissimum equidem cæcitatis tuæ argumentum præferens, longèque notius exhibitura, si ita semper cæcutire, hallucinari, ac delipiscere ut occœpisti, pergas. Ego verbis quam fieri potuit humanis satis, ut opinabar, studueram te à vinolentia

cæteriſque permultis id genus flagitiis deterrere: quòd certò ſcirem, nullum ad virtutes, non eradicatis à ſtirpe vitiorum fomentis, aditum mortalibus patere: mihique adeò præter ſcrupulum pollicebar, te in meam ſententiam, non pedibus modò, ſed manibus quoque ac toto corpore deſcenſurum. Verùm quis me oleum & operam perdidiſſe non fatebitur? dum te ab his, quæ periculoſa tibi fore conjiciebam, divertere ſtudui, & ad ea quæ profutura opinabar, hortatus ſum: cui verbis meis, ut aliquantò aſperioribus, ac conſilio importuno, parum fuit non acquieviſſe, niſi & reprobanda quorundam Epicureorum teſtimonia ad vinolentiæ tuæ & erroris fulcimentum adduceres; quaſi vero delicti cauſam expurget erroris alieni teſtimonium, cæciſque viſum reſtituat alienæ cæcitatis probatio. Sed Chriſtianæ religionis cultor Mantuanus vinolentiam probavit, qui ſeptimum etiam hauſtum non deneget. Perpendas velim prius, quàm quicquam crudum & impræmeditatum evomas, quemnam paſtorem his verbis inanibus effutientem induxerit; nonne, quæſo, & idiotam & conſilii prorſus immunem? quòd ſciverit, quæ à ruſticis nihil præter aratrum redolentibus efferuntur, à ſapientibus non pluris, quàm ventris creptium æſtimari. Videberis igitur agreſti pluſquam ingenio natus, ſi ruſtici perinde ac graviſſimi Catonis, frontis rugoſæ viri, probaveris dictum; eò quod ad nequitiam ampliorem (quod dici ſolet) feneſtram tibi patefecerit. Quoniam autem efflagitas, ut amplioribus verbis tibi aperiam, quid contraria crapulæ, & corporum voluptatibus, Temperantia utilitatis aut laudis afferat; Notius id (ut opinor) tibi fuerit, ſi prius apud te mediteris, quid infamiæ, quid probri, quid ignaviæ aſferant turpiſſimæ ac mellitæ voluptates; quas (ut ait Cicero) qui ſequitur, nomine tantum homo, re autem

autem bellua dicendus eſt: cujus ſit proprium, corpori inſervire, & his ſolum voluptatibus, quas tum è paſtu tum è ventris quærit rebus. Turpiſſimum enim eſt genus hominum illorum, qui in ventrem projecti ac libidinem, veluti ſues cæno volutantur. Nihil eſt ergo quod ignores, hominem tantis laudibus ob temperantiam efferendum, quanto probro ob voluptates illas, quibus ſemper pœnitentia ſubſequitur comes, deprimendum eſſe conſpicis. Temperantiam (niſi cornea fibra, aut jecur adamantinum, roburque & æs triplex circa pectus fuerit) ut laudabilem probabis, ſi diligentiùs obſerves quantam pleriſque mortalium celebritatem, aut, ut veriùs loquar, immortalitatem pepererit. Non ignoras communi omnium ſuffragio perpetuò laudibus efferri Maſiniſſam regem Numidarum, quod centeſimum ſuæ ætatis annum agens ſemel tantum in meridie cibum ſumpſerit, ut milites ſuos ad temperantiam ſuo induceret exemplo. Romanorum hiſtoriis Curium cælo tenus efferri conſpicis, quòd oluſculis contentus viveret. Lycurgum nónne Regem ubique gentium nominari, quòd abſtemius vixerit? Alios item prope infinitos per ora hominum volitare, quòd ſibi has peſtes interdixerint? Cogant te igitur ad reſipiſcendum virtutis præmia, aut à flagitio deterreant ſcelerum opprobria. Non me præterit, difficile admodum eſſe, contemnere voluptatem jam nobis inſitam, & quæ affectuum noſtrorum ſemper ſequatur comes. Poſſunt tamen ſenſim vitiorum fomenta extingui, quæ momento uno extirpari nequeunt. Sed de his hactenus. Expetiveras nuper, ut libros, quos in ſcrinio putreſcentes cum blattis tineiſque rixari permittebam, ad te curarem perferendos. Curavi, quòd etiam, licèt ab oſtentatione procul poſitos, utiles tamen tibi fore ſuſpicabar. Ego ubi majorem paulò ſtudiis

meis

mes quietem impetravero, ad te majora dare constituí. Hoc tu interim boni consulas. Vale.

Epistola 44.

ASsidius (ut accepi) lacrymis faciem humectas, curis edacibus animum corrodis, verberibus crebris corpusculum diverberas, unguibus insanis faciem deformas, quòd natum, eximio literarum amore flagrantem, (cujus prima ætas iter adingenii lumen manifestum ostendebat) fatali jaculo percussum amiseris. Quòd sane audire, nedum perpeti, difficile admodum mihi visum est: parúnq; abfuit (ità me stimulabat novi doloris rabies) quin interdum vulneribus inhonestis me mordicus mutilaverim: idque (ut opinor) feciſſem, ni muliebrem quandam ejulationem, olim parentum & amicorum exsequiis interdictam, lege cautum fuisse me monuisset Cicero. Ad id me urgebat indoles pueri eximia, mores probatissimi & ingenuus pudor. Verùm cum apud me sagaciùs paulò considerari, Stultum esse (ex Senecæ dicto) id timere, quod vitari nequeat; lacrymis temperavi: quod ut facias monitum te velim, Nôsti certiùs quàm ut moneri debeas, Mortales omnes, etsi seriùs morituros tamen. Parcarum ordo stat immobilis, fatum ineluctabile, immutabilis rerum dispositio. Surdas esse mortis aures, saxeum pectus, inevitabile telum conspicis. Nihil est ergo quod te diutiùs animi excrucies; nihil quod vehementiùs indoleas; nihil quod ampliùs deos & astra voces crudelia. Esset hercle quod meritò possis conqueri, si mitiùs cum cæteris mortalium, quàm cum nato tuo actum conspiceres. Esset quod justè Mortem ut injustam accusares, Verum (ut ait Tragicus) est omnibus æqua; non superbificis Regum divitiis magis quàm lacero mendicorum panno flectitur: nec frequentiùs casas & tuguria, quàm turres & castra ingreditur

Stultum est timere quod vitari nequeat.

greditur & expugnat: neg magis Iro, quàm Crœſo; Curio, quàm Auguſto, ſe præſtitit inimicam. Non hanc fucatis declamationibus oratores, ſuavidicis carminibus poetæ, promiſcuis pharmacis aut unguentis medici & myropolæ, teretibus lanceis equites, pennatis miſſilibus ſtrictiſve mucronibus pedites, gemmatis coronis imperatores, non denique cuncti mortales rebus ullis mortem effugiunt, aut terrent: neque ſanè honeſtius aut ſublimius Regi, quàm paſtori domicilium præparat.

Quantum quiſque ſui metitur corporis umbra
Impendens terræ majorem non parat urnam
Principibus, quam pauperibus rudibuſque bubulcis.

Quin & urbes fortiſſimis munitas propugnaculis, templa variis exſtructa marmoribus, aulas Attalicis decoratas tapetibus funditus demolitur, evertit, diſſipat. Cùm nihil igitur intactum relinquat, cui ſuæ acerbitatis virus non propinet, quod non fodicet telo; furorem moderare, bilem cohibe. Erat (fateor) quem luges, facili natus Minervâ, multaque jam lectione exercitatus: ita ut proſperè cum Latinis actum eſſet literis, ſi ſupervixiſſet. Cum tamen fatalis neceſſitas ita exigat, ut unumquemque aliò migrare expediat, ejus tranſitum vultu ſereno ac minimè ſupercilioſo perferre debes: quinetiam fœlicem illum cenſere, quod non repentino (ut plerique á Plinio enumerati) obitu deceſſerit; ſed dilutâ ac expurgatâ longo examine conſcientiâ: quanquam nihil (ut conjicio) ſevera dignum ſcutica, brevibuſque Gyaris, & umbrarum carcere dignum perpetraverit. Quòd ſi tantus animi tui dolor nullis verborum aggeribus queat manſuefcere, alienæ ſaltem conſtantiæ exempla te moveant Anaxagoræ imprimis, qui, auditâ filii morte, nihil ſibi novum

vum nuntiari asseruit, quo ex se natum mortalem sciret. Periclis item, quid duobus filiis intra quatriduum spoliatus, iisdem diebus vultu non magis moto, quam fuisset dura silex, aut Marpesia cautes, concionatus est. Æmilii Pauli, & Xenophontis postremò; quorum huic sacrificium agenti cùm nunciatum esset, alterum ex filiis, natu majorem, in acie cecidisse, coronam tantum deposuit: percunctatus demum, quonam modo cecidisset; audivit fortissimè pugnantem interiisse, depositam capiti coronam reposuit, numina testatus, se amplitorem ex filii virtute voluptatem, quam ex morte amaritudinem sentire: ille, dum, quarto ante triumphum suum Macedonicum die, alterum filiorum amisisset, alterum demum tertio post triumphum; jacturam illam æquo animo tulit. Id erat quod te monitum volebam, & à te precariò factum expetebam. Vale.

Epistola 45.

SÆpe & multum apud me dubitavi, liceret, nécne in eos velut ad anchoram & asylum semper in adversis confugere, quorum suppetiis & patrocinio jam plerunque fuerimus adjuti; atque eò magis, quòd beneficium qui dare nescit (inquit Seneca) injustè petit; sitque ingratæ & minimè generosæ mentis accipere semper, largiri nunquam. Fecit ea res, ut, novo emergente scrupulo, qui malè me habet, consilii tui suppetias adhuc emendicare diutius & cunctanter erubuerim, cum jam tua beneficia in me tanta exstiterint, ut si vitam pro tuaipsius dignitate profunderem, vix partem minimam viderer assecutus. Cum tamen monuit me Tullius, Grati esse animi, ei multum velle debere, cui jam plurimum debeas; tanti tamq; prudentis viri dicto audacior paulò factus, timorem exui; neque adhuc turpe existimavi, ad te veluti Mecœnatem

tem beneficium recurrere : qui si meritis tuis respondere, aut gratiam referre nequeam, agere saltem non desistam : eósque imitabor mendicos, qui cum acceptæ stipis mutuum referre nequeant, benevolâ verborum actione rependunt. Is autem scrupulus, qui me mordicitus vulnerat, nocturnum somnum mihi adimit, severam faciem mihi exasperat, méque, propè dixerim, de gradu dejicit; talis est: Insurgit in me rabiosæ loquacitatis, & contagiosæ virulentiæ clamosus quispiam detractor, ac pestifer libitinarius, satyricis armatus aculeis, telaq; vipereo sanguine tincta gerens : quem nec verbis à me læsum, nec injuriâ affectum (testes verborum meorum Deos invoco) putaverim; sed (quod nunquam sibi persuasit) plerunque miris extulerim præconiis, meisque rebus, ac modicâ supellectile, quantulacunque fuerit, si eguisset, uti voluerim : is tamen ut nôrunt omnes, passim locorum caninâ utens facundiâ, nomini meo illudit, canino dente me mordicat, indelebile stigma mihi inurit. Hunc diceres quotidie totum perlegere Archilocum. Quod sanè perpeti, difficilius ac molestum magis videtur, cum quâ me accusavit culpâ ipse vacem, finque eorum, quæ mihi impingit, minimè conscius. Si ullâ verborum petulantiâ à me præter hanc fuisset irritatus, immeritò sanè viderer conqueri, Qui paterer telis vulnera facta meis : Cùm præsertim Lacedæmonius Chilo præceperit, Proximo non maledicas, si non vis malè audire. Verum (repetere cogit doloris rabies) nunquam usquam à me factum dictumve existimo, quare ità in me stomachari, succensere, invehi ac sævire debeat. Id tolerandum, necne, fuerit non satis scio. Tolerarem, nisi tacendo culpam præstare viderer, ni si etiam ab hoc me divertere Publii mimographi poetæ verbum, scribentis. Veterem ferendo injuriam invitas novam. Te igitur plus

quàm

quam dici queat oratum velim, ut ubi primum negotiis, quibus nunc districtus es, quietem impetraveris, aliquam consilii tui scintillam mihi porrigas; quodque imponitur oneris, sponte suscipias: simul, ut pleniore obsequio me tui amantissimum demerearis; simul, nè suffragii mihi denegans, sis delicti mei (quod alioqui fortasse perpetrarem) autor conscius. *Vale.* Valetudinem tuam cura diligenter, & me semper ama, ut semper fecisti. *Datum ex ædibus nostris. IV. Non. Januarii.*

Epistolâ 46.

SÆpe & multum dubitâsse te asseris, Esses necne, si quando sinister scrupulus animum tuum pressius vulneraret, ad me velut anchoram præsidii causâ confugiturus: Miror sanè, unde perplexa ista fluctuatio & anxietas tibi primùm irrepserit, qui amicitiæ jura tibi omnia polliceri debuisses, quæ aut corporis aut ingenii mei vires non exsuperant. Esset quod cunctantiùs paulò hæsitares, si ulla in re quàm amicum postulaveris, aut te repulsam apud me passum testareris, aut si in præstando vulneribus tuis medicamine tardiusculum me aliquando amicum præstitissem. Verum (nisi fallor) eum me semper probâsti, qui (ut *Periclis* verbum mihi vendicem) paratus sum me rebus tuis accommodare, etiam usq; ad aras; quique conservandi tui causâ de via declinare cum *Chilone*, non dubitârim. Dignissimum enim hoc mutuæ inter nos charitatis pignore te semper judicavi. Hæsitare igitur quiescas moneo tibique persuadeas, me (ut cum Terentio loquar, pedibus manibúsque omnia semper facturum, quò rebus tuis consulam. Quòd autem scribis, malignum quendam ac rabiosæ loquacitatis Zoilum, in te contagiosæ virulentiæ dietim quicquam ubivis locorum evomere, quem nec verbis à te læsum, nec injuriâ affectum putes: vis quid in ea re utile factu sentiam

sentiam ut tibi adaperiam? Socraticæ patientiæ tibi loricam assumas, frontem baccare cingas; inconcusso vultu omnia patere, perpetere & abstine; ejusque verba non pluris quàm saturi ventris crepitus facias. Non ignoro, id eò duriùs bilem tibi ac stomachum movisse, quod quorum te insimulat minimè sis conscius. In hoc hercle notius argumentum fuerit tuæ sapientiæ, si ubi clamosa comminatione, verbisque jurgiosis ità oblatrat, ita cornicatur, elinguem Seriphi ranam te præstiteris. Quid enim huic homini bombilio litem dissuadeas? Quid serpentinæ linguæ venenum excludere satagas. Patere, patere, ac priusquam temerè quicquam eructes, Tiberii Cæsaris modestiam in memoriam revoces, qui (ut testatur ille) post convitia malósque rumores, ac famosa de se ac suis carmina, firmus & patiens, dicere satis habuit; In civitate libera liberas esse linguas oportere. Ad id te omnia Philosophorum apophthegmata ac sententiæ invitant: Cleobuli imprimis, Cum Cavillantibus non esse insaniendum, præcipientis. Quid, quæso, te lucri consecuturum speras, si cum jurgioso litiges, & (quod fertur) in puteo cum canes pugnes? Nihil sanè malè dicit, qui bene dicere non novit. Ejus igitur verba zephyris committas. Clamet, obstrepet, crepet, increpet; nihil est quod tibi dari queat vitio, si perstuleris. Vale.

In Seripho Insula, ranæ mutæ sunt.

Cleobuli sententia: Adversus improbos non est velitandum.

Epistola 47.

MAgni (ut video) verba mea æstimâsti, magni consilia fecisti, hominum stultissime; qui quod tibi pernitiosum semper fore prædicavi, excæcatus, stultitiæ tenebris involutus, perpetraveris. Parum tibi visum fuerat, juventutem innumeris propè flagitiis contaminare, nisi &, summam tuis miseriis impositurus, uxorem duceres: quasi vero odiosa tibi fuerit libertas, infantium clamor jucundus: quasi mul-

multorum curam appetas, qui tui tantùm vix curiosus esse poteris. Quid dicet homo ant qua virtute ac fide, pater tuus, si resciverit, qui jam sacris mysteriis & cultui divino ab incunabulis te devoverat? Testor Deûm atque hominum fidem, ad insaniam redigetur; vix erit sui compos, ità ardebit iracundiâ. Et cui dubium potest esse, quin, sicubi locorum te repererit, quingentos protinus tibi infringat colaphos, aut cerebrum tibi diminuat, aut te verberibus cæsum in pistrinum det? Quibus autem verbis ambire furentem conabor? Quæ prima exordia summam; Quo affatu lenire studebo? Vociferabitur? scio, & me erroris tui conscium protinus exclamabit, arguet, detestabitur. Cum enim interdum apud me juventutis tuæ jugum, libidinem, prodigentiamque bilioſus increparet, atque adeò execraretur, ut pene in capillos tuos vellet involare, apud eum te semper excusatum habui, dixique, Juvenile id esse vitium, ac primævis omnibus commune; quod crescentibus annis facilè extirparetur: promisique perditos illos mores me tibi facilè excussurum. Dii boni, quid (inquam) dicet? Utri nostrûm gravius excandescet? Utri durius convitium evomet? Utrumque sanè (ut opinor) pari cultro dignum putans, furiis devovebit. Miserum me, quid agam? Hoccine etiam, hominum perditissime, scisse debueras, priusquam amicorum cuiquam verba faceres? mihi saltem, qui te semper pari loco habui, quo & parentem; cui nihil unquam tam arcanum intus latuit, quod tibi adaperire dubitaverim? Quid est quod in erroris tui fulcimentum adducas? Quod huic malo remedium invenies? Quid, cum te arguet, referes? Si, priusquam quicquam molireris, amicorum neminem consiliis tuis adhibere voluisti, cautiùs saltem præmeditari debuisses, quid oneris subibas, cui jugo cervicem inclinabas: jugo dico

dico, quod, cum vel cornibus excutere placeat, non liceat, id auribus tuis inculcatum ſi profundius volvas, ademptam tibi libertatem comperies. Te ſolum tui curioſum prius eſſe oportebat : Uxoris poſthac & liberorum cura erit habenda. In diem antehac vivebas: incœpto vix prandiculo matutino, cœnæ ſequentis anxium te eſſe nunc expedit. Porrectis (quod dicitur) pedibus, & in utramque prius aurem dormiebas, nocturnum ſomnum tibi poſthac auferet domeſtica, neceſſitas. O hominem inconſultum! ô tribus Anticyris caput inſanabile! Erit, pollicor, tempus, in quo ſtultitiæ tuæ pœnitentiâ ductus & unguibus faciem tibi deformis, & matrem, cum te pepererit, abortivum malles peperiſſe. Quid quæſo? Si a micorum verba nequiverunt, ſuis aureis ſententiis philoſophi ab hoc non deterruere? Quid, primum omnium tibi non ſuccurrit Alexandrides, qui dicebat, Diem nuptiarum omnium malorum initium? Nam aiebat, Si pauper divitem duxeris, dominam non uxorem acceperis: Si pauperem, onus vitæ ferre non poteris, cum pro uno duos ſis nutriturus; Si turpem, dolebis; Si pulchram, habebis communem. Quid, inquam, Hipponactes & Chæremon non diverterunt? Quorum ille duos dixit uxoris dies dulciſſimos : Nuptiarum videlicet, & Mortis : hic, Satius uxorem efferre, quàm ducere. Cæterum, quoniam veteri fertur proverbio, Serò Phryges ſapere, tuo nunc infortunio ſapias : & quam in te cudiſti fabam, perpetere. Quod tibi propinâſti venenum, bibe. Vale.

Multis ſunt obnoxii curis quibus nupſerint mulieres. Hor.

uxoris dies duo dulciſſimi.

Epiſtola 48.

QUid cauſæ eſt, quòd noviſſimis tuis literis tantopere mihi ſuccenſeas, in me tàm graviter exclames, tàm acriter inveharis, tàm furioſè fævias? Súmne incendiarius, pirata, ſacrilegus, homicida? Nihil hercule (ut ſuſpicor) peccavi, nihil

commerui, nihil denique tanto dignum convitio perpetravi. At uxorem (dicis) parentibus, qui jam sacris mysteriis ab incunabulis me devoverant, ignorantibus, aut invitis potius, duxi. Quidni duxerim? Quis à protogamia hominem diverteret, cùm nec humanis, nec divinis legibus, cautum ac vetitum fuisse unquam reperiatur? Tu si cubi legum, locorum, gentium, autorúmve eminentissimorum contrà factum probaveris, dignissimus censeri velim; *Cujus in exitium & mortem non una paretur Simia, non serpens unus, non culeus unus*, sed quicquid ab ingeniosis ad hominum tormenta & miseria tyrannis unquam repertum est. Vis me senio tenus (quæ misera est lassitudo) solitarium ac cœlibem consenescere? Vis brevissimam hanc vitam instar lacrymosi turturis præterire? Frustrà igitur moneret Tragicus, læti ut viveremus dum fata sinunt, cùm præsertim properet cursu vita citato, volucrique die rota præcipitis decidat anni. At veterum quidem philosophorum multos & castè vivendum præcepisse, & ut præceperunt vixisse, facilè concesserim. Non est tamen dissimulandum, Verè sapientes non tantùm nuptias commendâsse, sed ad eas quoque accessisse. Summi enim Philosophi, Pythagoras, Socrates, Crates etiam qui sine supellectile fuit, uxores duxerunt, eisque cohabitavere: neque philosophiæ impedimento putaverunt. Quid enim (ut arguebant) magis officium philosophi, quàm secundum naturam vivere? quid autem magis secundum naturam vivere, quam uxorem ducere? Tute ipse nôsti animal plenum rationis (quem hominem dicunt) sociale esse, atque ex philosophorum testimonio societatis illius principium esse conjugium, sine quo neque civitas consistere, neque domus perfecta esse potest. Illud enim vinculum (quæ jucunda est animi requies) utrique curas adimit, ut utrique

Officium Philosophi.

utroque amicitiam conflat, ac, ſiquod acerbitatis viris in altero enaſcatur, partem alter ebibit. Non ſum ætatum adeò imprudens, ut cuique, vel rejectis ſtatim crepundiis, id licere contenderim : ubi tamen ætas firmius aliquando maturuerit, non video, quare id commodè fieri non poſſit; aut ſi poſſit, non debeat; aut ſi debeat, cur mihi quoque non liceat, cum neceſſarium videatur matrimonium, ex triplici Lacedemoniorum lege : quarum primâ, Qui uxorem non duceret : ſecundâ, Qui tardius; tertia, Qui non bene, damnabatur. Apud Romanos quoque, Valerius Maximus, & Julius Brutus bubulcus, Cenſores, bona eorum qui ad ſenectutem cœlibes pervenerant, fiſco adjudicâſſe creduntur. Sed qui deformem (inquis) duxerit, moleſtiam ferat : Qui divitem, non uxorem ſed dominam accipiet : Qui pulchram, tenebit communem. Duxi ego uxorem forma liberali, & vultu adeò modeſto, ut nihil ſuprà : neque enim (ſpero) communis erit, quæ nullum adulterio capitalius eſſe flagitium ſibi unquam perſuaſit, ſed eos, qui illud perpetraſſent. Perilli tauro & Buſiridis arâ digniſſimos ſemper aſſeruit, Quid quæſo, melius facerem, quàm quæ laborum partem ſuſtineret, partem voluptatis & lætitiæ mecum ebiberet, reperirem ? Faciam enim aliquid oportet : Sacris me addicerem myſteriis, qui, id utile fore ut crederem, adduci nunquam potui ? Solus belluæ inſtar viverem, cui ſolitaria vita nihil unquam magis odioſum viſum eſt ? Fornicarer, aut adulteriis me contaminarem, cui aliter concupiſcentiæ præter ſcelus parêre liceat ? Fornicatione & adulterio abſtinerem, cui ſtimulo carnis reluctari, impoſſibile magis quàm difficile exſtitit ? Cum igiter ſecus fieri nequiverit, quieſcas porrò moneo, ac deſiſtas mihi velut ignominioſum aliquid, connubium objicere. Egeo tuâ & parentum operâ, quam ſi facti hujus pertæſi mihi denegaveritis, ſolus rerum mearum, ut-

Bono eorum qui ad ſenectutem cælibes pervenerant fiſco adjudicabantur.

cunque potero, fatagem, quando etiam id efficere meâ propriùs quàm aliorum intereſt. Quòd ſi aſſiduus corporis mei ſudor minor fuerit, quam ut noſtrûm utrique victum conferre valeat; certum eſt domeſticatim potiùs manum ad ſtipem porrigere, quàm inediâ miſerè conſumi. Vale, habes animi nuncia verba mei. Datum ex meo & ſponſæ tugurio. Calend. Martii.

Epiſtola 49.

HOminum barbaris & incultis moribus prædatorum compluſcula belluinæ propè feritatis exempla, hiſtoriarum paſſim reperire eſt. Nec uſquam tamen annalium legiſſe aut vidiſſe tam lapideæ cervicis, tam agreſti natum ingenio quenquam memini, quem pepone molliorem, & oleo tranquilliorem non redderent meæ vitia tua deteſtantis inclamationes: quæ te cordicitus non ſolum non pupugêre, ſed ne in cute quidem titillârunt. Quod me animi ſuſpenſum ita reddidit, ut quotieſcunque rei hujus in mentem venit (venit autem per ſingulas horarum minutas) mihi vix ipſe temperem, quin vitæ longioris pertæſus, novum aliquod & inauditum mortis genus miſero mihi comminiſcar, quo poſſim inviſam quàm primùm abrumpere lucem. Feciſsèmque jampridem, niſi ferreum hunc animi tui rigorem humaniſſimis verbis ſenſim excuti poſſe mihi perſuaſiſſem. Quis enim perferat probris alienis ſe infamem fieri? At puerorum flagitia ſæpenumero parentibus impinguntur: quod hanc peccandi occaſionem mollemque educationem (quæ omnes corporis & animi nervos frangit) liberius illis videantur indulſiſſe. Videbo igitur meâ ſocordiâ, aut formandi tui negligentiâ ad nequitiam feneſtram tibi pateſeciſſe: atqui cùm nihil allud perpetravero, quàm quòd tales genueri-

gennerim, magnam tamen reipublicæ injuriam videbor intulisse; quasi vero omnem operam, curam, industriam, diligentiam denique omnem, ut te quàm optimis formarem institutis, non adhibuerim. Quando enim, quæso, rerum tuarum negligens visus sum? quando tardus, aut fugiens laboris, ejus præsertim quem tibi usui fore credidi? nónne à puero parvulum eduxi? nónne pecuniarum, aliarúmque rerum tibi utilium, affatim semper ministravi? Nónne sub præceptoribus Latinas literas haud incuriosè doctis, quos intra privatos parietes non modico retinui stipendio, erudiendum curavi? Abunde lignorum, si quando vehemens esset frigorum intemperies, præbui; mundiùs cæteris fratribus vestivi. Sperabam itaque his in te meritis, te, quoquò terrarum migrassem, iturum; nihil eorum quæ præcepissem, morosâ cervice detrectaturum, sed pedibus manibùsque in meam sententiam descensurum. Neque tamen te pudet, hominum turpissime, ea facere quæ & me ad insaniam redactura, & te, (ne dubitaveris) aliquando ad furcas & scalas Gemonias ductura sint. Nam si lucidius aliqua ex his, quæ infinita sunt, verbis complecti liceat, quænam scelerum species reperiri queat, quâ te non inquinaveris? Quis in tota Gallia sicarius, quis ganeo, quis adulter, quis parricida, quis nepos, quis aleo, qui se tecum familiarissimè vixisse non fateatur? Taceo puritiam tuam, quam deliciis solvisti; verba impudica, ne Alexandrinis quidem permittenda deliciis, in ore tuo frequentia; alia item graviffima, quæ ab omnibus perpetrâsse utinam fallò dicereris: quæ tametsi dictu pudenda sunt, fecisse tamen te non puduit. Accersiverunt me ad cœnam nudiusquartus amicorum nonnulli, ubi cum in tui mentionem mutuis incidissent colloquiis, cœpit quidam immodicus alioqui virturum mearum æsti-

Natus ſiniſtris avibus.

mator, me ſiniſtris avibus natum prædicare, qui filium genuiſſem effigie tenus hominem, ſpurciſſimis autem moribus porco ſimillimum, cui jucundius ſit in cœno & ſtercore volutari, quàm aquâ puriſſimâ dilui. Nec defuêre, qui teipſum, perinde ac ſpurium, ſemine meo genitum inficias irent, qui virtutum mearum ne minimam quidem referres ſcintillam, nec mea te monentis verba pluris quàm minutulos lanarum floccos æſtimares. O quanta, quæſo, quàmque acutâ doloris cuſpide pectus meum tunc perfoſſum fuiſſe exiſtimas. O quantâ irâ ſiccum jecur arſiſſe opinaris! Vidiſſes (ita me dii ament) effuſos oculis meis lacrymarum rivulos ubertim erumpere. Vidiſſes capillos ventis diffuſos extrahi. Dixiſſes, aut me dentium ſtridorem perpeti, aut quibuſdam numinum intemperiis morbóve comitiali miſerrimè agitatum diſtorqueri: ita me ſtimulabat rabies, ità comprimebat color. Quem dum, qui aderant, verbis lenire (fruſtra tamen) conarentur, aggraveſcebat ira, ut perendie viderer moriturus. Dii boni! ſi te talem futurum ſperâſſem, te hercle (ut opinor) nutricis ab ubere raptum, feris devorandum objeciſſem. Idque in rem utrique fuiſſet: tu vitiis ſaltem caruiſſes; ego miſeriis iſtis, quas perditiſſimi tui mores glomeratim mihi congerunt. Tu ob ſcelerum ignominiam, ego ob eam (quam præbuiſſe dicor) peccandi occaſionem, deſpectui & ludibrio non haberemur. Mirabar, mirabar, quòd tui videndi copiam neque nobis neque amicorum cuiquam jam pridem feciſſes. Tu enim turpiſſimæ vitæ conſcius reformidabas, ne noſtris omnium clamoribus (ut criminoſi eſt) arguereris. Timebas licentiam tibi adimi, & jugum ſervile imponi. O quàm inopes mentis, meo unius periculo, eos prædicaverim, qui, dum ætas, metus, magiſter prohibent, quodam velut præſagio putant ſibi compertum, quales ſint futuri juvenum

mores

mores; his nihilo sagaciores, qui ab unguibus leonem judicant! Tu cùm adhuc puerulus esses, eminentissimum futuræ virtutis lumen præ te ferebas, omnèsque (ut eos juvenum, qui verecundi sunt, laudare mos est) modestissimum te prædicabant; nec erat qui spem de te quàm optimam non conciperet, Sed,

Heu hominum ignaræ mentes, ignara futuri
Pectora! dum validos ætas tibi contulit annos,
Virtutum radiis scelerum præferre tenebras
Cœpisti, & miseræ præsagia fallere turbæ.

Jam ut aliquando verbis istis, nihil apud te lucri facturis, nullum (ut scio) pondus habituris, finem adjiciam; ad ea quæ nunc dicam aures adverte. Non, si (ut cum Terentio loquar) ex capite meo sis natus, itidem ut aiunt Minervam esse ex Jove, eâ causâ magis patiar flagitiis tuis me infamem fieri. Aut igitur vitam tu in melius commutes, aut de te literam longam acturus, jugulum pares laqueo. Nisi enim te resipuisse audiero, ego velut spurium, & puerum me patre minimè dignum, te exhæredatum, brevibus Gyaris, perpetuis tenebris, aut furcis potius devovebo. Vale, & verborum meorum (si sapis) noli dememinisse.

Epistola 50.

VIx audeo hercle postulare, ut verbis meis fidem adhibeas (non quod commentitia quædam aut hyperbolica scripturus sim, sed quòd facto difficillima fortasse viderentur) nisi sincerâ fide tibi persuaderes, eum me esse, quem amicorum absentia non minus torqueat & exulcerat quàm delectet præsentia, & enutriat. Postulabo tamen (scio) multa intempestivè & illepidè meo more dicturus: sed quæ omnia meæ imperitiæ tua condonet & in-

dulgeat humanitas. Jam primum omnium latere te nolui, ex eo quo Lutetianas mythologias, vilioresque istas (quibus impalleſcimus) nænias reliquiſti, Aureliamq; profectus es, ut ibidem in meliores diſciplinas, & magis quæſtuoſas te totum impenetrares, animum meum cui abſentis deſiderio ità intabuiſſe, ita ſomnolentis quibuſdam cogitationibus immarcuiſſe, ut Socratis non longe abſimilis viderer, qui ſtare ſolitus dicitur pertinaci ſtatu perdius atq; pernox, à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, ore atq; oculis in eundem locum directis, cogitabundus. Dixiſſes me inſtar Niobes, in lapidem obriguiſſe, aut præſtigiis quibuſdam, larviſque buſtuariis ſtupefactum obmutuiſſe, Quinetiam agelaſtus, ac velut irriſibilis lapis factus ſum. Teſtes collegæ noſtri, qui ubi attenuaram prorſus faciem, & oſſa ipſa cute tenus proruberantia contuentur, morbo eo quidem acerbo ac diuturno me laborâſſe conjectant: qui tamen mutuæ noſtræ benevolentiæ certiores fiunt, id tui cauſâ mihi contigiſſe non ambigunt; ægrum propterea ſolantur, aut ſaltem ſolari contendunt, cauſati, Nullum eſſe tam pertinax & indiſſolubile amicorum contubernium, quod aliquando, alio iſthuc, alio illùc profecturis, ſeparari non oporteat. Vellem nihilominus à diis immortalibus ità comparatum fuiſſe, ut mori tecum mihi licuiſſet, quocum tam benevole vivere (quid vivere? imò jocari ſemper & otiari) licuerat. Sed ô fortuna (exclamat Plautus) ut nùnquam es perpetuò bona! Eo me amico privari oportuit, quocum omnia, ut mecum, liberè loqui poteram, qui dolorum meorum partem ebibebat, ſine quo jucundum nihil mihi videbatur, qui acerbitatis meæ virus utcunque peſtilens inexhauſtâ verborum magniloquentiâ repellebat; facundo tibicini perſimilis, quem ſcitè & modulate adhibitum, viperarum morſi-

Quæ hic ſcribuntur de Socrate ex A. Gellio excerpta ſunt.

morſibus mederi, teſtis eſt Theophraſtes ille Gellianus? Quæ omnia qui adulandi ſtudio à me dicta ſuſpicaretur, is hercle tibi non minus, quàm mihi eſſet injurius; me videlicet Paraſiti ſimilem exiſtimans; te Thraſoni Terentiano auris popularibus gaudenti comparans, qui inadulabilis es & judicii tui non prodigus; quique palpum obtrudere, ſi lenocinium eſſet, caute noviſti. Stultum eſſet & inconſulte factum, hoc aſtu ad tibi congratulandum velle irrepere; quem nuda & infucata delectat veritas, quemque (ut cum Aulo Gellio loquar hominem eſſe novi ſcientiâ nihil de verbis laborante. Etſi autem eâ animi ægritudine ſemper fuerim, ſcribendi tamen cupido mihi nunquam defuit, neque enim deeſſe permiſiſſet inſopita mutuæ inter nos amicitiæ recordatio, quæ audacem ſuggerebat animum & hortabatur, licêt timidiuſculum faceret imperitia; eóque audacior fiebam quò opinarer ſtylum meum inſulſum & ruſticum, ſolœciſmiſque (ut tecum & cum Gellio loquar) ubivis ſcatentem, non multum ab eorum abhorrere facundia, qui vel Cæſareo, vel Pontificio juri vacarent? non quod eis linguæ cultum derogem, ſed quòd mihi dicendi peritiam vendicare nolim. At ubi reddita eſt nobis à Triſmegiſto tuo, verè (ut opinor) leguleio, epiſtola; Dii boni quantum ſtupui, quantum, inquam, mihi admirationis attulit rei novitas, qui belle in animum meum induxeram, ſermonis cultum non magis cum legum ſtudio conjunctum eſſe, quàm maturam cum infantiâ prudentiam! Putabam ego philonomos omnes barbarè, aut ſaltem non multum lepidè loqui; pleroſque non Latinæ linguæ inſcitiâ, ſed oſtendendæ doctrinæ tædio, aut odio potiùs. Video tamen, ſi modò cui ſimiles multi comperiantur, peritiam & facundiam cum legibus adeò conjunctam eſſe, ut difficillimum ſit judicare, magiſne legibus artes humanitatis; an artibus ipſis leges debeant.

Palpum obtrudere.

Qua

Qua in re maximum mihi stuporem attulisti, quod eas contemptui, nedum derelictui habeas, sine quibus leges ipsæ vel sane rudentibus Arcadiæ pecuariis displiceant, aut sylvestribus rusticis notescant facillimè. Gaudeo tamen, quicquid dicas earum amœnitate & succo te oblectari, quarum studio cuncta tibi interdixi. Dii faciant, ut eo semper animo, etsi dissimules, perdures, ut Palatinam mephitim, & causidicorum isthic latrantium barbariem tuâ eruditione simul & doctrinâ venustes, & Budæum, quem doctissimum esse vel frequentibus cujusque testimoniis, & inter Lûterianos velut monstrum priùs invisum, nemo inficias ire audet, omni modo insecteris doctrinæ, eòsque aliquando castiges patronos ineptientes, qui nullum utique juri sermonem aptum existimant, nisi eum qui inornatus sit maxime; quasi verò ex industria barbarè loquantur, quos Latinè loqui vetat imperitia. Quòd autem multis verbis artes nostras despicari visus es, te sanè felicem prædico, cui tandem aliquando ex his garrientibus disciplinis, nihil hominis præter paupertem comparantibus, emergere, aut pedem revocare licuit. Nos autem male feriati in his consenescimus, ac pene, Pherecydis instar, phthiriasi & morbo Syllano inter pediculos collegiales emorcemus, & tabe lentâ consumimur. Non impendiò loquaciores, theorematibus tantum nugacibus puerilibusque commentationibus dilatrantes, & captionum Grammaticarum laqueis strepentes, stipulas & culmos steriles, colligimus. Vos (absit verbis meis invidia) grana, relictis inanibus paleis, ubertim metitis. Nos (ut verè dicis) verborum & argutiarum fuligine obcæcati, præsentia tantùm conspicimus, futurorum immemores. Vos & præsentium & futurorum soliciti, posthabitis disciplinarum nihil crumenæ profuturarum studiis, prospicienter vobis & reipublicæ consulitis. Quare nihil mirum si ad magistratus ampliorèsque

dignitates

dignitates evecti, fortunam veſtro temperetis arbitrio: nos verò veluti pulli involucres & implumes, è nido ſurgere nunquam poſſumus. Sed quid aliud faciamus? *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.* Unum eſt quod me ſolatur maximè. Securiùs ego me in infima conditione victurum ſpero, ſi modò paupertate meâ fuero contentus, quam ſi ampliori inhians, me ſemper animi excruciarem miſerè: etſi hoc eorum ſit dictum, qui, cùm nihil aſſequi poſſunt, deſperantes, ſuis ſe contentos rebus aſſerunt; quod quidem, velint, nolint, faciant oportet. Cæterùm ne in re nihili utramque paginam feciſſe videar, conditionis meæ certiorem paucis te velim facere, ut mihi, ſi ſiniſtra ſit, condoleas; ſi proſpera, congratulere. Diſcipulorum imprimis numerus in eodem ſtatu permanet, præterquam quòd uno Florido imminutus eſt, qui patrem malâ valetudine laborantem viſurus abiit, ut vel auratus interſit exequiis, vel convaleſcentem lætus videat: venturus ſit nèene, latet. Neque ſanè multum laboro: eam enim à diſceſſu tuo conſtantiæ loricam induí, ut jam frivolis id genus rebus contriſtari non decreverim. Ego proſperè valeo. Id verò me ſemper male habuit, quod abſentiæ tuæ impatientiſſimus fuerim; dolorem tamen hunc leniit proſpera tua (quam ex literis cognovi) conditio. Nihil iſtic novi agitur. In regnum feſto tria aut quatuor tantum Collegia mimos & comœdias recitavêre, & eas quidem ſatyricis immunes aculeis: timuit enim capiti ſuo unuſquiſque, quorundam periculo factus cautior, qui (quod regiæ majeſtati & muliebri perduelles ſtigma inuſſiſſent) incatenati ad regem non tam ducti, quàm tracti ſunt. Magiſter Durandus, cui doleo, adhuc in vinculis eſt: dolorem tamen ſuum, ſperato reginæ adventu, ubi ſe liberum fore confidit, ſolatur. Fatis (ut multa plerunque cadunt inter calicem ſupre-

E nido ſurgere.

Conſtantiæ lorica.

Multa cadunt intercalicem ſuprema que labra.

(ſupremaque labra) conceſſerunt magiſter Joannes Tylli, olim Navarrici templi ſacellanus, & N : hic Lutetiæ, Nivernenſis ille : miſereatur utriuſque Dominus ! Salutavi omnes quos literis tuis ſalutandos juſſeras, qui te pariter reſalutant. Superest etiam ut verbis, utcunque fieri poterit, humanis dominos meos Amoncurianos (quorum ego obſequiis, ad aras uſque, ſum paratiſſimus) meo nomine ſalutem dones; item M. Xantonenſem & utrumque Garſonerium; itidem Magiſtros, & (quos omiſiſſe fuiſſet incivilis, & ruſtici planè hominis) diſcipulos noſtros Rutilium Pedianum, & Mirandulanum, ingenuos adoleſcentes, mei (ut opinor) amantiſſimos, quibus quoque in amore reſpondeo. His plurimùm gratulor gratulabórque quandiu vixero, quòd ut (ut ſcribis) contentiosâ quadam æmulatione ſtudio avidiſſime incumbant, ſintque ut meorum & tuorum, ità & ſtudiorum ingenioſi ſectatores, & ſolertes ſimii. Spero rem noſtram publicam tuâ & eorum doctrinâ ac prudentiâ tandem maximè auctum iri & prudentiſſimè gubernatum. Dii faciant ut ea res falſum me non habeat! Si quid eſt, quod mea ars iſthîc in tua & eorum cauſa efficere valeat, aut patrocinari, non parcam laboribus. Invenies me non ſegnem, neque tui abſentis immemorem. Vale tu Nomophage, & illi Nomophili; & excuſatam habete, ut ſermonis, ità & formandorum compingendorumque debitè elementorum, inſcitiam. Datum ex cubiculo noſtro 18. Cal. Feb. Unum eſt quod omiſeram. Cavete, quæſo, mei animuli, nè ingeniola veſtra & corpuſcula tantis laboribus, aut pervigiliis, frequentiorique ſtudio ità fatigetis, ut propterea immedicabilem morbum incurratis. Id dico, quoniam jampridem compertum eſt, vos in hac re frænis non calcaribus indigere. Vale.

Epiſtola

Epiſtola 51.

NUdiuſtertius, horâ poſt meridiem circiter quartâ, eas ego ſuſcepi literas, quas tabellario noſtrati pridie Cal. Octobr. ad me dederas: quibus ego lectis, notiſſimum prudentiæ tuæ feci periculum; notius longe facturus, ſi in ea perſtiteris animi modeſtia, quam hactenus tibi vendicâſti. His autem me conſulebas, ſub cujus præceptoris ferula tibi ad doctrinam comparandam eſſet militandum. Quod etſi inquiſitius, exactius, ac magis ſolicitè quæſitum repoſceret judicium, coactus ſum hac epiſtola, raptim & tumultuariè ſcripta, tibi paucis aperire, quid ſuper ea re mihi ſit animi; idque facere propter deſperatam abituri nuntii celeritatem, qui antelucanò ſequentis diei, quo venerat tempore, ſibi properè redeundum eſſe teſtabatur. Conſulerem imprimis, ut eum præceptorem tibi eligeres, cujus virtus non minus animum excoleret, quàm doctrina ingenium vegetaret. Nam ſi ſtudiis (ut cum Fabio loquar) ſcholam profuturam, moribus autem nociturum conſtaret, potior mihi honeſtè vivendi ratio quám vel optimè dicendi videretur. Eſt ludimagiſtrorum genus, qui rudimenta illa (ſine quibus quicquid ſuperexſtruxeris corruet) neglectui habent, & faſtidiunt, quòd ab omni oſtentatione aliena ſint: ea tamen maximè curant, quæ Kenodoxian, id eſt, vanam gloriam afferant. Sub his te merere nolim: tum quod plura in frontè promittant, quàm præſtent in receſſu; tum quod impendiò loquaciores, ac nugacibus quibuſdam næniis dilatrantes, pueris fumos venditent, nihil doctrinæ eorundem animis ſuggerant & inculcent, ſed inani verborum & argutiarum fuligine perbelle deludant; ita ut cùm quinquennio eoſdem habuerint diſcipulos, abcedarios & primorum elementorum ignaros, ſi interroges, comperias: quod quàm moleſtum ſit parentibus, qui pecunias non

modicas

modicas his nutriendis profuderunt, quàm perniciosum illis ipsis, qui illic pueritiam in nugis contriverunt, dictu esset difficile. Hujusmodi præceptores verbis interdum piperatis strepunt, præ se cæteros rudes esse & agrestes prædicant, inanes jactant glorias, ac falsam scientiæ persuasionem sibi induunt, dignosq; penè dixerim se judicant, quibus vicatim assurgant omnes: verùm si propiùs consideres quid utilitatis habent eorum doctrina, nihil sane reperies, quod vel fractâ nuce tibi putes emendum. Horum igitur scholis tibi maxime interdicas: præstabilis sapientiæ virum elige, cujus sanctitas teneriores puerorum animos ab injuria custodiat, ferociores à licentia gravitas deterreat. Hæc si feceris, nec te sub eo meruisse, nec consiliis nostris acquievisse pœnituerit. Vale. Datum ex ædibus nostris, 16. Calend. Novemb.

Epistola 52.

VItam meam nec unius assis æstimandum putaverim, nisi te rebus meis ac saluti totum devoveas, qui nullum amantissimi hominis officium in me prætermiseris: imminet enim capiti meo discrimen, quod, nisi tuo unius patrocinio ac præsidio, vitare non liceat. Ne autem verbis meis defatigatus pertædeas, rem omnem tibi à principio strictim aperire constitui. Celebrabatur nuper convivium, perdicibus, phasianis, coturnicibus, pavis, lepusculis, ferinâ, tantisque aliis omne id genus deliciis & esculentis superfluens, ut hujus respectu memorabilem Cleopatræ cœnam sordere dixisses. Aderat & trimum nectar, quod jam in subterraneis cœnopoliis penè emarcuerat. Huic ego interfui; affuerunt & plerique multi nostrates non obscuri nominis viri. Saturis jam omnibus, ubi depositæ epularum reliquiæ, cœperunt protinus (ut moris est) citharistæ & tibi-

tibicines peramœnis inſtrepere cantiunculis, atque omnium ita aures delinire, ut jam divorum, nedum regum, felicitati non inviderent. Neniæ ſurexerunt hiſtriones, ſunambuli, qui multiformi corporum volutatione plurimùm oblectabant. Venerunt interdum qui prurientium animos titillarent. Aderat (ut ſemel finiam) omne genus voluptatis, grataque omnia & jucunda ſupra modum viſa ſunt, præterquàm quod comatuli cujuſdam, uno digito caput ſcalpentis, mollities pleriſque tædioſa ſatis viſa eſt. Erat enim, qualem fuiſſe Demoſthenem ſcribit Gellius, veſtitu, certóque cultu corporis nitido, venuſto, nimiſque accurato: talaribus tuniculis more Lydi cauponantis circumſpectè & compoſitè induebatur. Erant ejus manus inter agendum argutæ & gefluoſæ; ita ut Dionyſiæ ſaltatriculæ cognomento dignus cum Hortenſio videretur. Cum igitur id omnibus moleſtum eſſe conſpicerem, nullum tamen eſſe, qui ejus rei tædium verbis auderet exprimere, juſtâ objurgatione ſuperfluentem tantis rebus hominem inceſſivi: quod ægrè ferens animo, colaphum mihi protinus impegit; ego contrà gladio vaginâ excerpto hominem cordicitus vulneravi: quo facto, ſalutem mihi fuga quærere coactus ſum. Vivatne adhuc, an mortuus ſit, neſcio. Quærunt me ſatellites ad furcas, ut ſicubi locorum me repererint, de me propediem actum ſit. Veniò igitur te oraturus, ut vel me domi tuæ occulas; aut ſaltem viſum tibi, ſi iſthâc tranſierint, inficieris. Iniquum eſt, fateor mendacium, perpetrare: Parva tamen (inquiunt Theophraſtus Gellianus, & Livius) vel turpitudo; vel infamia ſubeunda eſt, ſi eâ re magna utilitas amica quæri poteſt. Et Chilo ſapiens conſervandi amici cauſâ de via declinavit; falſum enim conſilium pro ejus ſalute dedit. Pericles quoque rogatus, ut pro amico falſum dejeraret; Opus eſt (reſpondit) me amicis commodare, ſed uſque ad

aras

aras. Hunc igitur precibus meis locum relinquas velim. Tantum enim me tibi debere fatebor, quantum patri, si tuo unius præsidio periculum hoc effugero. Vale.

Epistola 53.

DEmosthenes Græcorum eloquentissimus, apud Philippum regem, Amyntæ filium, verba facturus, in ipso statim orationis limine stupefactus obmutuit, majestate (ut credibile est) tanti viri perterritus. Quod (ut opinor) heri ac nudiustertius mihi contigisset, dum me colloquio tuo dignatus es; nisi stuporem hunc explorata mihi jampridem excussisset humanitas tua: nam cum parvulus esses, & in re literaria militares, tantam morum facilitatem præ te tulisti, tantam in omnes abjectissimos & gregarios inopes benignitatem, ut jam tum primum, qui spem de te quàm optimam futuræ virtutis non ceperit, fuerit nemo. Quò mihi ampliori laude cumulandus videris, qui provectior factus tibi semper constiteris, neque amplissimis honorum culminibus evaseris arrogantior aut magis insolens: quod qui faciant, albis saepe corvis rariores comperiuntur. Usu enim venire conspicimus, ut à teneris annis permulti dociles videantur pueri, qui ubi collum jugo subtraxerunt, tandem velut pristinæ conditionis immemores, statim superbiant, eósque aspernentur quibuscum pueri familiarissimè vixerunt; quodque multò deterius est, virtutes omnes abrogent: Neroni hercle persimiles, qui licet ephebus optimæ videretur indolis, ubi tamen virum egit, tantis tamque probrosis vitiis flagitiis commaculavit, ut Cujus in exitium & mortem non una parari Simia, non Serpens unus, non culeus unus debuerit. Quod genus hominum moribus quantum tibi interdixeris, vel cæco apareat; qui quanto provectiores annos attingis, ampliorib[illegible] animum virtutibus exornas. Nam

(ut exemplo contentus unico, reliqua innumera, quæ sese ubertim mihi offerunt, & ingenium penè obruunt; omittam) quis mansueti ac modesti hominis factum non judicet, quod me in (ludo quem prius tyronem agnoveris) abjectissimum homuncionem, è quercubus (ut dicitur) & saxis natum, vixque satis dignum, qui pedem tuorum vestigia deosculer, semel & iterum in familiam tuam evocaveris; nunquam de te bene meritum? Quid enim bene mereri posset is cui nihil est, de eo cui nihil deesset? Quid si nullo genere obsequii lacessitus fuisses? credibile est sane, te magis paupertatis meæ & laborum mesereri; quam operâ & famulitio indigere. Nunc, ne parasiti instar verbis titillantibus aures tibi demulcere, aut caput blandiendo confricare videar, ea nunc primum literis aperiam, quæ mutuo revelare colloquio tua deterruit majestas. Ubi heri me tecum loquentem timidiusculum vidisses, concessisti (quæ tua fuit humanitas) ut id scriptis facerem. Faciam igitur. Verecunctatus es me, Vellem necne à regendis puerorum gregibus abstinere, atque isthinc domum tuam migrare. Nolo hercle isthic consenescere: consenui tamen hactenus, expectans quò isthinc vocarer, ut de te bene mererer, non doctrinæ meæ (quæ nulla est) gratiâ, sed paupertatis (quæ magna est) intuitu. Hanc spem suggerebant plerique, quibus non usquequâque sinistre provisum est. Jam, ut cæteros omittam, Preceptor meus doctissimus, D. Magister Joannes Clavimontius, qui tecum aliquandiu isthic volutavit, familiæ domini Audunensis adscriptus est. Alii etiam permulti, quorum nominibus parco, nè quis me oculis obliquis fortunam prosperitatem limare dicat, fortunam sapiaguem sibi fecerunt. Eandem ego aleam dies in expecto; nullius tamen, quantumcunque etiam opulenti, domum intraturus, quem imperitiæ

meæ ac moris non commonuerim. Quoniam igitur tuæ fuit modestiæ, me avocare, id jam primum omnium non ignores velim, nihil esse in me doctrinæ, aut eloquentiæ, quod tibi usui vel honori esse possit. Si quod tamen sit in hac re, ministerium non negligens tibi polliceor, & sicut vires suppeditabunt) frequens, atque laboriosum: nam nullum aliud officii genus ab ipsa infantia evercui; in quo operam tibi possem promittere: quam si pollicerre, & te tuâ spe falleram, & me mendacii convincerem. Noveris adhæc, me esse his moribus præditum, ut oluscul is agrestibus liber malim victitare, quam servus lautissimis esculentis. Quocirca tibi soli & uni obnoxious esse velim ac subjectus omnibus tamen obsequiosus. Præterea, nubus sum tanquam ex matre, vixque (ut in adagio dicitur obolum habeo unde restim emam. Si tecum fuero, omnia mihi suppedites oportet, quæ ad honeste vivendum videbuntur utilia & necessaria: & quoniam ex famulorum immunditia et sorditate domini plerunque arguitur inopia, vestimentis (u clericum decet) honestis indui peto, non versicoloribus aut histrionicis; quæ si meo emenda arbitrio voles committere; stipendio quantumcunqu modico mihi opus est. Scio te munificum, et qu famulos terse, neque tamen compositè et venust nimis, indutos malis, quàm crumenam immodic auri ponderibus tumentem. Equm præterea v lim suis ephippiis ornatum, tuis sumptibus nutr tum: & quoniam, teste Ovidio, Carmina secessu scribentis & otia quærunt, vellem ut tandem al quem locum mihi designares, ubi Musis ac ti liberiùs vacarem. Impossibile est enim quæ t multuario fiunt studio, ac frequentibus interrup discursionibus, multum esse decocta, ac elimat Hæc omnia; etsi studiosè appetam, nihil tamen denuius & obnixè magis tuâ benevolentiâ: qu

ubi fuero consecutus digito cœlum videbor attigisse. Quæ omnia eò ardentius tibi aperui, quò me intrepidum in his deregendis prius esse jussisti. Postulatem, si me suscipere ut non citò deseres; nisi jamdiu mihi compertum esset, eâ te constantiâ prædituum, ut quos tecum evocaveris nunquam nisi volentes deseras. Perpendes igitur, si adhuc hoc mihi condonare libet, placeat necne hæc tibi conditio: quæ si displiceat, fortunæ adhuc prioris contentus vivam: ferreus tamen sim, utcunque contigerit, & lapideus, si unquam tantæ tuæ humanitatis fuero oblitus. Vale.

Epistola 54.

VIx licet per otium in mense semel tantum feriari; tot meæ cervici incumbunt negotia, tot ultrò citroque curis agitor. Sed si aliquando possum aliquid suffurari otii, moris est mihi aliquo me loco recipere, ubi fatigatum labore spiritum revocem, & hujus seculi vanitates & miserias considerem; quod nudiustertius feci. Sed ubi satis apud me sagaci velut trutinâ perpendi, nihil in toto mundo reperi, quod suos non patiatur manes. Reges venenum reformidant: Primates ad ampliora semper obrepunt. Senatores sunt avari, & lucri cupidi: nunquam securi degunt milites; mors propius instat, quam vita; in perpetuis vivunt miseriis agricolæ. Nè multa, nihil est, quod suos non patiatur manes, quodque non sit calamitatibus obnoxium. Quo circa si me consulas quid in hac re sis facturus, te monebo, ut posthabito omni diutino studio exitium vitæ perpendas. Nam aperte constat, nihil hâc vitâ esse fragilius; prudenter igitur feceris, si tuæ saluti invigiles. Vale.

Epistola 55.

NIhil pejus odi quam istos hypocritas & philosophastros, qui in opinionem sanctitatis venientes

nientes, Catonianam severitatem capillis supercilii brevioribus paulatim promittunt. Expertus loquor; multos reperies verborum tenus Zetos, qui multa de virtutibus publico theatro exclament, quique omnia vitio dent, aut dignâ putent incendio, intus tamen sunt pellace vulpe nequiores. Volo, si religionem imitari decreveris, ut sis aperto pectore, & infucatis moribus. Imprimis da operam, ut talis fias, qualis cupis videri. Non est quod in me succenseres debeas, sed potius ames, quod nullam nomini tuo maculam inuri permittam: insuper quod dicas te velle amicum habere, quocum libere omnia, ut tecum, audeas loqui; Nullum, si me audias, amicum tibi comparabis, nisi prius cum eo tres modios salis comederis. Multi sunt in ostio tantum formosi, & verbis palam amici, qui tamen clanculum ferunt insidias. Vale.

Epistola 56.

NEscio quid sit in causa, quamobrem mihi succenseas: nihil enim me puto fecisse, aut dixisse, aut excogitasse quidem, quod tibi detrimento sit futurum. Culpavi, fateor, nonnunquam ignaviam tuam observavi quibuscum versabaris, tuarum rerum fategi; sed alioversum hoc feci, quam ut tibi nocerem. Tute olim mei in te amoris periculum fecisti. Nisi velis in tua vitia reclamari, alio te divertas: nam quamdiu simul vivemus, nullam tuo nomini maculam injuri permittam: mihi etiam, si secus agerem, summo verteretur opprobrio. Verbis meis paulatim acquiescas, & bene tibi vertet: omnia ad votum tuum faciam. Non parcas pecuniis meis, atq; adeò omnibus domesticis rebus. Hauries à me velut ab ipso horreo. Sed si cuiquam detrahere velis, ut genialibus tibi indulgeas, nullum à me speres auxilium. Vale.

Epiſtola 57.

MOneo te plerunque tuæ utilitatis, & ab omni ſcommatum injuriâ nomen tuum vindicare ſatago: ſed cum aliquantiſper mihi tecum loqui licet, alio divagaris, & (ut dicitur) extra meum ſermonem tuæ perigrinantur aures. Non admodum habeberis in pretio, ſi eo quo cœpiſti pede ſemper perrexeris. Ut enim vicatim compitatimque eos juvenum prædicant omnes; qui rectè conſulentibus dociles ſe præbere non ingraventur: ità & maximo probro datur his, qui amicorum conſiliis aures occludunt, aut prudentium exhortationes nihili penitùs ducunt. Et cùm unuſquiſque ſibi perſuaſerat, te ingenio facili & benigno eſſe, in ſpem veneram, te nihil detrectaturum quod ſuaſiſſem. At (ut video) ſi roſas loquerer, verba mea nihili quidem duceres. Neſcio quid ſit in cauſa, quamobrem id ipſum facias. Tantiſper enim dum tuâ conſuetudine mihi frui licuit, intimum te ſemper habui: ſed (ut conjicio) illud ipſum eſt. Nemo non novit, arduum eſſe hominem naturâ diſtrictum corrigere. Nequitiæ tuæ diuturnum indormiviſti ſomnum, & in pectus ſemper obduruiſti: quare difficillimum eſt, te novâ pelle induere. Vale.

Epiſtola 58.

LAudabile fuit Amaſis Ægypti regis inſtitutum, qui lege ſanxit, ut ſinguli quot annis apud cujuſque præfecturæ præſidem profiterentur unde viverent: quod qui non fecerent, extremum illis ſupplicium eſſet pœna. Cùi ſanctiſſimæ legi conformis propemodum videtur Gymnoſophiſtarum mos, apud quos impranſi abibant, qui nullum divini laboris fructum parentibus afferebant. Et apud Baleares, Hiſpaniæ inſulas, puer antiquitus cibum à matre non capiebat, niſi quid, ea monſtrante, ſagittâ percuſſiſſet, Nam ut in Olympia non meretur

Amaſis inſtitutum.

Gymnoſophiſtarum mos.

retur coronam, nisi qui legitimè certaverit: ita nec dignus est vitâ; qui nihil parturit quo testetur se vixisse. In omnibus elementis ita vel Deo placuit, vel Naturæ ut nihil penitus, torpeat in otio. Cœlum, quo integuntur omnia, cyclo & orbiculari motu se volvit. Sol & luna alternatim suos motus peragunt, & sibi cedunt: Hæc noctem illuminat, ille diei præest. Venti suas tenent regiones, unde flatu spirant immobili. Signa Zodiaci alternatim Solis flexum amittunt. Mare quiescentibus ventis tranquillum, iisdem reflantibus agitatur, & suos pisces nunquam non ejicit. Terra sterilis, & infœcunda hyberno tempore, vernis & æstivis frugibus otium pensat hyemale. Arbores ac plantæ & tempus aptum fructui ferendo persentiscunt; egerunt botros, & vigorem induunt. Ilices & quercus concipiunt glandes, lautus & oliva baccas, coryles nuces, mespilus corna: Nec aculeatis quidem dumis, spinis & vepribus cessatio est; nam & rhamnum, & alios fructus minutissimos pariant. Sed observemus nobiles vinearum gemmas. Consideremus, quantâ fidelitate rerum omnium mater & pareus Terra, semen sibi commissum regerat, refundat, rependat: quanto fœnore agricolam suum diter; triticum, siliginem, hordeum, avenam, milium, fabas, pisa, lentes, ervum, lupinam, & alia id genus & frumenta & legumina cumulatissimo proventu generans. Quid annus ipse, quem rerum nostrarum & vitæ dimensorem cognoscimus, quando à sua desit natura? Quis videt ver sine violis; æstatem sine granis & calore, sine pomis autumnum; hyemem absque nivibus & pruinis? Nonne succedentes seriatim menses in suis officiis manent? Quis inversum videt ordinem? Quod si hæc omnia naturæ legibus & institutis parent, ut suos semper emittant fœtus, tæ pudeat hominem solum, quem tamen præesse omnibus creaturis dii voluerunt

De quatuor anni temporibus

quiescere

quiescere, solum putrescere in otio, solum sine fruge consenescere; effœtam solum ætatem præterire, solum sine ullo vitæ ornamento emori? Quis hoc probaret, nisi cui desit oculus, nisi qui cucurbitas lippit, & inops est rationis: cum bruta ipsa, cæteraque animantia, quibus deest ratio, raciocinentur unde vivant, & quantulumcunque laboris sui testimonium nobis omnibus victum proponant? Alia hominibus prosunt, sibique charum, et nobis utilem proferent partum: pauciſſima admodum reperiuntur sterilia, & quæ nihil omnino in publicum afferunt emolumenti. Si quis in aquatilibus fidem requirat, & exemplum; parit Ballena, partumque lacte nutrit, ova gignit Cephalus: Delphini egerunt fœtus, quos fœmina uberibus et lacte pascit copiosè: Agunt verè conjugia, pariunt catulos æstivo tempore. Echini ferunt ova: Hippocampus contra canis rabiosi morsum prodest. Sed ad hominis usum non nihil operantur. Nec minor est in avibus sedulitas: Aquila pullos probat ad solem; qui reum sustinere nequeunt, ut degeneres repellit: Columbæ bina ova pariunt masculum primum, secundum fœminam; concipiunt diebus quadragenis: Galli longa edunt ova, rotunda fœminæ; nuistiant lucem, & pigros ad laborem excitant: Pavones incubant ovis duodecim. Hirundo quinque pullos parit, quos magnâ pascit, æquitate: incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris ortûs habent rationem. Usque ad cætera descendam animantia. Tauri laborem juvant mortalium; & agricolæ sunt, arantque terram, ex qua fruges demetimus: Oves suis lanis nos induunt, lacte vagientes pascunt infantulos: Apes nobis mellificant. Sues se saginant ad esum nostrum: Canes pro foribus nostris excubant; greges à lupis, domos à latronibus tutantur: Feles cubicula purgant muribus. Dum oculos circum-

Galli pigros excitant.

fero, passim nihil invenio, quod in re aliqua noti exerceat naturam, nihil quod otium non refugiant. Quid ergo (ut ad intustitum aliquando deveniam) faciendum nobis putamus? Volumus vinci à brutis, quæ ratione, animæ dignitate, formâ, & nobilitate, præcellimus? Imitemur potius Plinianum illum Apellem, qui nullum diem ducebat sine linea. Caveamus ne similes illi videamur vernæ pigro & ignavo, qui ruri degebat ut mortuum cadaver in sepulchris: Revolutus est annus, arbores sua poma pepererunt: Ceres agricolæ votis respondit: horti suos carbunculos, suas violas, suos dederunt flores: racemis suis rubuerunt vineæ, pomis arbores tumuerunt. Soli superfumus qui annuam nondum frugem protulimus. Reminiscamur opprobrii quod paritura est nobis ignavia, si convincamur desidiæ. Reminiscamur jacturæ, quæ nostris omnium cervicibus impendet, si convincamur ignorantiæ, Expergiscamur, socii, surgamus ab otio, ad aratrum convolemus, ad burim, ad ligones, ad vomeres: laceremus in aula cervinam pellem, ut tandem in sylvis militemus. Declamemus intra domesticos & privatos parietes, ut in Senatu causam Milonis agamus: relegemus Catilinam, patrocinemur Cluentio, pupillis obsequamur, explodamus oppressores, consulamus patriæ, & tyrannorum vim reprimamus. Probemus balbutiem linguæ inter paucos, probemus ingenii vires, purgemus linguæ vitiliginem, priusquam eò veniendum sit, ut supercilioli sedent consules, naturi tribuni, oculati prætores acuti caudifici, quæstores vafri, cæterique emunctæ naris homines. Ecce gymnasiarca aures arrigit, in expectando est quid dicamus, paratus est excipere, quod offeremus; paratus audire, quod recitabimus; nec favorem aut patrocinium nobis excusat modestus comes, & ingeniosus hypodidasculus: cæteri insuper doctrina &

Nulla dies sine linea.

mo-

moribus clariſſimi præceptores noſtri advertunt? favorem, vultum pollicentur & ridebundis oculis benevolentiam: neque porrò nobis verendum eſt, nè ſi quid ornatè parum aut inconcinnè protulerimus; id ipſum protinus criſpâ nare ſubſannent, & averſentur. Non eſtis, doctiſſimi viri, ætatum adeò imprudentes, ut non cognoſcatis facilè cum Marco Fabio, ſuam eſſe ſtudiis infantiam. Fortiſſimus quiſque edidit aliquando vagitum, & qui coram principibus aut ſenatoribus magnâ ſuâ glorîâ in omnium admirationem cauſas oraverunt, priûs tamen fuerunt rudes & alphabetarii. Vultis exigere ab adoleſcentulo, quod parentiam eloquentiæ Ciceronem deceat? Vultis ſardinam dare infantulo cui Domeſthènes ſuccumbat? Habenda eſt ætatum ratio. Non habet ſenectus vires juventutis, ſed nec juventus conſilium ſenectutis & eloquentiam. Vale.

Epiſtola 59.

SAtis certaſti, pater, ſatis militiam ſecutus es: tempus eſt ut conquieſcas & ferieris: tempus eſt ut ſubtrahas te periculo, & ſolitâ profeſſione tibi interdicas: tempus eſt inquam. ut jam doneris rude, & imiteris Horatianum illum Vejanum, qui armis ad Herculis poſtem fixis, domi ſe continebat, nè in arenam denuò traheretur. Non eſt tibi formidandum nè non habeas unde vivas. Tu non es ut plerique gregarii milites, quibus cùm ſtipendia detrahuntur, tenuiſſimè vivunt, & (ut eſt in adagio) digito plerunque ſelinum terebrant. Patri tuo (quod diis habeo gratiam) abunde eſt auri & argenti. Parentes tui omnes habent affatim divitiarum. Propterea, ſi me amas (ut amas) revertere domum ſit & tranquilliùs vivas, & votis amicorum reſpondeas. Vale.

Epiſtola

Epiſtola 60.

DOluit mihi, quod noſtrates aliqui nuper retulerunt, eſſe ſcilicet neſcio quem nebulonem, qui quotidie me mordet, & famam meam paſſim compitorum vellicat. Eum quæſo moneas, ut (ſi ſapiat) alio ſuas convertat ſatyras, & me miſſum faciat: nam ſi cerebrum mihi moverit, ego illum à vertice capitis ad plantam pedis ſuis pingam coloribus. Scio non eſſe ſapientis juveniles curare nugas, aut anſerum moveri ſtrepitu. Quis tamen non gravetur iſtum foriolum (quis adhuc quotidie braccas & femarolia percacat: & culcitras omnes cum lodicibus ſtercorat) ſic unicuique obſtrepere, nullâ præſertim laceſſitum injuria, nullo everberatum ſtimulo? Hoc ego ſuſque dèque ferrem, ſi poſtularet ratio. Verùm quoniam fama nec etiam ludum recipit, malo meis ut opendat naribus, quam me naſo ſuſpendat, aut Poſticis illudat nachineis. Vale.

Epiſtola 61.

REm novam & auribus tuis non priùs auditam affero, Marce Tulli: Scribit Fabius, eos fractum iri potiùs quàm poſſe corrigi, qui in pejus obdurueruntTortellius tamen ille, ille inquam homicida Tortellius, in quo futuram probitatem deſperant omnes, ad bonam frug[illegible]e recepit, & vitam commutavit in melius Quod [illegible]amme rapit admirationem, ut in hac re quid dicam, [illegible]ciam, niſi Euripum tandem poſito requieſcere curiu, Mutatumque unâ conſiſtere Protea formâ. Nunquid enim mirum videtur, hominem illum momento, & præter omnium expectationem recipiſcer equi, ab adoleſcentia (adoleſcentiâ autem? imò pueritiâ; adhuc lapſus ſum, ab ipſis cunis) meram improbitatem, & corruptelam cum lacte imbiberat, & nulli non vitio fuerat innutritus: idque adeò,

adeò, ut jactam de illo eleam prædicarent omnes, videreturque Neronem propediem indutucus. Quod quoniam accidit, rediit in benevolentiam parentum. Plura ſcriberem, ſi per occupationem liceret: quoniam autem nunc non licet, mittam ad te cras aut perendie meum mulionem, qui quæ ſuperſunt tibi aperiat: interim Vale.

Epiſtola 62.

DUrum eſt mihi ſtudia mea interrumpere: quoniam tamen multis jam argumentis periculum feci, te eſſe ex eorum numero, qui accepti ſemel beneficii nunquam non reminiſcuntur, volo adhuc pleniore obſequio te mihi demereri. Ante omnia ſtudiis tuis conſule in quibus nè oleum & operam ludas, dicam quid opus facto mihi videatur. Primum omnium, eorum lectione tibi interdico, qui ſeſquipedalibus & antiquariis quibuſdam verbis ab Evandri ſeculo repititis ampullantur, quiq; nihil ducunt pulchrius aut potius, quàm ut affectâ obſcuritate, & permixtis deditâ operâ gryphis, & hiantem & ſuſpenſum teneat lectorem, & crucem figant ſtudioſis. Pœniteret te lectionis hujuſmodi autorum, quamdiu viveres, qui ſe operæ pretium facere putant, ſi involucra quædam compegerint, quæ Oedipo conjectore & notatore Delio (ut de ſcriptis Heraclitidicebat Socrates indigeant: quibuſque Gordii nodus labyrinthus Dædali, Sphingis ænigmata, numeri Platonici, Lycophronis tenebræ, & Saliorum verſus, ſuis ſacerdotibus (autore Fabio) vix bene intellecti, comparari nequeant. Dum hæc ſcriberem, inſperata quædam moramenta me avocârunt: quibus implicitus, interturbatam epiſtolam in diem ſequentem coactus ſum prorogare. Vale.

Epiſtola

Epiſtola 63.

EPiſtola, quam heri ad umbilicum traxeram, nunc ad calcem perducenda eſt; quandoquidem otium ſcribendi liberius, ſeſe offert. Quod etiam ſi non adeſſet, adhuc tamen rerum tuarum vellem ſatagere, partim amore tuî, partim parentum. Quorum precibus epugnatus, promiſi me aliquid quotidie ſcripturum quod eſſet tibi uſui. Quare ut intelligant me ſtetiſſe promiſſis, hominèmque eſſe quocum ſecurè in tenebris micent, plura præſtabo quam promiſeram. Deterrebam te nuper ab eorum lectione, qui dedità operâ antiquariis ſtrepunt vocabulis. Nunc te hortor, ut abſtineas à librorum copia, neque tam variis auctoribus ingenium & memoriam confundas. Nam, quod ſcribit Fabius, Lectionum varietate refici ſtomachum, & pluribus cibis minore ali faſtidio; non ibo inficias, modò tamen intelligamus, hominem jam adeò in literis profeciſſe; ut huic labori non ſuccumbat, & ſub ejuſmodi onere vires non fatiſcant. Huic verò labori quomodo poteris ſupereſſe, qui nihil adhuc, aut parum in bonis literis promoviſti? Commodiùs multò feceris, qui poſthabitis illis, ex quorum paleis paulum colligitur fructûs, unum tibi deligas Ciceronem, quem ſemper velut archetypum feras, cujuſque ſuccum imbibas, & doctrinam. Nam & Cicero ipſe, Terrentium (quem familiarem ſuum vocat) ſemper habebat præ manibus; & Cyprianus diem nullum ſine Tertulliani lectione præteribat: Scipio item Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Quos ſi imitabris rem facies tibi utilem, & mihi jucundam. Vale.

Epiſtola 64.

QUantum me pudeat puerorum noſtri ſeculi, nec tu credere, nec ego ſatis exprimere poſſum, Fabiane. Permultos enim reperias inverecundos adeò & impudentes, ut, quamvis adhuc ſint elementarii, & abcedarii, jam tamen plurimum ſibi tribuant, neque aſſurgant illis, qui veteres omnes genus ſcriptores multis vigiliis magnáque olâ impenſâ jam excuſſerunt. Nolo putes deeſſe mihi in hac re teſtimonia, aut me aliquid comminiſci. Nam cùm audiuſquartus redirem Nucerio, ubi, metu peſtis nullibi non ſævientis, quos & amplius menſes fueram ruſticatus, obvium habui quendam puerulum, quem cum rogâſſem, quò iret, unde veniret, & cujas eſſet; dicere non erubuit, indignum me eſſe quocum verba faceret. Cauſam percunctanti reſpondit, Eſſe ſibi circulum & encyclopediam illarum artium, qui in oratore perfecto requirit Fabius: mihi verò tantum eſſe inſcitiæ, quantum ſibi doctrinæ; ac propterea non oportere ut inter Arcadia pecuariâ & Muſas, interque graculos & olores aliquid eſſet commercii. Pueri inſolentiam demiratus, ſatis habui conſulere, ut Anticyram navigaret, ibique ſumpto helleboro repurgaret inſaniam. Vale.

Epiſtola 65.

JAm annis plus minus decem Grammaticos ſecutus es, Pauline, neque tamen ab inſcitiæ tenebris pedem eduxiſti: nam cum ſcribis aliquid aut loqueris, tertio quôque verbo incidis in ſolæciſmum. Neſcio quis excuſationis locus tibi ſit relictus; culpam non dotes deprecari, ſi per te ſteterit, quò minus profeceris. Credo tamen partem culpæ tuis præceptoribus adſcribendum, qui prima rudimenta memoriæ tuæ non inculcalverunt, quique te adhuc implumem ad volatum provocârunt,

& Dæ-

& Dædalum fecerunt prius quàm esses Icarus. Superest tantum, ut, quamvis sero, discas tamen, & ad primo rideas fundamenta. Noli putare hoc tibi futurum probo, ob ætatem jam provectim. Præstat in ipsa etiamnum senectute resipiscere, quam ad capulum usque delirare. Non pudit eloquentiæ parentem Ciceronem, post multas in Senatu declamationes, dare se Apolonio Miloni recoquendum: neque octogenarium Socratem muficæ vacare. Nec tibi quoq; turpe videri debet in ipsa adolescentia, atque adeò virili ætate proficere, eaque jacere fundamenta, sine quibus corruet quicquid super exstruxeris. Quod soli ô brevius ad te scribo, dabis veniam: nam, cum has à me litteras nuntius postularet, non erat mihi otium ad mungendas nares. De inceps plura scribam: interim salvebis ab amico, qui commendat se tibi de meliore nota.

Cicero Miloniſe recoquendum dedit.

Epistola 66.

MAgna posteritati sit injuria, gravèmque jacturam faciunt bonæ literæ, dum ea supprimuntur opera, quæ si prodirent in lucem, & eventilarentur, omnes indè frugem caperent. Omnibus enim explora tum est & compertum, quantum studiosi detrimentum acceperint in operibus Ennii Lucilii, Cecilii, Quadrigarii, aliorumque plurimorum; ex quibus, nihil nobis preter nomen relictum est. Non placet mihi eorum scripta circumferri, aut exponi venalia, qui temerè & sine judicio scribunt quicquid in buccam venerit, neque aliquid unquam ad incudem revocant. De his loquor, qui, quod rude primum pariunt, frequenter postea lambunt, ursorum more, frequenter incudi reddunt, & severam ubique apponunt limam: quique refrigerato inventionis ardore, perpendunt postea, non tanquam autores sed lectores. Quod te multis jam lituris feciſſe quoniam in concesso est, & constans

ubique

ubique prædicat fama, cur tamdiu eos retines ſuſpenſos, qui de te multa ſibi pergunt polliceri, quique opera tua lecturiunt certatim & empturriunt? Non eſt quod judiciorum aleam aut maledicorum graphia reformides. Certè ſcio, omnia ab omnibus probatum iri, quæ ex officina tua prodibunt: cum etiam, quas tumultuariè ſcribis epiſtolas, omnes mirentur plurimum, atque ideò tanti faciant, ut roſas loqui videare, & omnia, calamiſtris eloquentiæ compta dicere. Quare non minimo tibi daretur probro, ſi omnium expectationem fraudares ac deſtitueres. Opus eſt ergo, ut parias quod parturis jampridem. Vale.

Epiſtola 67.

MIratus ſum plerunque, cur nunc bonæ literæ peſſum eant, quæ ſuperioribus annis tanto in pretio habitæ ſunt: cur nunc literati nihili fiant, qui quondam æſtimabantur maximi, & habebantur Numinum loco. Sed nihil eſt quod mirari debeam, Quondam enim artes pretio & honore fovebantur; neque erat qui non aſſurgeret eruditis: adeò ut maximi quique Principe, lucri loco ducerent, in oratorum & poetarum amicitiam venire, & eorum ſcriptis famam ſuam ad poſteros prorogari, & vindicari à mortalitate. Nunc verò quàm mutata ſint omnia, vident omnes, ſic enim ſordent & cileſcunt literæ ut non ſolum non faveatur ſtudioſis, ſed illudatur etiamnum. Nam multò pluris æſtimantur (cur hoc relinquis multum, Jupiter?) lenones & paraſiti, qui Principum aures verbis deliniunt, quique ſumos vendunt, qui oleum in auriculas inſtillant, qui plus olei quàm vini doctrinæ ſtudio conſumunt. Quare non eſt mirum, literas ipſas in ruinam cecidiſſe noſtro tempore, quo nec ſcritur literatis, nec metitur. Vale.

Epiſtola

Epistola 68.

AUdio esse nonnullos, qui credulitatem multarum rerum tibi insinuant, quique maria & montes promittunt, amplissimis pollicitationibus te trahant in suam familiam. Quorum verbis delusus jam adeò insolescis, ut te alumnum fortunæ & partum existimes. Cave, mi Lentule, nè eorum verbis qui hunc tibi faciunt fucum, siniſtrè res tibi cadat, si quid tuâ autoritate feceris. Nescis Philosophorum permultos cum Diogene olera lavare maluisse, quam cum Aristippo epulas sectari regias? Cur ita quæso? Nunquid libertatis causâ? Utinam periculum feciſſes, quàm acerbum sit & importabile, alienâ vivere quadrâ, & alterius pendere arbitrio! Si hoc esſes expertus, tu liberam paupertatem opulentæ servituti anteponeres. Vade, mi Lentule, ne in eorum offensionem impingas qui sibi negotium insinuant de rebus tuis. Malè audies si quid faceris inconsultè. Nihil patimur tibi deesse: nèmo isthic te objurgat: Tu es tui juris: Vivis tuis legibus: Vadis dormitum, & expergiscèris quando lubet: Ludis, cœnas, prandes cum placet: Quæ omnia tibi auferentur, si te feceris mercenarium. Adde etiam quòd qui te accersunt, multum fortasse de doctrina tua sibi promittunt: quam si opinione repererint minorem, occasionem protinus inquirent, quâ te detrudant suâ domo, & si nullam repererint, fabricabunt tamen & commiiscentur. Vide quâ fronte hoc preferes: tu dico, qui ad libertatem natus es, & ægrè servitutem pateris. Vale.

Partus fortunæ.

Epistola

Epistola 69.

Nolebam tibi aperire, quam funesta sint omnia domi vestræ: cum tamen, ejus rei gratiâ, aures meas precibus onerare non desinit, desiderium tuum explebo. Pater tuus intestatus mortuus est Calend. Januar. Mater morbo quartanæ laborat. Fratres tui sunt podagrici adeò, ut pedibus nequeant subsistere: Soror tui Lucretia, est paralytica: Patruus Lentulus laborat morbo comitiali: Statius famulus, est calculosus: neptis Eugenia venit in suspicionem lepræ, quam arguunt livens paulatim caro, raucedo scabræ vocis, articulorum contractio, & rubri quidam nævi membris omnibus instar botrorum, innascentes: Matertera tua Julia, incidit in tantam phrenesin, ut phanatico nescio quo errore duci, & fœnum in cornu concussum gerere, videatur: Avus tuus intus & in cutè passim corroditur cancro, neque peteriri potest qui ejus morbo medeatur. Famulorum tuorum partim sunt cardiaci, alii cœliaci: nullus est, quem præ angustia non tædeat vitæ. Si perconteris ut valeat tuus coquus Taratalla, actum est de ejus vita, & conclamatum est tadaver; vivens jam numeratus est in peculio Proserpinæ, & naulum Charonti præparat. In eo siquidem plurima cognovi, quæ evidens martis argumentum promittunt. Nam stragulam complicat, dentes in somno collidit, membra præter decorum detegi non curat. Præterea, ejus labia contrahuntur, oculi glaucescunt, dentes albescunt plus solitò, oculi ejus fiunt profundiores quàm priùs extiterant, aspectum auditumque fine causâ reformidat, & semi-apertis dormit oculis. Quæ omnia signa esse mortis, receptæ fidei authores dicunt. Vide ergò quomodo tam tristi spectaculo siccis oculis & sine lacrymis, interesses. Supersit, ne horum destitutus auxilio, prudenter tibi consulas. Vale.

Epistola 70.

NOn parvâ dignus es notâ, qui aspectum amicorum sine causa refugias, & vivendi tui copiam nemini facias. Quod si semper feceris, præstabis culpam sceleris alicujus, & grandis flagitii conscius tibi videbere: cujus horrore dicedas è medio, & latebras inquiras. Quoniam etiam in suspicionem venisti, relictis literarum studiis, te uxorem duxisse quod si falsum est, cave nè fiat: te pœniteret matrimonii quamdiu vivere res. Nam quomodo parares tibi victum? Neque arare; neque literas nôsti. Errares, si quicquam sperares à tuo patre. Si te videret manum ad stipem porrigere, si sanguinem fleres, tuî tamen non misereretur: neque obolum tibi datet ad emendam restim. Non est dissimulandum, quin sit aliqua in conjugio voluptas: sed si prospicienter observaveris quàm sit brevis, quot eam dolores, quanta sequatur pœnetentia, nuptias vitabis cane pejus & angue. Consule Hipponactem, qui duos dixit uxoris dies dulcissimos, Nuptiarum videlicet & Mortis. Refer ad Alexandrum: qui dixit nuptiarum diem multorum malorum initium. Nam si pauper divitem duxeris, dominam non uxorem acceperis; si pauperem, onus vitæ ferre non poteris; si turpem, dolebis: si pulchram, habebis communem. Audi quid suadet Chæremon: Uxorem (inquit) præstat efferre quam ducere. Interrogatus Simonides: quid esset uxor, viri (inquit) naufragium, domûs tempestas, quietis impedimentum, vite captivitas, pœna quotidiana, pugna sumtuosa, bestia contubernalis, canis ornata: malum necessarium. Horum consilio si oculos animumque admoveris, mutabis sententiam, & cito calculum reduces. Debes etiam

etiam apud te cogitare, multas puellas sursum versum videri formosas, quæ deorsum versum nævis & ulceribus crurum ubique scatent. Vale.

Epistola 71.

NOn videatur tibi mirum, si nunc præ lætitia oculus dexter mihi saliat, qui nudiusquartus eram totus irrisibilis & agelastus. Accessit mihi quod frequenti voto semper cupiveram. Pater constituerat annos plus quatuor me in scholis captivum tenere: sed precibus amicorum, quos semper meæ calamitatis miseruit, expugnatus, libertatem, & exitum mihi promisit pridie Nativitatis Domini. Quod si præstiterit, deus sum: Fortunam ipsam ante ibo fortunis meis. Nunquid enim servile & miserum tibi videtur in hac languere carnificina, in qua nullus nisi de inferendis verberibus sermo? Quales putas qui nos erudiunt præceptores? diceres esse plagiarios, carnifices, & tortores vulnerarios; inter Lænas, inter lupas, & Tigres educatos. Si quid fortasse aberraverimus, si tantillum oculos dejecerimus, si vel unguem latum recesserimus ab eorum mandato, totâ vi cansurgunt in pœnam. Denudant nos à calcaneo, scapularum tenus; lacerant, tundunt, mutilant, pedibus inculant, parietibus illidunt: Nullum in miseriam nostram non comminiscuntur impietatis genus. Solâ oculorum torvitate & contractione supercilliorum nos adeò plerumque terrent: ut mallemus in Orci culeum incidisse. Quodque summæ in felicitatis & extremæ crucis est argumentum, cum in nos ità sæviunt & debacchantur, non audeque præ metu hiscere, nec mi quidem aut ery facere. Quod si addiderimus verbum, ictibus pluunt, & colaphis grandinant. Tam perimus, quam qui jugulo implicatam jam habet restim. Excuterem tibi lachrymas, si cætera infortunia ad umbilicum tantum perducerem. Vale.

Epistola 12.

MUlti habent me suspectum latrocinii, quod nunc sericatus appaream & purpuratus, qui priùs eram mulio & auriga: neq; sibi possunt persuadere, tantas sine furto accrevisse mihi divitias: Quibus utinam explorati essent labores quos pertuli priùs, quàm eò rerum pervenerim; non enim tam facilè de me judicarent, neque mirarentur me, tanto erectum è stercore: Quascunque habeo fortunas Diis acceptas refero: ausim tamen juramento contendere, me meis laboribus plura multò meruisse. Nam ex quo tempore excissi ex ephebis, non recordor diem ullum sine lineâ præterîsse me; quod semper subiret in mentem Portii Catonis, qui detestari solebat, si qua dies per incuriam inanis effluxisset. Natus annos quin decim, servivi cuidam trapeziæ, moroso suprà quàm sit credibile. Nam irascebatur ob rem nihili, ob floccos, ob unguem parvè sectum Imperabat ad nictum oculi. Conjectare plurunq; me oportebat, quid digito creparet. Si vitrum repissem, comminuisset mihi caput sandalio. Iratus, quandoque aquâ & igni mihi interdicebat. Perferebam omnia, neque me piguit, moriens enim hæredem me constituit, meorum memor obsequiorum. Quas ego divitias non temerè prodegi; ut solent plerique: nam converti me ad studia; ubi, quamvis adultus, brevi tempore adeò profeci, ut socios meos relinquerem tergo, & multis præcississem parasangis. Cum adhuc essem rudis, aliquid quandoque dabam muneris doctioribus; neque me pudebat consulere juniores: cur enim puduisset, cum Socrates philosophorum optimus, à mulieribus doceri, indignum philosopho non duxerit? Diotimam appellare magistram; & Alpasiam frequentare? Hæc ad te scribo, Ligurint, ut exemplo meo, dominum tuum tantis obsequiis tibi demerearis, ut tuæ consulas paupertati. Vale.

Epistola

Epiſtola 73.

QUid habes, Pauline? Quid frontem caperas? videris mihi triſtior ſolito: facies tua mœroris promittit argumentum. Compertam habeo tuam naturam. Tu in primore fronte geris affectum animi. Non conſueveras hoc modo, me præſente, triſtari. Securè potes acerbitatis tuæ virus mihi evomere. Quicquid dixeris; perinde ac theſaurum continebo, & fortaſſe dolori tuo medebor, ſi modo capiat medecinam. Priuſquam occurrebam tibi, mihi arridebas, & à tertio uſque jugere porrigebas dextram. Cur ſic te mutatum video? Neſcio an verba mea nuper cum ſtomacho exceperis, quibus te ſimulabam pigritiæ; at ego alioverſum loquebar, quàm ut bilem tibi excitarem. Propterea non ageres amicum, ſi hoc ipſum mali conſuleres. Quicquid dixi, ſemper propter movendam tibi choleram dixi; ſemper dedi operam nè quid detrimenti ulla in re caperes. Amavi te à puero; & molliter educavi, fovique ſemper magis itiùs quàm alumnum ſuum nutricula; neque gravatus ſum ſtudia mea ſæpenumero interpellare, ut facerem quæ in rem tuam eſſent. Quare errares vehementer, ſi aliam perſuaſionem indueres. Fac ſemper mei in te amoris periculum; non invenies me verbo tenus amicum. Si qua in re operâ meâ tibi fuerit opus, ad me ſemper velut anchoram confugias: qui te amet vehementiùs, habebis neminem. Verum & volo, ut me ſemper candidum amicum, & infucatum judices. Non ſum ex ea hominum nota, qui in oſtio tantùm formoſi paiam blandiuntur; & clancum mordent. Vale.

Epistola 74.

CRedo horam illam fuisse mihi fatalem & inauspicatam, quâ primùm Lutetiam veni. Antea nihil mihi deerat, habebam omnia ex animi voto. Eram indutus holoserico, bysso, & Dalmatico. Ne multis agam, eram totus sericatus, Nunc verò incidi in tantam paupertatem & penuriam rerum, ut me oporteat domesticatim victum & ostiatim emendicare, & manum ad stipem porrigere. Vale.

Epistola 75.

NUllà non hora mihi caveo ab insidiis tuis: nam suspectum te habeo furti, & aliorum scelerum, quæ sunt turpissima relatu, & castas aures offendunt. Nullum fuit mihi frequentius votum, quam ut virtutem amplectereris: nunc verò de te nullum spem mihi promitto, omnem in te despero probitatem. Nihilominus, quicquid ages, cav[illegible] [illegible]lescas & (ut est in proverbio) exuvium leonis induas. Erunt enim qui redundent tibi arma, si secus egeris. Vale.

Epistola 76.

QUoniam auriculari nuper digitulo te percussi, nullo die (ut multorum verbis ad me perlatum est (malidicere mihi desistis ubique locorum. Quod quare facias miror summopere. Ea non sunt humani ingenii, mansuetiq; animi officia. Convitiare tamen, ut voles. Si insimulaveris me superbiæ, latrocinii, & aliorum id genus scelerum, non verterim manum. Si animus esset injuriam reponere, & hanc tuam petulantiam retaliare, patet ampissimus dicendi campus. Vale.

Epistola 77.

SAtis superque conspicio, veracissimam esse parœmiam quâ adversus fortunæ flatus non esse desperandum fertur: aut in prosperis minimè super-

biendum

biendum. Compluſculos enim videre eſt, gravibus infortuniis exagitatos, quos molli gremio poſt paulò eadem complectitur fortuna. Contra verò, perplures non deſunt, quos ab immenſis opibus ad humilem paſtoris conditionem compellit. Quocirca noſce teipſum, nec tantum tibi tribuas. Vale.

Epiſtola 78.

QUamdiu fuiſti probatis moribus, & ſpem bonæ indolis præ te tuliſti, rebus tuis ſemper conſului: nunc verò quoniam ablegatti virtutem, & hominum expectationem de te fefelliſti, interdico tibi domo meâ. Quod minaris mihi ſatyras & mortem, ego has commiſnationes non facio pluris, quam fulgur ex vitro. Si quid in me tamdiu parturis, parias quæſo: Tanti facio verba tua, quanti nugas obſtetricum, & delirantium jam veterarum. Si nihili pendis quod dico, multo mineris æſtimo quod facias. Vale.

Epiſtola 79.

MAlè agis & inique, ſi habes me ſuſpectum inſidiarum, aut alicujus in te conjurationis. Hoccine eſt credibile, me in eum inſidias parare velles cui quicquid habeo doctrinæ acceptum referre debeo? Nutriviſti me à puero, feciſti à ſervo ut eſſem libertus, &c. quod habuiſti, ſummum pretium erſolviſti mihi. Næ inhumanus eſſem, & plenè inivilis, ſi tanta benevolentia exciderit animo meo. arce, quæſo, furori tantiſper, dum rei veritas innoeſcat tibi clarius. Demum ſi talem me reperias ualem ſuſpicaris, interdicas mihi domo tuâ, ipſâque deò conſuetudine & familiaritate: nam & ero digaus antâ notâ. Vale.

Epiſtola 80.

DEmeruiſti me tibi multis obſequiis: Dii faciant ut mihi liceat aliquando gratiam referre, agnoſcere beneficium. Si velis fieri certior rerum

mearum, Contineo me domi, neque amplius ſequor militiam : partim quod hæc profeſſio non videatur mihi magnæ frugis, partim etiam quod præ ſenio jam ſim emeritus, & donatus rude. Quod rogas, ut de fratre tuo bene merear, cùmque ad viam virtutis reducam, illud factu perdifficile eſt; jam enim adeò occaluit in ſua nequitia, ut nulla ſit ſpes ejus revocandi. Ad hæc, aſpectum meum reformidat ac refugit, quantâ maximâ poteſt operâ. Vale.

Epiſtola 81.

OMnes habent te ſuſpectum ejus homicidii, quod heri perpetratum eſt in ſuburbiis, horam circiter nonam. Si res ità ſe habet, vitæ tuæ non parum timeo. Non ſolùm enim vapulabis à carnifice compitatim; at (quod longè deterius eſt) traheris ad furcam. Vide quonam modo effugium tibi reperies. Non poteris enim deprecari mortem ſi quis adverſum te ſententiam tulerit. Preterea judices inſtabunt, ut ratiocineris uſque ad aſſem de pecunia, quam uno abhinc anno temerè protegiſti. Vale.

Epiſtola 82.

NOn eſt mirum, ſi parentes, ignaviam tuam pertæſi, omni ope te deſtituerint; quoniam (ut accepi) tu quotidie pernoctas in alea, preterea inſidiatrices quædam meretriculæ facultates tuas exhauriunt, & crumenam: à quibus niſi caveas, non habebis tandem unde ſatisfacias creditoribus, & ab eorum ære te eximas. Vale.

Epiſtola 83.

SÆpenumero multis periculis vitam objeci, ut ab his te redimerem, quæ videbantur imminere tuo capiti. Nihilominus, ſi quando opus eſt mihi operâ tuâ, ſubterfugis aſtutè. Utere tuis aſturiis ut voles futurum enim ſpero, ut nihil inde fructûs conſequâre. Ad extremum, dabis pœnas tuæ ingratitudinis nam non eſt credibile, deos hoc ſcelus inultum relicturos. Vale.

Epiſtola 84.

MIrari quidem ſatis nequeo impudentiam tuam. Vides corruptiſſimam tuam vitam probatiſſimi quibuſque viris diſplicere, tu tamen nihili facis. Cum adhuc eras puerulus: omnes grande aliquid ſibi promittebant de tua indole: nunc verò ſpem omnem futuræ in te virtutis ademiſti. Vive tuis legibus: ſcies tamen parùm frugis ex hac vivendi ratione tibi futurum. Longè prudentiùs faceres, ſi eorum conſilium ſequerere, qui tuæ proſpiciunt utilitati. Vale.

Epiſtola 85.

DOlenter & ægrè fero quòd non facias frequentiùs tus videndi copiam, cum exploratiſſimum habeas meum in te amorem. Quotuſquiſque, amicorum tuorum proſpexit rebus tuis vigilantiùs quàm egò? Te oro, utere amico tuo familiariùs. Nulla in re (quam petiveris) repulſam paſſurus es. Vale.

Epiſtola 86.

DIi immortales, quàm diverſa eſt hominum natura! Qui hac tempeſtate volunt rem augere domeſticam, eos oportet aſſentatores eſſe maximos, multa diſſimulare, habere animum labiis diſſentientem: ſecus non dabitur locus aut ratio augendæ facultatis. Proinde, ſi facilem acceſſum velis tibi patere ad Principes, imprimis dicendum erit. Vale virtuti, repudianda veritas, atque etiam probandum grato & plauſibili vultu, quicquid illi dixerint aut fecerint; vel ſi hominem interfecerint. Vide apud te, an juſtâ paupertate malis vivere, an pernefas diteſcere: potior tamen mihi videtur honeſta paupertas, quam congregatæ per ſcelus divitiæ. Vale.

Epiſtola

Epistola 87.

ADimam tibi metum in quo nunc es, & explebo animum gaudio, cum quid tibi dixero quod à receptæ fidei hominibus intellexi. Pater tuus constituerat te exigere suâ doma: exoravi tamen meis precibus, ut propositum hoc immutaret. Da operam, ut eum in amore tui contineas. Nemo enim est mortalium, cui plura debeas, quam illi. De te (scio) bene merebitur, si hominum expectationem non destituas. Vale.

Epistola 81.

USu plerùmque accidit, ut illiterati grammatistæ multò pluris æstiment sese, quam homines egregiè docti, & oraculorum Sybillæ interpretes. Quod in te expertus sum. Luce clarius est, & vero verius, te adhunc esse elementarium, vixque à tenebris ignorantiæ pedem eduxisse; adeò tamen tibi places & blandiris, ut neminem præ te ducas hominem. Quæso priùsquam ampliùs insolescas, metire te tuo modulo. Putas de dignum Grammatici nomine, quod ineptas quasdam differentias, frivolàsque etymologias didiceres? Hallucinaris plurimum, si tam brevi gyro Grammaticen concludas: cum oporteat perfectum Grammaticum, Philosophos, Oratores, Poetas, Jurisconsultos, omne denique scriptorum genus, excussisse. Vale.

Epistola 89.

FRequens fuit mihi votum & desiderium, universam vitam in bonis literis consumere, atqui nimia, aut, ut verius dicam, Orbiliana, preceptoris mei severitas usque adeò me divertet & absterruit, ut certum sit mihi, porcarium potius aut mulionem agere, quàm diu eam sustinere crucem. Hoc si gravatè & dolenter ferat pater tuus, consule, quæso, quòniam modo poterit occurri aut iri obviam: Sum enim imparatus, neque consilii locum habeo, neque

que auxillii copiam, ut ait Terrentianus ille Pamphilus : nec ſatis compertum habeo, quod remedium huic malo inveniam. Si ratione nulla fieri poſſit, cavere volo, ne ea res mihi ſit infamiæ. Vale.

Epiſtola 90.

QUoniam percontaris ſæpenumerò, quomodo res noſtræ ſeſe habeant, volo explere animum tuum. Illud primum ſcito, nobis omnibus propere eſſe: lautè & genialiter ſatis vivimus. Unum eſt tamen quod malè nos habet, quia frequens eſt tibi conſuetudo cum perdica neſcio quâ muliere, quæ facultates tuas omnes inſtar hirudinis exſugit, & teipſum radit uſque ad cutem. Utinam conſultè & rectâ reputares viâ, quam fraudulentæ ſunt diobolares hujuſmodi meretriculæ; animum tuum (ut conjicio) ad aliud negotium appelleres. Erit quod ſuccenſeamus tibi, ſi in re nihili tantum ſemper feceris ſumptum. Proinde medeare huic malo, & quàm poteris citiſſime. Vale.

Epiſtola 91.

IN morte patris fingebas te plurimum dolere: verum ea ſollicitudo bidui ſolum exitit aut tridui, fuitque ficta, & ſimilis præficarum lacrimis: demum deſiiſti dolere. Tu non refers par pari, jam patris oblitus es, qui tamen nihil unquam tibi deeſſe paſſus eſt. Dabitur tibi magno probro, ſi hæc ingratitudo ad aures hominum prevenerit: propterea, fac ut probum decet adoleſcentem. Vale.

Epiſtola 92.

PUtas te feciſſe pretium operæ, quod triviales quoſdam verſiculos conſcripſeris: hiſque per indè tibi places, ac ſi arduum aliquod opus & Areopagitarum theatro dignum ediditſes: Te oro per amicitiam noſtram (quæ incepta à parvis, cum ætate accrevit ſimul) cave nè fis tibs Suffenus; aut ſimias imiteris, quæ ſuos fœtus quamlibet deformer pro for-

formosissimis admirantur. Non monerem te hujus rei, nisi certò viderem, plus inde futurum detrimenti quam utilitatis. Cæterùm audio te quibusdam flagitiis deditum esse & proclivem: à quibus pedem revoces, te quæso. Admodum enim difficile est, ab eo se malo extricare, cui quis ab incunte ætate insuevit, & innutritus est. Vale.

Pedem revocare.

Epistola 93.

Petivi abs te decem aureos solatos munerit nullâ quidem coactus necessitate, aut indigentia, sed ut animum tuum pertentarem: nam (quod diis habeo gratiam) auri & argenti est mihi abundè. Passus sum abs te repulsam, quod in magnam traxit me admirationem. Hoc enim scio, me meis in te beneficiis meruisse, ut fortunas tuas, ipsamque adeò vitam pro me exponeres. Quid? Pollicebaris montes & maria, dicebasque me tibi esse chariorem tuis oculis: Hæccine est illa benevolentia; Quâ fiduciâ id audes recusare, quod paulò ante promiseras? Nunc quoniam explorata est mihi fides tua, cave deincepsne conspectui nostro te offeras: facilè carebo operâ tuâ. Vale.

Epistola 93.

Nescio unde tibi creverit hic fastus, ut abjectiorem me putes quàm quocum verba facias. Primum omnium (quantum conjicio) non sunt tibi plures animi & naturæ dotes, quàm mihi; sed, ut sint, debes propterea eò arrogantiæ conscendere, ut neminem præ te ducas hominem? Divitiæ tuæ (ut conjecturâ colligo) hoc supercilium tibi non induunt. Nam licet patrem habueris, ut omnium hominum sapientissimum, ita & ditissimum; rem tamen domesticam, juxta & universum patrimonium sic prodegisti ut parum absit, quin te oporteat emendicare victum ostiatim. Proinde te oro, Nosce teipsum

Nosce te-

nec

nec tantum tibi tribuas, quantum conſueviſti, Vale.

Epiſtola 95.

NEſcio quânam ratione factum ſit, ut in odium tuum impegerim: nihil me omiſiſſe puto, quod amicum fidelem deceat. Si fortè conquereris, quòd nihil pecuniarum pridie ad te miſerim, non eſt quod conqueraris: nam ego, & noſtrates ferè omnes tantâ rerum omnium penuriâ laboramus, ut pauci admodum reperiantur, qui habeant unde vel mediocriter vivant. Proterea non eſt credibile te jam procegiſſe, quod pridie Dominicæ Nativitatis ad te miſimus. Siquid aliud mæroris argumentum te pupugerit, maximè vellem cognoſcere, ut poſſem reſarcire & reparare, ſiqua per me jactura tibi contigiſſet. Vale.

Epiſtola 96.

NUllo fere non die te moneo atque vehementiùs inſto, ut proficias in bonis literis, quò tuâ doctrinâ modum aliquem reperias vivendi: nam parentes tui omnes vix habent, unde ſeipſos nutriant vel tenuiſſimè: itaque longè tuâ expectatione falleris, ſi eorum fiducia juventutem in torpore conſumeres, & (quod dici ſolet) in utramque aurem dormires otioſus. Si nihil promoveris, tu ſolus eris in culpa: neque enim tibi deeſt ingenium, nec item boni præceptores, qui te bonas artes doceant. Vale.

Epiſtola 97.

NIhil unquam mihi reſpondes ex animi ſententiâ; nec compertum habeo, unde inauſpicatum hoc malum me ſemper conſectetur, niſi quòd aurem præſto non nullis impoſtoribus, qui amicitiam vultu præmittentes, furtim me decipiunt, & lactant:

stant; à quibus cum volo me extricare aut revocare, nequio, acrius tum nituntur & dant operam, ut me trahant in suas pedicas. Quod non adeò gravatè ferrem, nisi decipeter a quibusdam pro quorum salute vitam meam multis quandoque periculis expossui. Te oro, si quod huic malo remedium queat inveniri exhibe te amicum; nullum etenim habeo præter te unum, à quo ratio meæ utilitatis dependeat. Vale.

Epistola 98.

COnsulo tibi frequentissimè, quoniam modo te oportet vivere, quibùscum versari, quos refugere, quos imitari. Videris tamen parvi facere, quod moneo: nunquam reminiscèris verborum meorum. Hoc unum certò scio, Nominem unquam exstitisse, qui prospexerit rebus tuis vigilantius, quam ego. Dii deæque omnes illum perdant pessimè, qui primum te divertit, nè virtutem amplectereris: nam (ut videre est) adeò te corrupit, & perditis inebriavit moribus, ut liberandi tuî nulla spes omnino relicta sit. Vale.

Epistola 99.

VIderis tibi felix, & (quod aiunt) cœlum digito attigisse, quòd quædam epigrammata & elegias dederis in lucem. Putas enim te magnam abeo mercedem habiturum, cujus nomini opus ipsum nuncupâsti. Novi hominem intus & in cute, ejusq; mores sunt mihi exploratissimi. Est opulentus quidem, verùm etiam adeò tenax & illiberalis, ut facilius sit elicere aquam ex pumice, quam ex ejus crumena plumbeum nummum extorquere. Si speras blandis verbis ipsum ambire & inescare, nihil agis. Aurem facile præstat adulatoribus & parasitis: sed semper palpum obtrudit. Vale.

Epistola

Epiſtola 100.

QUid habes, Nucerine; diſſimulas & ſupprimis dolorem tuum quàm potes maximè, & adulterino quodam riſu lætitiam promittis: eſt tamen aliquid, quod intus te torquet peſſimè: ubi primùm te aſpicio, arguo protinus animum tuum ex ipſa fronte. Mi animule, ſi me amas, noli te macerare. Cum te video vultuoſâ facie, & obductis ſupercilliis, lacrymis nequeo temperare. Potes citra metum, arcanum mihi tuæ mentis committere. Non eſt enim (quantum conjicio) in toto mortalium vita, qui magis honori tuo & famæ timeat, quàm ego. Quod ſi nondum ſatis exploràſti, experire certiùs, cum voles. Vale.

Epiſtola 101.

VErba tua, atque etiam motes, magnopere mihi placent; adeò inquam placent, ut incredibilis voluptas accreſcat animo meo, cum jucundiſſimo tuo aſpectu frui licet. Aliquantulum tamen diſplicet immoderata loquacitas, nec mihi tantum, at etiam pleriſque magnæ celebritatis hominibus. Si velles aurem præſtare meo conſilio, parciùs loquereris. Nam magna & herocica homini virtus, linguam cohibere, in conviviis maxime: ubi cum quis imprudenter loquitur aliquid, aut in conſultè, non caret ebrietatis ſuſpicione. Apertè omnia dico: bene enim mihi promitto de tua benevolentio juxta & humanitate, ut exiſtimem te æqui bonique conſulturum, & non laturum ægrè, ſi vel acerbiſſimè te objurgavero. Vale.

Linguam cohiberein conviviis homini virtus eſt Heroica.

Epiſtola 102.

DIci profectò nequeat, quàm dolenter & ægrè tulerim, quod toto triennio, quo Lutetiam habitas, ternas tantum literas ad me miſeris, & eas quidem breviſſimas. Quid? quo tempore deceſſiſti à nobis, jurabas te ſcripturum unoque menſe,

Vide

Vide quomodo constiteris tibi. Næ tu es egregiè malus, dignûsque multis plagis & cicatricibus; quod jam memoriâ tuâ excidérent, qui rerum tuarum semper & ubique satigerunt. Emorier, nisi te pœniteat tuæ ingratitudinis. Si unquam videro te ad earum rerum inopiam redactum, quâ aliquando elaborâsti, non miserebor tuî, vel si sanguinem fleveris. Vale.

Epistola 103.

NEmo est, qui te nimiæ temeritatis non arguat quòd adeò superbè & clare respondeas senatoribus; nec injuriâ sanè. Periculosum est enim in eos temerè murmurare & obloqui, penes quos vitæ nostræ, juuta & mortis, pendet potestas. Jam hoc idem tibi prædixeram antè paulo, quam discederes à me. Te oro, si anrehac imprudenter vitam instituteris, ut posthac in teipsum descendas, & tuo te pede metiaris. Quicquid dico, sine felle dico, nam quamvis infra meritum, & citrà quàm debuisti, meæ in te benevolentiæ respondeas, non possum tamen non benevolè te hortari. Cum nuntius tuas ad me literas deferet, non pergat ampliùs ad antiquum meum domicilium: Nam habito è regione Gymnasii Navarrienfis, ubi nemo est qui à secundo jugere, mihi non assurgat, ob eam doctrinæ & virtutis opinionem, quam de me conceperunt omnes. Vale.

Suo semetiri pede. Sine felle dicere.

Epistola 104.

FUit nescio quis apprimè tibi familiaris, qui viram tuam omnem ab ipsis (quod aiunt) crepundiis mihi enarravit: At nihil vel modicâ dignum de te gloriâ intellexi; præterquam quod abstemius vivis. Nullo ferè non die aleam protrahis in mediam noctem. Supra modum & messem tuam sumptum facis, & ultrà quàm tui parentes opinentur. Fieri nequit, quin pessimè tibi vertat si voluptatibus

semper

semper indulgeas, ut hactenus consueviſti. Non ignoras te Lutetiam profectum esse, propter voluptates & ludos. Non respondes parentum de te opinioni: meam ipsius spem fefellisti maximè. Hucusque merui de te supra quam debui: amavi ultra quàm tibi persuadeas. Verùm, nisi ab hujusmodi vanitatibus pedem revoces, egò relinquam te omni ope destitutem, & interdicam tibi domo meâ. Vale.

Epistola 105.

UTinam esset mihi otium ab his occupationibus quæ me nullâ non horâ interturbant, & ferè obruunt. Facerem ut intelligeres, quantum nomini tuo tribuam. Aliquot adhinc diebus misi ad te non nihil pecuniarum, plus multò propedem missurus. Utrum autem acceperis necne clam me est. Si non acceperis, per me non stat: dedi enim cuidam homini, qui probatus admodum fidei mihi videbatur, atque etiam dignus quocum in tenebris tutò, & citra scrupulum micare possem. Porrò, desine quæso litigare cum Ligario. Certius & exploratius nôsti hominem, quàm ut depingi tibi debeat. Mores ejus domesticè tanquam tuos ungues tenes. Præterea vulgò dici solet, Gallinaceos in suo sterquilinio plurimum valere. Si, uno verbo, factionem cum eo susceperis, fretus parentum fiduciâ, interficiet te. Cæterum, si Codrus domum tuam secontulerit cave maximè ne eum intromittas. Secùs si feceris, te pigebit facti. Nam primâ (quâ mecum jacuit) nocte, pannos, culcitram pulvinar, lodicem, subpedaneum, braccas, cothurnos, soccos, cæteráque id genus vestimenta (honos sit auribus tuis) turpissimè percacavit & stercoravit. Vale.

Epistola 106.

PUtabam eum animi candorem esse tibi congenitum, ut nunquam velles aliquid in me fraudis comminisci. Ubicunque enim occurebam tibi, tu pellace vulpe benignior blandiebaris mihi, & arridebas. Nunc verò apertè video, te hominem esse fraudulentum, & nigrâ (quod aiunt) caudâ; atque animum habere à lingua & labiis dissentientem, & procul remotum. Nam cum pericula multa me circumsteterunt, non solùm non subvenisti amico, at etiam amico de industria nocuisti. Nunquam, per deum Herculem, quiescam ex animi sententia, quin te cumulatissime, & cum multò fœnore retaliavero. Quinque anni jam preterierunt, ex quo abunde & ambabus (ut aiunt) manibus omnia tibi suppeditavimus: at si te oporteret victum emendicare, non extorqueres à me nummum plumbeum ad emendam restim. Vale.

Epistola 107.

QUotidie ferè convertis omnium in te oculos, quod sericatus appareas, superbiúsque induaris, quam ut fortunam tuam & facultatem deceat. Et (quod est extremum dementiæ) quod omnes vertunt crimini, tu laudi tribuis. Legistine unquam, hominum inconsultissime, probro datum esse Quinto Hortensio Oratori, quod compositè circumspectéq; & multa cum munditia indutus esset? Tu capillos unguento dilibutos pectis ad speculum. Unico digitulo (quod aiunt) caput scalpis. Incoescis lecticæ & plumis Sardanapali. Oculi tui sunt ludibundi & ebriosi, manus inter agendum gestuosæ. Putas hac omnia carere suspicione mali, quod per sœditatem nominare non licet? Si me amas, & honori tuo vis prospicere, abstineas à nimia illa corporis elegantia. Vale.

Epistola 108.

SOlus sum quem diligunt Dii immortales; si nulla ægritudo voluptatibus meis intercesserit. Pater meus (quod diis habeo gratiam) prosperè se habet & pugilicè Mater abunde pecuniarum mihi attulit. Quid queam expectare majus, aut felicius? Si forte fortunâ aliquis me morbus invaserit, sub manu & dicto citiùs præsto aderunt infiniti medici, qui morbo meo medeantur. Unum tamen est duntaxat, quod me excruciat miserrimè: Ego sum planè ignarus; literas ne à limine quidem salutavi, aut primoribus degustavi labiis: hoc si carerem infortunio, cæteros mortalium præ me uno infeliciſſimos crederem. Vale.

Epistola 109.

DUm quid scribis, opera tua tibi rident adeò & blandiuntur, ut digna protinus existimes quæ & eventilari, & in lucem prodire debeant. Quâ in re, non parum timeo ne sis tibi Suffentis, ac similas imitere, quæ suos fœtus quamlibet deformes pro formoſſimis admirantur. Si saperes, ab alieno potius arbitrio penderes, quàm tuo. Cave ne his aurem præbeas, qui te magnis laudibus palam efferunt, omnesque Latinæ linguæ principes præ te uno rudes & ægrestes esse prædicant: clam verò, medio te monstrant digito. Fallaces hoc genus parasiti perbellè tibi imponunt, & te molliter inescant, ut aliquid semper trahant in suam nassam. Finem faciam hujc epistolæ, nè verbis meis defatigatus prætædeas: quamvis justâ te objurgatione incessam. Si percontaris, ut valeam: bene sanè. Nulla est ægritudo, quæ animi mei serenitatem obnubilet, præter tuam illam cæcitatem. Hoc si abesset malum, cætera lætus essem. Vale.

Epistola 110.

ANtea, cùm accersebam te domum meam, à tertio (quod dici solet) jugere & stadio mihi arridebas; eorum omnino similis, qui in ostio tantum sunt formosi, videntúrque pellace vulpe benigniores. Ne multis agam, adeò blandiebaris, ut indubitatâ fide omnia de te mihi promitterem. Nunc tamen apertè video, te ex eorum esse numero, qui montes & maria pollicentur; demum, ubi res ipsa postulat, nihil omnino præstant. Abhinc paucis diebus te oravi, ut aliquid contra jus & æquitatem ageres, ut eximeres me à quodam periculo quid imminebat capiti meo. Respondisti, nulla omnina de causa declinandum esse de via, etiamsi amici crebris efflagitarint convitiis. Sid dic mihi, hominum æquissime, unde nova isthæc religio te incessit, & suborta est? Chio, præstabilis homo sapientiæ, nunquid conversandi amici gratiâ falsum dedit consilium? Nunquid & Pericles promisit se accommodaturum amicis usque ad aras? Sed de his hactenus. Si quando acciderit tempus quo indigeas operâ meâ, tu talionem accipies. Vale.

Epistola 111.

LOngè tua te fallit opinio, si putes nos aulicos cæteris mortalibus felíciores. Nos quidem lautè & genialiter vivimus. Habemus affatim divitiarum, induimus byssо & purpurâ, superbe & plus quàm tragicè incedimus palam populo. At multi forinsecus magnam præ se ferunt & promittunt opulentiam, quibus res est angusta domi, & curta suppellex. Alii usque adeò obruuntur ære alieno, ut ipsam quoque debeant animam. Præterea, putâne sub elegantissimis nostris tuniculis multam sordem quandoque delitescere? Plerique intus & in cute à calce ad verticem capitis sunt scabiosi. Alii omnino podagrici, & membrorum impotes; & (quod in

maximæ

maximæ miseriæ partem repono) vivendum est nobis, non arbitrio nostro, sed alienâ (ut aiunt) quadrâ. Si quis nostrûm in morbum quamlibet gravem incideret, nullo penitus indicio dolorem suum audebit exprimere, nè rideatur ut mollis & effœminatus. Præterea (si me audis) noli commutare solitam tuam professionem. Vale.

Epistola 112.

CONquereris, & plus nimo, quòd nudiusquartus brevem quandam pecuniam amiseris: quod me maximè reddit mirabundum, cum præsertim levis & impœnitanda sit jactura, & quæ nullo fere labore compensari queat, & resarciri. Studerem tibi dolorem hunc excutere, nisi vererer mea verba tibi fore irrita. Si velis rependere hoc detrimentum, quare non reverteris ad pristinam professionem, cum præsertim ea sit quæstuosæ & exploratissimæ commoditatis? Aliud est, quod te monitum velim: Cum quis in odium tuum impegit, in eum protinus ructas & evomis quicquid in buccam venit. Contrà verò cùm quempiam amicum tibi delegisti, primâ statim fronte patefacis intima tuæ mentis arcana. Te oro ex consilio Chilonis, Sic ames, tanquam aliquando osurus; hactenus demum oderis, tanquam postea amaturus. Vale.

Epistola 113.

IN aprico nuper quiescebamus ego & pater tuus; cum autem unà fabularemur, accessit protinus nescio quis nuncius, agrestis planè & inelegans; qui predicabat se familiarissimum tibi fuisse, & eidem præceptori operam dedisse. Propterea, percontati sumus, ut valeres utq; in literis profecisses. Respondit ille, te mortalium omnium pigerrimum, & (quod aiunt) Epimenidis somnum tuæ indormire negligentiæ. Id ubi primum pater tuus intellixit, turpibus inter verbis & indignis relatu temperare non

potuit. Si vis ut eum in amorem tui revocem, expergiscere, & ab ejusmodi nota, quàm maximè poteris, cave. Vale.

Epistola 114.

CONtrahis tibi pessimum nomen, quòd nihil habeas frequentiùs in ore, quàm verba obscœna & que castas aures offendunt maxime: &(ut nihil dissimilem) non desunt qui ex ea procacitate linguæ & illoto sermone, mores tuos arguant & metiantur, dicantque vitam ipsam oratio ii respondere. Non est quod mihi succenseas, si te benevolè & amicè corripiam: quoniam nostræ omnium aures jam calent turpissimo illo rumore, qui passim de te circumfertur. Cave tibi, nam si nota illa diutiùs increverit, nunquam eluetur, & tu ipse vix poteris in bonam vulgi opinionem introrepere. Nemo est parentum tuorum, quem tantæ non pudeat turpitudinis. Et certè periculum est, ne turpissima tua vita desinat haberi in pretio. Vale.

Epistola 115.

PAter tuus graviter & inique animo tulit quòd audiverit nullum esse tibi frequentius votum quàm ut uxorem ducas: nec dubito quin pessimæ tibi veniat, nisi enitaris qualicunque vitâ irrepere ad demerendam ejus benevolentiam. Sed dic, per deos omnes undenam tibi incessit mutandæ conditionis desiderium? Non ignoro multas esse in tuo professione miserias, verùm hæ majoribus emolumentis pensantur & obliterantur. Eâ causâ ad te scribo, ut te à proposito divertam & absterream: certius enim quam tu video, quantam facturus sis jacturam, si ab ejus mandato vel unguem latum recesseris. Vale.

Epiſtola 116.

OLim cùm quid ad me ſcribebas, epiſtolæ tuæ legebantur palam, & ſine ulla vitii ſuſpicione circumferebantur. Nunc vero cùm quid ſcribis, manifeſtarius error tertio quóque verbo deprehenditur. Qua in re homines non ſolùm multâ lectione exercitati, at etiam tenuis, & obſcuro loco nati te deridentur: neque eſt quiſquam aure adeò ſurdâ & jacenti, quin facilè perſpiciat & animadvertat hanc inſcitiam. Timeo ne longa ſtudiorum deſuetudo hac barbarie te contaminaverit. Si velis redire ad intermiſſum interruptumque & interpolatum calorem, erit quod ſperemus te non nihil profecturum: at ſi diutius inſueveris huic negligentiæ, *jacta* eſt alea, nos de te omnino deſperamus. Vale. *Jacta eſt alea.*

Epiſtola 117.

MUlti, & ſapientiâ & auctoritate prædîti, conqueruntur ſæpenumero de quibuſdam ſciolis ineptuliſque & diobolaribus grammatiſtis, qui pedibus (quod aiunt) illotis ad ſacroſanctas Legum & Philoſophiæ diſciplinas divertunt, aut frequentibus auditoriis palàm profitentur; cum tamen nihil unquam bonarum literarum, niſi fortè in tranſcurſu, deguſtaverint. Sunt etiam (pro Jupiter!) qui Platonem legere velint, non vitæ ornandæ, ſed linguæ orationiſque comendæ gratiâ: nec ut modeſtiores fiant, ſed lepidiores. Utinam, utinam jactanticuli iſti nebulones, nugarum tenus docti, inniterentur veſtigiis diſcipulorum Pythagoræ, quorum nemini prius licebat aut commentari, aut verba facere, quàm factus eſſet eruditus ſilentio. Horum igitur periculo tibi magnopere cavendum eſt, ne conſcendas altiores diſciplinas, quæ & ingenii & doctrinæ captum longè exuperant. Vale. *Pithagoræ diſcipuli ſilentio eruditi*

Epistola 118.

DOlui jampridem, atque indies ingravescit animi mei ægritudo, quod universum patrimonium vix toto vertente anno prodegeris. Pater tuus nunquam minoris cœnavit, quàm decem aureis: nunquam minoris habitavit, quàm decem millibus aureorum. Tamen ex tot tantisque opibus, quas reliquit moriens vix superest urceus, aut fictilis lagena. Sed certè, nil mirum: vili enim vendidisti, quod magno emerat. Multi me præsente, stultitiæ te insimulârunt, semper tibi patrocinatus sum: sed noli deinceps expectare patrocinium meum, dum te viderò immutatum. Vale.

Epistola 119.

VIderis ex eorum esse numero, qui, cùm nihil rubeant, pudent; ubi verò pudendum est, tunc eos deserit pudor. Nudiusquartus cum insimulavimus te ignorantiæ, protinus demissa fronte erubuisti. Ubi verò adulteria tua in medium protulimus, culpæ tuæ patrocinari cœpisti; tantum abest ut pœnitentia ducereris. Minor quâ fronte tot proboscas de te contumelias perpeti possis. Bis ad subsellia judicum tractus extremâ stetisti fortuna; & ita decessisti, non quod innocens credideris, sed ne judices perjurâsse dicerentur. Cave ne divina ultio (quæ lento gradu ad vindictam sui procedit) ampliori exitio te reservet, tarditatemque supplicii gravitate compenset. Multis enim fortuna parcit in pœnam, & quem sæpe casus transit, aliquando invenit, ut inquit ille. Vale.

Valerius Maxim.

Epistola 120.

FRater tuus publicè profitetur Æneidem Virgilii, magnâ doctrinæ suæ ostentatione, utinam tanto auditorum fructu & plausu. Non satis scio quam gratiam inde relaturus sit, nihilominus tanta est discipulorum nostri temporis ingratitudo, ut ubi pri-

Ingratitudo discipulorum nostri temporis.

primum decesserunt à conspectu præceptorum, statim obliviscantur veteris beneficii, neque agnoscant per quos profecerint. Expertus & sciens loquor. Multi enim ex officina & umbraculis meis prodierunt, qui nunc me nihilo pluris æstimant, quàm porcarium aut mulionem abjectissimum. Qui de ingratis bene merentur, hoc frugis referunt. Cæterùm, quod me consulis, An debeas aulicam sequi vitam, si me audis, immorare solitæ tuæ professioni, nec i duas tibi aureas illas & fucatas compedes. Melio est enim libera paupertas, quàm vel opulentissima servitus. Vale.

Epistola 121.

CUum te objurgo: & impietatis insimulo, quod rarissimè proficiscaris ad templum, culpam tuam excusas, causarisque te esse prodagricum. Eo morbo proximè, atque tu, aut etiam æque (ut juxta mecum ipse nôsti) laboro: neque tamen mihi satisfacio, aut apud me conquiescere possum, quin tertio quoque die templum adeam, votivas preces Deo immolaturus, persoluturus, & oblaturus. Nemo est æque spernendus quam qui pietatis obliviscitur & religionis. Amo te plurimùm, nec hodie vivit quisquam mihi amicior ac tu. Nisi tamen perspexero te alio ingenio atque olim fuisti, fieri vix poterit quin amicitia nostra refrigescat & minuatur. Vale.

Epistola 122.

VErum est quod scribit Lucanus, Nescit plebs jejuna rimere. Quoniam magna est rerum omnium penuria, & incredibilis annonæ caritas, multi qui labore & quæstu suæ professionis quæritate sibi victum nequeunt, coguntur ad latrocinia & expilationes divertere, aut viatoribus insidias moliri: licet certò videant, se suspensum iri, si corripiantur. Sed quid facias? fames est adeò intolerabilis, & malesuada, ut ad quodvis discrimen vitæ perferendum pro- *Lucanus.* *Fames malesuada.*

propellat. Ego & aliquot alii nuper ibamus rusticatum colligendi animi gratiâ: vix aberamus à Lutetia iter quinque stadiorum, cum ibi protinus quatuor sanguinarii grassatores, in dumis & vepribus delitescentes, in nos præter spem impetum fecerunt, animo malevolo & gladiatorio; quibus nisi intrepidè & aperto Matre resistissemus, actum esset de nostra omnium vitâ: nec tamen usque adeò vitam totari potuimus, quin unusquisque nostrûm aliquod vulnus acceperit. Hoc innuit, eas non satis prudenter sibi consulere, qui foras proficiscuntur soli, nisi suprema quædam necessitas adurgeat. Vale.

Epistola 123.

INcredibile videndi tui desiderium jampridem me tenuit, adeò ut nulla nox prætereat, quin imago tua occulis meis observetur & oberret. Et, si liceret citra ullum discrimen ad te commigrare, commigrarem protinus, viámque ipsam (quod aiunt) raptim devorarem. Sed multa sunt, quæ ab hoc animi mei desiderio me remorantur & avocant. Nam præterquam quòd ægre hodie, & difficulter vivitur ob magnam annonæ caritatem, multi ubivis locorum reperiuntur milites, aut (ut veriùs dicam) grassatores. Literis tuis scire velim, quònam modo vivant vestrates. Nam qui apud nos degunt, multis miseriis & calamitatibus obruuntur. Et nisi dii immortales res nostras clementiùs intueantur & custodiant, periculum est, ne iniquissimè nobiscum agat fortuna. Vale.

Epistola 124.

LIberares hanc urbem magnâ fæce & perditorum hominum colluvie, si eos tecum foras duceres, qui nullo non die de nostro omnium interitu cogitent & machinentur, atque etiam eorum saluti fortasse prospiceres. Nobiscum enim domi versari

sari nequeunt, qui vitæ omnium & cervicibus parant insidias. Et si qui fortè fortunâ remanserint, observantur vigilantissime, multisque prediis opprimuntur, ne commovere se contra Rempublicam possint. Nemo te habet suspectum conjurationis. Si alienus est animus tuus ab hominum expectatione, muta mentem: mihi crede. Etenim tenebris undique, & luce clara ora nobis erunt consilia tua omnia. Vale.

Epistola 125.

QUod ad me tribus adhinc diebus misisti opus, formosum satis & elaboratum, supernè mihi visum est; ipsumque (ni fallor) grande aliquid profitetur, & inauditum. Vereor tamen, ne non sis ubique similis tui. Si me audis, cave ne quid facias Horatiano monstro simile, neve unum & alterum assuens pannum ad intempestivis digressiones prodigaliter evageris. Lectores enim risum tenere nequeunt, cum quis ab ipso principio verbis sequipedalibus ampullatur, demum remisso & languente paulatim stylo serpit humi. Stude brevitati, quantâ maximâ poteris diligentiâ, modò tamen propterea non fias obscurus. Cave ab ampullosis illis & confragosis dictionibus, sed eatenus, ut propterea nervi & animi non deficiant. Vale.

Epistola 126.

TAntorum scelerum te notant omnes, ut si vera sint quæ de te passim prædicantur, sperem te propediem damnatum iri capitis. Nemo est quem tuæ turpitudinis corruptissimæque vitæ non pudeat; ubi tamen tuæ salutis quis te monet, verba fiunt mortuo. Nihil meâ refert satagere rerum tuarum: cum tamen reminiscor periculi cervici tuæ imminentis, non possum non misereri. Cum ad judicum subsellia protrahêris, tuorúmque vitiorum accusabere, inficiare quantum voles, verba tua non habebunt fidem: præterea facilimum erit convincere: pridem enim facta

tua

tua turpissima omnibus innotuerunt, & venerunt in apricum. Vale.

Epistola 127.

PAter tuus ægrè satis & indignanter tulit quòd audiverit te bonam ætatis partem contrivisse in humanis & politioribus literis, in quibus nihil est omnino frugis, nullum penitus emolumentum; sed illectatrices tantum, & velut quædam verborum meretriculæ, quæ nihil aliud prosunt, quàm aures titillant, & inebriant. Certiùs nôsti quàm ut moneri debeas, quàm curta sit domûs vestræ supellex. Non est quòd à patre ampliſſimas divitias tibi polliceare, nisi tuâ unius industriâ tibi ipse fabrices fortunam. Quare, si sapis, converte animum ad alias artes. In his enim tibi nec ferit er, nec metitur. Quod autem scribis de perdito quodam nebulone, qui passim tibi detrahit, vis audire quid sentiam? Bibe surdis auribus omnia ejus convitia; patere etiam, si tuis oppedat naribus. Si enim velles eum retaliare & eâdem repercutere maledicentiâ, periculum esset, ne insanum cum redderes, qui tantùm desipit.

Epistola 128.

PRidiè cum rediſti Lutetia, putebas amicos omnes obviis ulnis tibi gratulaturos, tuumque ad ventum admodum plaucibilem fore. Nihilominus nemo omnium repertus est, qui tibi arriserit; imò verò cachinnum sustulerunt omnes. Causam si percontaris, non pudebit dicere. Eò te miseramus, ut bonis literis proficeres; quam tamen de te conceperamus opinionem, fefelliſti. Semper enim porrectis (quod aiunt) dormiviſti pedibus & in utramvis aurem, nec prima elementa didiciſti. Si hoc feceris fiducia nostri, erras haud dubiè: non enim movebimur tuis infortuniis, vel si fleveris sanguinem. Vale.

Epistola

Epistola 129.

POllicebaris mihi mercedem amplissimam, si doctrinâ meâ ab ignorantiæ tenebris te educerem: Non peperci labori, docui te quantâ maximâ potui diligentiâ, adeò ut jam prælectore non indigeas, possisque (ut aiunt) nare sine cortice. Antea distuli mercedem meam reposcere, quod fortuna tua videretur mihi exilis & modica: Nunc verò opes tuæ creverunt, omnia tibi suppetunt ad votum, & virgulâ (quod fertur) divinâ. Quid igitur in causa est, quamobrem non reponis beneficium? Arrogasne tuæ unius virtuti, si quid in bonis literis profeceris? Ista tua ingratitudo non adeò esset intoleranda, siquam rerum patereris penuriam: at (ut jam dixi) habes omnia ex animi sententia: tu es velut bos apud acervum: metis citra rationem, citraque sementem. Non satis aperte video, quônam modo culpæ patrocinari possis. Vale.

Nare sine cortice.

Virgula divina.

Epistola 130.

NOn parùm mihi displicuit, quòd heri in quodam convivio juvenum utereris verbis impudicis, crepares immunda & relatu turpissima. Sed tua ista culpa non omnino caret veniâ: putabas enim fortasse id ab omnibus laudatum iri, quod à quibusdam abjectissimis homunculis, cicerisque & fractæ nucis emptoribus, comprobatur. Diu satis desipuisti, meâ quidem sententiâ: nunc tibi relinquendæ sunt nuces. Sudabis fateor non parùm, priusquam priscum illum vivendi modum dedidiceris: at ubi disieris aliquandiu, nihil erit factu facilius. Vale.

Epistola 131.

MOnui te frequentissimè, ut relicto studio poetico, ad orationem solutam animum convertas: nam versus tui quotquot scribis, prodeunt invita (quot aiunt) Minerva, & Musis collachrymantibus

bus. Nihil est penitus frugis, nihil quod vel tantillum famæ tibi comparet; quin potiùs facis te publicam & communem vulgi fabulam: adeò ut jam notissimus apud omnes involverit rumor, te esse velut asinum ad lyram. Multò prudentius ageres, si tuo te pede metireris, nihilque, non æquam viribus tuis, assumeres. Vale.

Epistola 132.

INsolentiam tuam satis ridere nequeo. Pater tuus parensque; omnes paupertimi sunt, nudi tanquam ex matre (ut aperte noui;) victum emendicant ostiatim, manum ad stipem porrigunt, paucis, non habent unde rectum emant. Tu tamen, loci natalis, nullam penitus habens rationem, superibus non aliter, quàm si esses rex tragicus. Cui animi & capitis tui morbo quomodo possit occurri, non satis video. Cùm enim viri prudentes rerum tuarum volunt satagere, & suadere quod factu sit utile, aures occludis, perinde ac si per te satis sapere esseique remotus ab omni vitio. Non adeò vitiis tuis offenderemur, si pauca essent: tam multæ flagitiorum species vitiata tuam contaminant, ut nullus relinqui possit veniæ locus. Vale.

Epistola 133.

SEmper de te bene merui, sperans te aliquandò fore frugi hominem, censoremque omnium: at spes omnis futuræ in te probitatis omnino adempta est. Nam (ut audio) bonam juventutis partem stolidè controvisti, dilapidâstique universum patrimonium in alea, fritillis, & sphæristerio. Si essem liber laborum, qui me nunc circumstant & opprimunt, ad te quam citissimè convolarem, vitæ ipsa (ut cum Sidonio loquar) devorata; idque sum facturus, cum per occupationes licebit. Quod si rem ita compe-

rero,

rero, ut communis predicat fama; scias animum meum fore multò remissiorem, segniúsque in tui amorem, quàm prius, irritatum iri. Vale.

Epistola 134.

CUm quid scripsisti, soles me adhibere judicem tuis operibus: at dum suadeo ut ambitiosa recidas ornamenta, reddásque incudi quæ non benè ornata sunt & polita: mavis defendere delictum, quàm invertere. Propterea ames te & tua sine rivali, nullum enim verbum assumam ultra. Quod autem percontaris, quid hîc rerum agatur: Res creditu difficilis, & maximum risum tibi excitatura, novissimis diebus accidit. Lentulus, qui genialiter adeò & luxuriose priùs vivebat, quique omnia prodigebat per luxum, nunc avarus usque adeò factus, ut inexplebilis sit ejus cupiditas. Nunc quoniam non suppetit otium scribendi pluribus verbis, qui has ad te deferet literas, totum hominem suis coloribus graphicè depinget. Vale.

Epistola 135.

NOn parum mihi displices, nec mihi tantum, at his omnibus qui tecum aliquando versati sunt, quòd sis adeò prodigus verborum, ac in tuam ipsius laudem propensus & proclivis. Ante omnia pessimè audis, & magno probro tibi vertitur, quòd palam te prædices bellicosum. Comminaris egregiè: verba tua nihil non Martis spirant: at si quis te aggrederetur, fugam protinus arriperes, totus animus tibi in pedes decideret. Quod qui nôrunt, temperare nequeunt à risu, cum audiunt has inanes de te gloriolas. Vale.

Epistola 136.

NOn satis scio, quâ causâ amicitiam contraxeris cum Cornelio Dolabella, aut unde frequens adeò familiaritas tibi cum preditissimo illo nebulone, & (quod aiunt) terræ intestino, intercessi-

rit,

rit. Quit, ut aperte nosti, & patrimonio, & gentilitiis hæreditatibus mulctatus est ob infinita flagitia, quibus ab ipsa jam tum infantia fuit innutritus. Corruptam adeò egit juventutem, ut sæpenumerò ad subsellia judicum pertractus esset; & in extremâ stetisset fortunâ, nisi pecuniâ se redemisset ab Inquisitoribus. Ubi verò ad virilem pervenit ætatem nihilo, secundiore, imò vero deteriore famâ, usus est. Unde nunc quoque (ut plane vides) discedere è medio, & (quanquam morbo quartano agravante) per singulas noctes latebras commutare cogitur. Potuissem mersari cum eo si libuisset: at semper ab ejus societate abstinui, licet quotidianis fere precibus invitaret. Vale.

Epistola 137.

QUòd è patria Lutetium te contulisti, simul ad declinandam perditissimam quorundam nebulonum invidiam, qui te orderant, quique per jocum non nunquam tibi comminabantur; partim, ut per otium & requiam Appollonio Miloni clarissimo dicendi magistro operam dares; factum tuum probo. Nihilominus, velis nolis, redeas oportet. Nam res vestræ domesticæ pessimè se habent, & jam eunt pessum, nisi per te unum tantæ occurras calamitati. Turpissimum tibi esset in amicorum discrimen dicedere, patris præsertim, cui fortunas tuas omnes ipsamque adeò vitam debes cum anima. Vale.

Epistola 131.

FAmiliaris ille tuus Gellius, mortalium avarissimus, dives est quidem; at ejus omnes divitiæ ex occulto fœnore creverunt, & rapinis. Ut paucis omnia complectar, est bipedum omnium nequissimus quósque terra sustinet sceleritissimus, unde Jugurtha scribit ille. Usque adeò tamen hominem ipsum diligis, ut in ejus verbo jurâsse videaris. Si

velis aurem commodare culturæ, facilè te divertam & revocabo: at si omnia privatâ autoritate velis agere, ego te relinquam, & missum faciam, ut adolescentem perditum; & mihi desparatum. Vale, & probè monentem sequere.

Epistola 139.

NIhil unquam tentavi aut molitus sum, quin optimates & ditissimi quique frequentes & obstinati confluxerint ad resistendum mihi: nec unquam desierunt præpedire quicquam, quod mihi esse voluptiferum perspexerint. Proinde constitui in reliquum tempus abstinere curiâ. Nam etiam lites illæ forenses macrum me faciebant, & extenuebant penitus. Præterea quid amplius optandum est mihi, cui jam contigit abundè, quod ad vivendum lautè satis est? Qui sunt inexplebiles & nullum suis votis finem præscribunt, pauperrimi videntur, hisque multo infeliciores, qui victum emendicant. Vale.

Epistola 140.

SI fortuna ad animi votum mihi arrisisset, ab humili privatâque conditione ad amplissimos honores potuissem pervenire. Nam populi multitudo semper mihi favet, & ad me confluxit ultro operam suam omni in re promittens. Soli divites, adversarios & oppugnatores se præstiterunt. Quorum decreto ut primùm comperi paratos esse, qui vi ac armis me corriperent, sententiâ mutatâ pro temporum conditione quieturus sum. Erat in manu mea terrorum maximum eis injicere: at si hoc feciissem, incredibilis invidia me in posterum manssisset. Vale.

Epistola 141.

COrnelius, quocum tibi familiaritas est & frequens consuetudo, nuper tractus fuisset in carcerem, nisi Sponsorum interventus se à creditoribus

redemisset. Qui, ut eum eriperent, suas omnes fortunas, ipsam & adeò vitam cum tota suppellectile voluerunt oppignorare. Heri tamen ablit per posticum furtim, & in salutato quidem hospite: Incertum metúne novi discriminis, an quò maturiùs subveniri imploranti patri, qui in repentinum quendam morbum fertur incidisse. Porro frater tuus apud omnes suspectus habetur cujusdam homicidii: propterea siculi gentium tibi occurret, die ei tacitè & in aurem, ut maturè sibi caveat. Nam si corripiatur, nullis precibus, quamlibet importunis, consequi poterit, ut legibus solvatur in homicidas constitutis: Dic salutem meo nomine nostratibus amicis: atque etiam si quâratione fieri possit, reconcilia me patri, mihi irato, quod literis ejus cunctantius paulò respondérim. Vale.

Epistola 142.

OMnia tibi contigerunt ex animi sententia: idq; adeo, ut nihil majus queam vovere. Unum est tamen in quo non usquequaque mihi places, quod interimexcrucies teipsum. Si fomenta ista curarum posses relinquere, viveres multò diutiùs. Nihil enim est, quod magis hominis vitam imminuat, quàm molestæ illæ animi ægritudines. Propterea da operam ut mederis & occurras huic malo. Ante omnia cave, ne adeò immoriaris lucro, ut propterea nolis te quandoque laboribus surripere. Nam nihil est in rerum naturâ, quod exemplo dierum ac noctium, alternas vices feriarum quandoque non desideret. Vale.

Epistola 143.

ADmiror ingenium tuum, atque etiam plurimi facio paratam tuam in scribendo celeritatem, quòd priùsquam vestigio pedem educas, multos sub manu versus evomas, instar illius Chrysippi, cujus meminit Valerius. Hoc tamen non eò valet, ut properus eventilate debeas,

debeas, quæ rapeim adeò & tumultuariè componis. Nam quò quæque res est acceleratior, eò minus perfecta contra verò, quo lentiùs incrementum suscipit, eò quoque tardius definit. Saluta meo nomine Hermodotum, cumq; divertas, ne à scholastica vita ad aulicam se convertat. Principes isti sunt admodum liberales & prodigi verborum, suisque famulis montes & maria promittunt, ac verborum inducunt credulitatem: At ubi diu satis eorum operâ usi sunt, verba emittunt pro forma. Vale.

Epistola 144.

NOn parum mihi displices; nec mihi tantum, at omnibus etiam quibusdum aliquando fuit, tibi frequens & familiaris consuetudo, quod unumquemque crimineris, & palàm vituperes: cum tamen hodie sceleratior té vivat nemo. Consultiùs multo & prudentiùs ageres, si tuam ipsius carperes vitam. Nam (ut in Salustium scribit Cicero:) Carere debet omni vitio, qui in alterum dicere est paratus. Fateor, Neminem, esse mortalium, qui omnibus horis sapiat: Nihilominus intollerabile est cum quis pergit male semper agere. Cæterum scis quid in aurem tibi nuper dixerim: Laboras quodam vitio arcano, & paucis cognito; à quo nisi assuescas, tandem veniet in lucem. Veritas enim filia est temporis, & dies omnia revelat. Neque est quicquam tam arcanum, quin aliquàndo eventiletur, & è tenebris podeat in apricum. Vale.

Nemo mortalium omnibus horis sapit.

Epistola 135.

FRam vegetis viribus & expedito corpore, priusquam ad perdiscendas literas animum appulissem nihil penitus dolebat mihi; at nocturnæ lucubrationes usque adeò me attenuârant & confecerunt, ut pedibus infirmis subsistere nequeam. Desinas ergo mirari, si ægrè & invitus fere repeto ludum

literarium. Nam quotiescunque illuc redeo, videre videor locum mœroris & tristitiæ plenum, & quandam (ut aiunt) Trophonii speluncam. Præterea, toto fere triennio oleum & operam lusi. Nam dedi operam semitario cuidam & pœnitendo magistello, sub quo parum aut nihil omino profeci: quod tamen negligentiæ meæ non est adscribendum, at potius ejus ignorantiæ. Erat enim plane rudis & illiteratus, nec unquam bonas literas ne à limine quidem salutaverat. Ut finiam, universam ejus doctrinam viciosa nuce non emerim. Vale.

Epistola 146.

MIrantur nonnulli, vitam rusticam tantis à me commendari laudibus, & (quod aiunt) ad cœlum ferri: qui, si cognoscerint, quantum sit in ea voluptatis, relictis urbibus vellent rusticari. Vivo imprimis convenienter naturæ: nihil est quod divellat mihi somnum, nihil quod studium interpellet. Sed fac, nobis rusticis non multum esse divitiarum: quid inde? Num tamen propterea damnum certius aut propius medullis accipimus, quam vel maxime nummati? Vos urbani, & qui servitis divitibus, genialiter quidem & laute vivitis: at caretis libertate, quam omnibus Arabum divitiis longe præpono: perpetuàm servitis servitutem: vobis observandum est quid domini digito crepent. Si vobiscum immaniter & centaurice loquantur, surdis auribus perferendæ sunt omnes contumeliæ, nec licet hiscere præ metu. Nolim te incastigatum relinquere: Nam videris mihi attentior ad rem quam satis est. Quod autem dicis, me quibusdam ridiculum esse & contemptibilem ob meam istam penuriam & paupertatem, non verterim manum. Si percontaris ut valeam; sunt læta omnia, excepto quod durum est mihi tamdiu carere fructu jucundissimæ tæ consuetudinis: Vale.

Epiſtola 147.

OPeram meam, ipſamque adeò pecuniam tibi puero gratuitam ſemper contuli, nec minore ſtudio adultum proſecutus ſum. Non memini me unquam abrogâſſe tuis mandatis. Si quid in me beneficii conferueris, abundè, aut etiam cum fœnore rependi. Propterea finem facias tuis calumniis, neque pergas me fraudulentum & impoſtorem dicere. Nemo eſt omnium, qui non fateatur me hominem apertum, ſine fuco, & extra omnem doli ſuſpicionem. Et, ſi facultas mea ſufficeret ad ſublevandam & reſarciendam iſtam tuam penuriam, faceres adhuc periculum manifeſtius amoris erga te mei: at paupertas tua major eſt multo quàm quæ opibus meis ſublevari poſſit. Æqui bonique conſulas hæc mea verba: nam aliorſum tendunt, quàm ut bilem & ſtomachum tibi moveant. Vale.

Epiſtola 148.

FAlleris plurimum, ſi quid expectas gloriæ ex eo opere, quod in lucem nuper edidiſti: nam præter plurima (quæ deprehenduntur paſſim, errata, peccâſti in ipſo quoque operis ingreſſus & inſulè adeò, ut nullus pateat excuſationi locus. Fefelliſti plurimum quam de te ceperant omnes expectationem. Publicus erat rumor, te jam in literis abundè promoviſſe; at res longe aliter ſe habet, ut video. Si animus tuus aſpirat ad divitias, te oportet conſultiùs rerum tuarum ſatagere. Hâc enim vita non pervenitur ad honores & magiſtratus. Si me audis, diſſuefce ab antiqua illa morum conſuetudine. Vale.

Epiſtola 149.

CUm pulpæ impunitas; & liberior peccandi licentia, atque etiam levitas pœnæ, augere ſoleant vitia, non conſtitui in delictis veſtris connivere. Si boni eritis, amabo vos unicè, nulli rei magis ſtude-

ſtudebo, quàm utilitati veſtræ: & quandiu pecuniæ mihi ſuppetent, non permittam vobis deeſſe quicquam. Contra verò, ſi, poſthabita virtute, divertatis ad corruptiſſimos mores, & degeneretis à patentibus; quorum inculpatiſſima fuit vita, augebo pœnas facinorum: tantùm abeſt ut eas immiuuere velim. Si deſideretis proficere in Schola mea, fores apertæ ſunt. Nullum penitus laborem detrecto, dummodo videam vos benevolos, & animo in me propenſo. Ut ſpero, non pigebit vos meæ doctrinæ: nam (quod de Iſocrate fertur) innumeri linguæ Latinæ Principes eu meo ludo literario, tanquam ex equo Trojano, prodierunt. Nemo veſtrum propter adultam jam ætatem debet erubeſcere, quò minus proficiat. Nam & cato jam octogenarius operam dedit literis Græcis. Et parens eloquentiæ Cicero, poſt ampliſſimos in Republica Magiſtratus, adhuc ſe dedit recoquendum Apollonio Moloni, clariſſimo tunc dicendi magiſtro. Valete.

MVSEVM BRITANNICVM

Ad

Ad Lectorem.

Habes candidissime Lector, Textoris, viri per paucorum hominum, aliquot Epistolas non vulgaris eruditionis. Quem si fata diutius nobis servassent incolumen, ausim, vel invidia teste, aut Momo judice, contendere; cæteros omnes nostræ tempestatis homines multis fuisse parasangis præcessurum, multisque præcursurum stadiis. Sed quid facias? sic unumquamque sua manent fata. Stat Parcarum constans ordo & invariabilis. Superest, Lector optime, ut mortuo, seu potius e morte ad vitam vocato, bene preceris; mortuum petulantissima non insecteris lingua; sit vetus honestas juxta & pietas, Mortuum lædere.

Tetrastichon, ad eundem pium *Lectorem.*

Quid tantis luges lacrymis, cur impia clamas
Numina? Textorem sic periisse putas?
Non periit, clausa quem condunt sydera sorte?
Desine, Textoris molliter ossa cubant.

FINIS.